

UCIEKAJĄC Z UKRAINY

DOŚWIADCZENIA OSÓB PRZESIEDLONYCH W UE

SONDAŻ UKRAINA 2022

© Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, 2024

Powielanie dozwolone pod warunkiem podania źródła.

W przypadku wykorzystywania lub powielania zdjęć lub innych materiałów, które nie podlegają prawu autorskiemu Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej, należy zwrócić się o zgodę bezpośrednio do podmiotów praw autorskich.

Ani Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, ani żadna osoba działająca w imieniu Agencji nie jest odpowiedzialna za wykorzystanie poniższych informacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2024

PDF ISBN 978-92-9489-275-1 doi:10.2811/263237 TK-04-23-004-PL-N

Zdjęcia:

Okładka: © Valery Hache/AFP via Getty Images

Strona 15: © NurPhoto via Getty Images

Strona 19: © Derek Hudson/Getty Images News

Strona 33: © Janos Kummer/Getty Images News

Strona 36: © NurPhoto via Getty Images

Strona 39: © Nicolas Tucac/AFP via Getty Images

Strona 45: © Denis Charlet/AFP via Getty Images

Strona 50: © Wojtek Radwanski/AFP via Getty Images

Strona 56: © fizkes/AdobeStock

Strona 57: © NurPhoto via Getty Images

Strona 59: © Stefano Guidi/Getty Images News

Niniejsza publikacja została sporządzona w języku angielskim. FRA nie ponosi odpowiedzialności za jakość tłumaczeń na inne języki.

Przedmowa

Wjazd rosyjskich czołgów do Ukrainy w lutym 2022 był początkiem wydarzeń niespotykanych w Europie od dziesięcioleci.

Nieuzasadniona i niczym nie sprowokowana agresja wojskowa na Ukrainę spowodowała śmierć, ogromne zniszczenia i niedające się opisać cierpienie. Wywołała również masowy przepływ ludzi, jakiego nie widziano od czasów drugiej wojny światowej.

Europa udzieliła ogromnego wsparcia osobom przesiedlonym i wykazała się solidarnością, przyjmując je i zapewniając im bardzo potrzebną pomoc. Unia Europejska zareagowała szybko, uruchamiając unijną dyrektywę w sprawie tymczasowej ochrony. Dzięki niej osoby uciekające przed wojną mogły szybko osiedlić się w UE, a także pracować, podróżować i mieć dostęp do usług na jej terenie.

Przewidziane środki przygotowano jednak jako rozwiązania krótkoterminowe. Jesteśmy coraz bliżej długotrwałego stanu nadzwyczajnego. W związku z tym konieczne jest opracowanie trwałych rozwiązań mających na celu społeczno-ekonomiczną integrację przynajmniej części osób przesiedlonych w wyniku wojny.

Aby dokładnie ocenić doświadczenia tych osób, Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) przeprowadziła badanie w krajach UE, które najbardziej odczuły masowy exodus Ukrainek i Ukraińców. W ramach badania zebrano relacje z pierwszej ręki o tym, jak wyglądała podróż osób przemieszczających się z Ukrainy do UE, a także jak przebiegł ich przyjazd do Unii i osiedlenie się na jej terenie.

Wyniki badania są obrazem tego, jak ludzie w całej Europie otworzyli swoje domy i wyciągnęli pomocną dłoń, aby zapewnić schronienie i pomoc. Realne problemy dnia codziennego są jednak nadal obecne.

Język stanowi poważną barierę w obszarze edukacji, zatrudnienia oraz dostępu do informacji i usług. Ponadto, chociaż niektóre osoby otrzymują wsparcie finansowe od rządów państw przyjmujących, wiele osób przesiedlonych ma trudności z wiązaniem końca z końcem, ponieważ wojna pozbawiła ich domów i środków do życia.

Duża część z nich boryka się z długotrwałymi problemami zdrowotnymi. Powszechna jest depresja. Nie jest rzeczą zaskakującą, że wiele osób doświadczyło traumatycznych przeżyć związanych z wojną.

Wyciągnięte wnioski posłużą jako wskazówki dla unijnych i krajowych decydentów podczas dopracowywania opartych na prawach rozwiązań, które pozwolą jak najlepiej sprostać wyzwaniom stojącym przed osobami przesiedlonymi w wyniku wojny oraz przed krajami przyjmującymi.

Sirpa Rautio
Dyrektor

Spis treści

Przedmowa	1
Najważniejsze ustalenia	5
Czemu służy niniejsze sprawozdanie?	7
Informacje o badaniu	11
1 PRZYBYCIE DO UE – POMOC HUMANITARNA I UDZIELANIE INFORMACJI	15
1.1 INFORMACJE OGÓLNE	15
1.2 WJAZD NA TERYTORIUM UE	16
1.3 DZIECI UCIEKAJĄCE Z UKRAINY	17
1.4 INFORMACJE O PRAWACH I ŚWIADCZENIACH	17
1.5 DŁUGOŚĆ POBYTU W PAŃSTWIE PRZYJMUJĄCYM	20
2 OSIEDLENIE SIĘ W UE – POBYT I STATUS PRAWNY	23
2.1 INFORMACJE OGÓLNE	23
2.2 TYMCZASOWA OCHRONA I WNIOSKI O UDZIELENIE AZYLU	24
2.3 PLANY RESPONDENTÓW NA PRZYSZŁOŚĆ	25
3 MIESZKALNICTWO	29
3.1 RODZAJ ZAKWATEROWANIA	29
3.2 BRAK PRYWATNOŚCI	31
3.3 DZIECI A MIESZKALNICTWO	33
4 EDUKACJA	35
4.1 DOSTĘP DO EDUKACJI	35
4.2 EDUKACJA DZIECI	37
4.3 ZROZUMIENIE JĘZYKA PAŃSTWA PRZYJMUJĄCEGO I POSŁUGIWANIE SIĘ TYM JĘZYKIEM ..	38
4.4 UMIEJĘTNOŚCI JĘZYKOWE DZIECI	38
5 ZATRUDNIENIE	41
5.1 DOSTĘP DO PRACY ZAROBKOWEJ	41
5.2 PRZESZKODY W ZNALEZIENIU PRACY ZAROBKOWEJ	43
5.3 WARUNKI PRACY	44
6 DOCHODY I PRAWO DO ŚWIADCZEŃ SOCJALNYCH	47
6.1 ŹRÓDŁA DOCHODU GOSPODARSTWA DOMOWEGO	47
6.2 WIĄZANIE KOŃCA Z KOŃCEM	48
6.3 POMOC W PAŃSTWIE PRZYJMUJĄCYM	49
6.4 POCZUCIE NIESPRAWIEDLIWEGO TRAKTOWANIA	50
6.5 DZIECI NIESPRAWIEDLIWIE TRAKTOWANE ZE WZGLĘDU NA TO, ŻE SĄ Z UKRAINY	51
7 ZDROWIE	53
7.1 DOSTĘP DO OPIEKI ZDROWOTNEJ	53
7.2 DOBROSTAN EMOCJONALNY	55
7.3 ZDROWIE I DOBROSTAN DZIECI	56
8 DOŚWIADCZENIA PRZEMOCY I DOSTĘP DO SPECJALISTYCZNEGO WSPARCIA	59
8.1 TRAUMATYCZNE DOŚWIADCZENIA W UKRAINIE	60
8.2 TRAUMATYCZNE DOŚWIADCZENIA DZIECI	61
8.3 INCYDENTY W UE	61
8.4 DZIECI BORYKAJĄCE SIĘ Z PROBLEMAMI	64
Załącznik: Próba badawcza	65

WYKRESY I TABELE

Wykres 1:	Państwa członkowskie UE objęte badaniem	11
Wykres 2:	Z kim dzieci uciekły z Ukrainy (po lewej) i rodzice pozostający w Ukrainie (po prawej)	17
Wykres 3:	Wystarczające informowanie o prawach i świadczeniach w języku zrozumiałym dla respondentów, w podziale na kraje (%)	18
Wykres 4:	Okres pobytu respondentów w państwie przyjmującym w miesiącach, z podziałem na płeć (%)	20
Wykres 5:	Odsetek respondentów, którzy ubiegali się o tymczasową ochronę oraz o udzielenie azylu w państwie przyjmującym, w podziale na kraje (%)	24
Wykres 6:	Wyniki rozpatrywania wniosków o udzielenie azylu złożonych przez respondentów (%)	25
Wykres 7:	Długofalowe plany respondentów badania, z podziałem na kraje (%)	26
Wykres 8:	Aktualny rodzaj zakwaterowania z podziałem na kraje (%)	30
Wykres 9:	Płacenie przez respondentów za zakwaterowanie w miejscu, w którym obecnie przebywają, z podziałem na kraje (%)	31
Wykres 10:	Osoby przebywające z respondentami w wieku 18+ w obecnym miejscu zakwaterowania, z podziałem na kraje (%)	32
Wykres 11:	Respondenci kształcący się w państwie przyjmującym, z podziałem na kraj i płeć (%)	36
Wykres 12:	Respondenci posługujący się językiem państwa przyjmującego, z podziałem na kraje (%)	38
Wykres 13:	Uczestnictwo respondentów w krajowych kursach językowych, z podziałem na kraje (%)	39
Wykres 14:	Wskaźniki pracy zarobkowej respondentów, z podziałem na kraj i płeć (%)	42
Wykres 15:	Obecny udział w zatrudnieniu i edukacji respondentów w wieku 16–24 lat	43
Wykres 16:	Powody, dla których respondenci nie byli zatrudnieni (%)	44
Wykres 17:	Zdolność respondenta do wiązania końca z końcem w państwie przyjmującym, z podziałem na kraje (%)	49
Wykres 18:	Poczucie niesprawiedliwego traktowania wśród respondentów w państwie przyjmującym, z podziałem na kraje (%)	51
Wykres 19:	Subiektywna ocena stanu zdrowia respondentów, z podziałem na kraje (%)	54
Wykres 20:	Uczucia respondentów od momentu przybycia do państwa przyjmującego (%)	56
Wykres 21:	Stan emocjonalny dzieci od czasu przybycia do państwa przyjmującego, z podziałem na grupy wiekowe (%)	57
Wykres 22:	Incydenty, których doświadczyli respondenci w Ukrainie od czasu rozpoczęcia konfliktu w lutym 2022 r., z podziałem na płeć (%)	60
Wykres 23:	Konsekwencje incydentów, jakich od początku konfliktu w Ukrainie respondenci doświadczyli w innym kraju, z podziałem według płci (%)	62
Wykres 24:	Respondenci, którzy ubiegali się o wsparcie medyczne lub psychologiczne i którzy otrzymali je od chwili przyjazdu do państwa przyjmującego, z podziałem na kraje (%)	63
Wykres 25:	Problemy, których dzieci w wieku 12–15 lat doświadczyły od początku konfliktu w Ukrainie (%)	64
Tabela 1:	Odsetek respondentów, którzy w ogóle nie byli świadomi swoich praw i dostępnych usług, według kraju i rodzaju usługi (%)	19
Tabela 2:	Problemy respondentów z ich obecnym zakwaterowaniem, z podziałem na kraje (%)	31
Tabela 3:	Powody, dla których respondenci nie kształcą się, z podziałem na kraje (%)	37
Tabela 4:	Charakterystyka pracy zarobkowej respondentów (%)	42
Tabela 5:	Odsetek respondentów, którzy doświadczyli wyczerpania w pracy (%)	45
Tabela 6:	Źródła dochodów respondentów na pokrycie bieżących kosztów utrzymania w państwie przyjmującym, w podziale na kraje (%)	48
Tabela 7:	Podmioty udzielające respondentom pomocy w państwie przyjmującym, z podziałem na kraje (%)	50
Tabela 8:	Przeszkody respondentów w dostępie do opieki zdrowotnej w państwie przyjmującym, w podziale na kraje (%)	55
Tabela 9:	Respondenci według wieku i płci w podziale na kraje (%) oraz całkowita liczebność próby w poszczególnych krajach	65

Najważniejsze ustalenia

Główne ustalenia z badania przedstawiono poniżej.

- ★ Większość respondentów nie napotkała trudności podczas podróży do Unii Europejskiej (UE) i w jej obrębie. Większość z nich uważa, że otrzymała wystarczające informacje na temat swoich praw i usług dostępnych na mocy dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony.
- ★ Jedna trzecia respondentów ubiegała się o udzielenie azylu w państwie przyjmującym, natomiast zdecydowana większość wystąpiła o tymczasową ochronę. Istnieją znaczne różnice w tym względzie między państwami członkowskimi.
- ★ Co trzeci respondent ostatecznie chce wrócić na Ukrainę. Podobny odsetek wolałby pozostać w państwie przyjmującym. Jedna czwarta respondentów pozostaje niezdecydowana.
- ★ Do UE przybywa duża liczba osób przesiedlonych. Nie dziwi więc, że większość, bo sześciu na 10 respondentów, w momencie przeprowadzania badania mieszkało w prywatnych mieszkaniach. Ponad połowa z nich płaciła za to częściowo lub w całości. W przypadku wielu z nich zakwaterowanie pozostawia wiele do życzenia. Często brakuje im prywatności i muszą dzielić kuchnię lub łazienkę z nieznanymi. Wielu dorosłych respondentów z dziećmi pozostającymi na utrzymaniu żyło w mieszkaniach, w których dzieci nie miały dostępu do cichego lub oddzielnego pomieszczenia, gdzie mogłyby się uczyć.
- ★ Mniej niż połowa osób, które kształciły się na krótko przed ucieczką z Ukrainy, kontynuowała naukę w państwie przyjmującym. Główną przyczyną tego stanu rzeczy jest bariera językowa. Od chwili przyjazdu czterech na 10 respondentów nie uczestniczyło w kursie językowym w państwie przyjmującym. Rozwiązanie tego problemu będzie wymagało większych możliwości uczestnictwa osób przesiedlonych w kursach językowych. Niemal dwie trzecie dzieci korzystało z e-edukacji oferowanej przez szkoły lub uniwersytety w Ukrainie lub uczyło się samodzielnie przy użyciu materiałów i innego wsparcia z Ukrainy.
- ★ Około dwie trzecie osób, które wykonywały pracę zarobkową w Ukrainie przed 24 lutego 2022 r., znalazło pracę w państwie przyjmującym. Jednak dwie trzecie respondentów w wieku produkcyjnym nie wykonywało pracy zarobkowej w momencie przeprowadzania badania. Głównymi przeszkodami w dostępie do zatrudnienia były niewystarczająca znajomość języka państwa przyjmującego i obowiązki opiekuńcze, zwłaszcza w przypadku kobiet. Szczególnie niepokojący jest fakt, że czterech na 10 respondentów doświadczyło jakiejś formy wyzysku w pracy.
- ★ Problemy finansowe dotyczą co drugiego respondenta w wieku 16 lat lub starszego. Respondenci ci twierdzą, że ich gospodarstwo domowe ma pewne lub duże trudności z wiązaniem końca z końcem w państwie przyjmującym. Nieco ponad jedna czwarta dorosłych respondentów jest w stanie pokryć podstawowe koszty życia codziennego dzięki swojej pracy. Tylko około połowa dorosłych respondentów twierdzi, że władze udzielały im pomocy finansowej od momentu ich przybycia.
- ★ Zaledwie co trzeci respondent uważa, że cieszy się dobrym lub bardzo dobrym zdrowiem. Co drugi respondent zgłasza długotrwałe choroby lub problemy zdrowotne. Połowa respondentów w wieku 16+ miała problemy z dostępem do opieki zdrowotnej z powodu trudności językowych lub braku wiedzy o tym, dokąd się udać lub z kim się skontaktować.
- ★ Co drugi respondent stwierdził, że od czasu przybycia do państwa przyjmującego często lub zawsze czuł przygnębienie i obniżony nastrój. Niemniej około dwie trzecie respondentów z optymizmem spogląda w przyszłość. Jedna trzecia osób czuje się częścią społeczności w państwie przyjmującym.
- ★ Optymizm ten występuje pomimo wysokiego odsetka respondentów narażonych na traumatyczne doświadczenia w Ukrainie lub w UE. Tylko około jedna trzecia respondentów po przybyciu do UE zwróciła się o wsparcie medyczne lub psychologiczne. Około jedna czwarta z tej grupy nie otrzymała wsparcia, o które się ubiegała. Niepokojące jest to, że około połowa młodszych dzieci (w wieku 12–15 lat), które wzięły udział w badaniu, zgłasza trudności ze snem lub koncentracją, utratę pewności siebie lub poczucie bezbronności.

Czemu służy niniejsze sprawozdanie?

Inwazja Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 r. spowodowała zniszczenie i cierpienie na skalę niespotykaną w Europie od czasów drugiej wojny światowej. Miliony osób przesiedlonych w wyniku wojny dotarły do Unii Europejskiej (UE), co uruchomiło falę solidarności rządów UE, władz lokalnych, społeczeństwa obywatelskiego i wielu osób fizycznych.

W ciągu kilku dni od rozpoczęcia inwazji, 4 marca 2022 r., UE po raz pierwszy uruchomiła dyrektywę¹ w sprawie tymczasowej ochrony. Wszystkie państwa członkowskie muszą zapewnić ochronę osobom przesiedlonym z Ukrainy, jak określono w dyrektywie².

Dyrektywa umożliwia osobom przesiedlonym uciekającym przed wojną w Ukrainie legalny pobyt oraz dostęp do mieszkań, pracy, pomocy społecznej, edukacji i opieki zdrowotnej przez jeden rok. Okres tymczasowej ochrony dla Ukraińców następnie przedłużono o kolejny rok, do marca 2024 r.³ Do grudnia 2022 r. prawie 4 mln osób uciekających z Ukrainy otrzymało tymczasową ochronę w UE.

Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) gromadziła dowody podczas misji w terenie oraz z innych źródeł informujących o sytuacji w marcu, maju i październiku 2022 r.⁴.

Równolegle FRA rozpoczęła szeroko zakrojone badanie internetowe wśród osób uciekających z Ukrainy. Celem badania było zebranie osobistych doświadczeń z ich podróży, przyjazdu i osiedlenia się w UE. Badanie objęło osoby przesiedlone, w tym wiele dzieci, w 10 państwach członkowskich UE, w których przebywa największa liczba osób zarejestrowanych na potrzeby tymczasowej ochrony (zob. wykres 1).

W badaniu wzięło udział 14 685 respondentów. Ustalenia przedstawione w niniejszym sprawozdaniu zapewniają wyjątkowy wgląd w ich doświadczenia i odczucia, które wskazują na pozytywne dokonania.

Oprócz ujętych w sprawozdaniu doświadczeń poczynione ustalenia umożliwiają wgląd w praktyczne wyzwania stojące przed UE i jej państwami członkowskimi przy wdrażaniu dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony. Wiele z tych problemów ma charakter strukturalny i można oczekiwać, że pozostaną one dotkliwe, gdy dyrektywa przestanie obowiązywać w marcu 2024 r.

Powiązane prace FRA

Sprawozdanie z badania jest uzupełnieniem biuletynów FRA dotyczących wpływu rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie na prawa podstawowe w UE. Dwa dotychczas opublikowane biuletyny opierają się na badaniach przeprowadzonych na szczeblu krajowym przez FRANET, sieć badawczą FRA. Biuletyny te rzucają dodatkowe światło na kontekst prawny i polityczny.

- FRA (2022), *The war in Ukraine – Fundamental rights implications within the EU – Bulletin 1* [Wojna w Ukrainie – konsekwencje dla praw podstawowych w UE. Biuletyn 1], Luksemburg, Urząd Publikacji.
- FRA (2022), *The Russian war of aggression against Ukraine – The broad fundamental rights impact in the EU – Bulletin 2* [Wojna napastnicza Rosji przeciwko Ukrainie – rozległe oddziaływanie na prawa podstawowe w UE. Biuletyn 2], Luksemburg, Urząd Publikacji.

W ramach dokumentu *Fundamental Rights Report 2023* [Sprawozdanie na temat praw podstawowych z 2023 r.] FRA opublikuje w czerwcu specjalny rozdział poświęcony konsekwencjom wojny w Ukrainie w zakresie praw podstawowych w UE.

Wyniki badania wyraźnie ilustrują wyzwania nieodłącznie związane z zastosowaniem instrumentu tymczasowej ochrony w sytuacji, która prawdopodobnie będzie miała długofalowy wpływ na ludzi i nasze społeczeństwa. Stosowanie krótkoterminowych rozwiązań problemów długoterminowych niesie ze sobą ryzyko, że znajdziemy się w sytuacji „trwałego stanu nadzwyczajnego”.

Wnioski z badania wskazują na pilną potrzebę rozważenia, co się stanie po zakończeniu tymczasowej ochrony przewidzianej w dyrektywie. Konieczne jest zatem rozpoczęcie dyskusji na temat trwałych długoterminowych rozwiązań, aby zapewnić, że osoby przesiedlone w wyniku wojny zostaną odpowiednio włączone do naszych społeczeństw pod względem społeczno-gospodarczym.

Dane te mogą pomóc decydom na szczeblu UE i krajowym w opracowywaniu środków na potrzeby ochrony osób przesiedlonych i udzielania im pomocy. Wnioski pomogą decydom w określeniu priorytetowych dziedzin życia z myślą o skuteczności zapewnianej ochrony w dłuższej perspektywie.

Inicjatywy, które UE i jej państwa członkowskie rozwijają w celu wspierania odbudowy Ukrainy po wojnie, będą musiały wiązać się ze środkami sprzyjającymi bezpiecznemu, stopniowemu i postępującemu odesłaniu na Ukrainę osób przesiedlonych. Powinny one obejmować ustanowienie skutecznych systemów przejściowych i programów wsparcia w zakresie repatriacji. Programy te powinny dotyczyć (ponownego) włączenia do systemu edukacji i integracji na rynku pracy oraz trwałego długoterminowego leczenia zespołu stresu pourazowego.

Przypisy

- ¹ *Dyrektywa Rady 2001/55/WE z dnia 20 lipca 2001 r. w sprawie minimalnych standardów przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu wysiedleńców oraz środków wspierających równowagę wysiłków między państwami członkowskimi związanych z przyjęciem takich osób wraz z jego następstwami*, Dz.U. L 212 z 2001.
- ² Odniesienia do powiązanych przepisów krajowych można znaleźć na stronie internetowej FRA poświęconej *przepisom krajowym wdrażającym dyrektywę UE w sprawie tymczasowej ochrony w wybranych państwach członkowskich UE* (aktualizacja z sierpnia 2022 r.). Dania, która nie jest związana dyrektywą, przyjęła przepisy krajowe, które bardzo przypominają tę dyrektywę.
- ³ Zob. strona internetowa Rady Unii Europejskiej poświęcona *głównym wynikom posiedzenia Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, 13–14 października 2022 r.*
- ⁴ FRA (2022), *The war in Ukraine – Fundamental rights implications within the EU: Bulletin 1* [Wojna w Ukrainie – konsekwencje dla praw podstawowych w UE. Biuletyn 1], Luksemburg, Urząd Publikacji Unii Europejskiej (Urząd Publikacji); FRA (2022), *The Russian war of aggression against Ukraine – The broad fundamental rights impact in the EU – Bulletin 2* [Wojna napastnicza Rosji przeciwko Ukrainie – rozległe oddziaływanie na prawa podstawowe w UE. Biuletyn 2], Luksemburg, Urząd Publikacji.

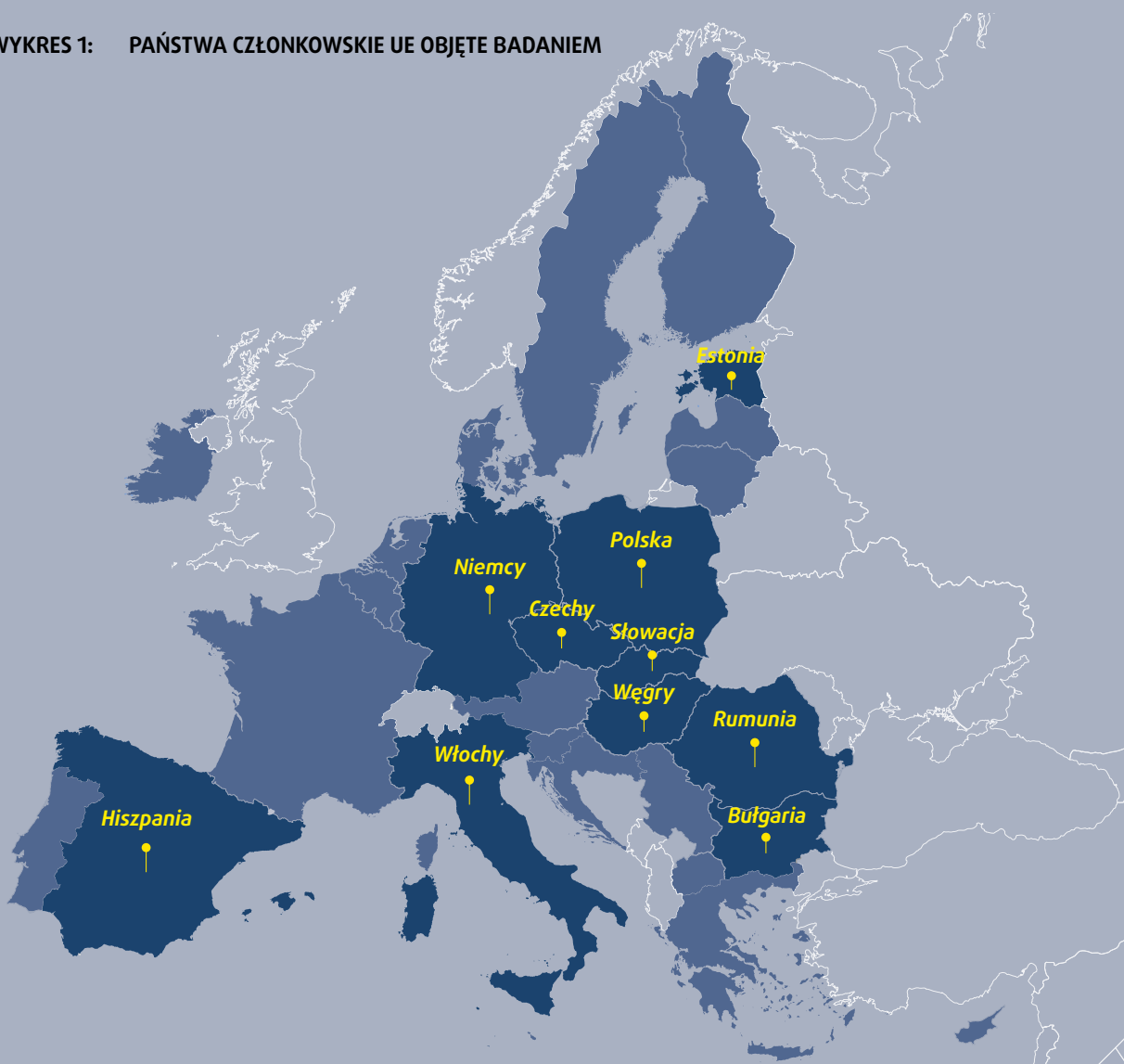
Informacje o badaniu

Badanie to miało charakter otwartej ankiety internetowej. Było dostępne za pośrednictwem linku URL lub kodu QR od **22 sierpnia 2022 r. do 29 września 2022 r.** Jego wyniki odzwierciedlają odpowiedzi poszczególnych osób w tym okresie.

Przeprowadzono je w 10 krajach UE, które:

- mają wspólną granicę lądową z Ukrainą (Węgry, Polska, Rumunia i Słowacja); lub
- przyjęły największą liczbę osób przesiedlonych z Ukrainy, gdy FRA wybierała kraje do badania (Bułgaria, Czechy, Niemcy, Włochy i Hiszpania); lub
- przyjęły dużą grupę osób przesiedlonych z Ukrainy w stosunku do swojej całkowitej liczby ludności (Estonia).

WYKRES 1: PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE UE OBJĘTE BADANIEM

Kwalifikujący się respondenci musieli:

- mieć ukończone 12 lat;
- przebywać w państwie wybranym do badania (nawet jeśli w tym czasie tylko przez nie przejeżdżali);
- być obywatelami lub rezydentami Ukrainy, w tym obywatelami UE lub państw trzecich, którzy zamieszkiwali na stałe w Ukrainie przed 24 lutego 2022 r. oraz
- przybyć do UE na krótko przed lub po 24 lutego 2022 r.

Odnosząc się do różnych grup respondentów, należy odwołać się do załącznika „Próba badawcza”, by poznać ich względny udział w próbie ogólnej.

Sieć badawcza Agencji, FRANET, pomogła w rozpropagowaniu badania, aby zapewnić wysoki poziom uczestnictwa i reprezentacji różnych warstw populacji docelowej. Wykorzystano różne kanały, aby poinformować potencjalnych respondentów o badaniu i promować uczestnictwo. Obejmowały one media społecznościowe oraz inne kanały w internecie i poza nim (np. banery na stronach internetowych odpowiednich organizacji i plakaty w siedzibach organizacji pozarządowych i kościołach). Kanały pozainternetowe wykorzystano do rekrutacji grup, do których trudno dotrzeć, w obrębie populacji docelowej (np. osób starszych).

Nie twierdzi się, że otwarte ankiety internetowe są reprezentatywne dla populacji docelowej. FRA podjęła szereg kroków w celu zapewnienia jak największej reprezentatywności badania. Starła się na przykład dotrzeć do jak największej liczby osób przesiedlonych z Ukrainy. Celem tego działania było uwzględnienie ich różnorodności (pod względem wieku, płci, religii, orientacji seksualnej i koloru skóry), mając na uwadze, że większość ludzi, którzy uciekli z Ukrainy, to kobiety i dzieci.

Ustalenia opierają się na danych ważonych, które uwzględniają różnice w szacunkowej wielkości populacji docelowej w każdym państwie objętym badaniem, w tym pod względem płci i wieku. Szacunki dotyczące wielkości populacji docelowej oparto na statystykach z krajów objętych badaniem¹.

Sprawozdanie zawiera wybrane kluczowe rezultaty. Pokazują one, jakie działania podjęły kraje UE, aby wdrożyć wybrane przepisy dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony w świetle bezprecedensowej sytuacji i doświadczeń osób uciekających przed konfliktem w Ukrainie.

W kwestionariuszach zachęcano respondentów do zamieszczania na koniec osobistych uwag lub notatek na temat ich doświadczeń. W sprawozdaniu przytoczono niektóre z nich, aby zilustrować wyniki badania.

Sprawozdanie odnosi się do określonych grup wiekowych. Są to: młodsze dzieci (12–15 lat), dzieci (12–17 lat), respondenci w wieku 16+, osoby dorosłe (18+) oraz dzieci i osoby dorosłe (12+). Jeżeli grupa wiekowa nie jest podana, wyniki odnoszą się do całej próby (wszystkich osób w wieku 12+).

Dostosowanie pytań ankietowych z myślą o dzieciach

Dzieci w wieku 12–17 lat otrzymały krótszą, dostosowaną do wieku wersję kwestionariusza dla dorosłych, zawierającą kilka pytań przeznaczonych dla dzieci. Dzieci w wieku 16–17 lat otrzymały odpowiednie pytania z kwestionariusza dla dorosłych.

Dzieci w wieku 12–15 lat mogły uczestniczyć w badaniu tylko wtedy, gdy rodzic lub opiekun prawny wyraził zgodę i przekazał dziecku link do kwestionariusza dla dzieci. Dlatego próba dzieci w wieku 12–15 lat jest stosunkowo niewielka. Może to nie odzwierciedlać pełnej różnorodności sytuacji, z jakimi borykają się dzieci uciekające przed wojną w Ukrainie.

Wyniki są zdezagregowane według cech społeczno-demograficznych. Cechy te obejmują na przykład państwo zamieszkania, płeć, wiek, ograniczenia w wykonywaniu codziennych czynności oraz samodzielną identyfikację jako mniejszość (żydowska, LGBT lub mniejszość pod względem koloru skóry, pochodzenia etnicznego lub religii, o ile pozwala na to próba). W sprawozdaniu podkreślono istotne różnice między grupami w tym zakresie.

W odniesieniu do identyfikacji płciowej respondenci mogli wybrać spośród opcji „kobieta”, „mężczyzna” lub „inna” w odpowiedzi na pytanie, jak sami opisaliby siebie. Próba respondentów, którzy wybrali opcję „inna”, była niewystarczająca do analizy.

Zdecydowana większość respondentów to kobiety w wieku 18–64 lat (87%). Mężczyźni w tym wieku stanowili tylko 8% respondentów. Próba obejmowała również dzieci w wieku 12–17 lat (2%) oraz respondentów w wieku 65+ (3%).

Niniejsze sprawozdanie nie zawiera odrębnych wyników dla małoletnich bez opieki. Tylko niewielka ich liczba (8) ukończyła badanie, co oznacza, że nie można było wyciągnąć żadnych wniosków.

Więcej informacji na ten temat można znaleźć w sekcji „Próba badawcza”.

Przypisy

- ¹ Wykonawcy sieci FRANET zebrali dane statystyczne na szczeblu krajowym. Wartości odniesienia dla próby obliczono jako średnie ważone zgromadzonych szacunków dotyczących populacji docelowej. Wagę przypisano do szacunkowych danych dotyczących populacji docelowej na podstawie czasu ich pozyskania i szacowanej dokładności.
- ² Ta kategoria obejmuje respondentów, którzy wskazali, że są „muzułmanami”, „osobami pochodzenia azjatyckiego (np. z Wietnamu, Chin, Indii)”, „Romami” lub „osobami czarnymi lub pochodzenia afrykańskiego”.

1

PRZYBYCIE DO UE – POMOC HUMANITARNA I UDZIELANIE INFORMACJI

- ★ Przedostanie się na terytorium UE było stosunkowo proste dla większości respondentów.
- ★ Poziom informowania na temat praw i usług dostępnych na mocy dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony był całkowicie lub po części wystarczający dla większości respondentów.

„Przemierzyliśmy 4 tysiące kilometrów, droga była straszna, piętrzący się uszkodzony sprzęt, ogromne masowe groby. Okupanci rozmieścili na trasie wiele punktów kontrolnych. Sprawdzali nas i traktowali bez szacunku. Byłam w 6. miesiącu ciąży i było to trudne i straszne, ale jeszcze bardziej bałam się pozostania tam, w piwnicach, pod ostrzałem. Udało mi się uspokoić dopiero po przyjeździe do Europy. Urodziłam córkę i planuję tu zostać, bo nie mam dokąd wrócić”.

(Słowacja, kobieta, 30 lat)

1.1 INFORMACJE OGÓLNE

Cztery państwa UE – Węgry, Polska, Rumunia i Słowacja – mają wspólną granicę lądową z Ukrainą. Wszystkie te państwa od początku inwazji zapewniły osobom uciekającym przed wojną dostęp do swoich terytoriów.

Od 2017 r. obywatele Ukrainy posiadający paszport biometryczny mogą wjechać do UE i państw strefy Schengen niebędących członkami UE bez wiz¹. Mogli oni przebywać w tych krajach do 90 dni w ciągu dowolnego okresu 180-dniowego. Wszystkie inne osoby – w tym obywatele państw trzecich i bezpaństwowcy – mogli wjechać do tych krajów na podstawie klauzuli wyjątkowej dotyczącej względów humanitarnych zawartej w kodeksie granicznym Schengen (art. 6 ust. 5)².

1.2 WJAZD NA TERYTORIUM UE

W badaniu zapytano respondentów o problemy, jakie mogli napotkać przy wjeździe do UE. Wymienili między innymi długi czas oczekiwania na granicy, złe traktowanie przez funkcjonariuszy granicznych, konfiskatę przedmiotów i inne problemy.

Ponad połowa respondentów w wieku powyżej 16 lat, którzy uciekli przed konfliktem w Ukrainie (57%), nie napotkała żadnych problemów. Najczęstszym problemem respondentów był długi czas oczekiwania na granicach (40%).

Nie stwierdzono tu żadnej istotnej różnicy między odpowiedziami kobiet i mężczyzn. Jednak więcej respondentów, którzy identyfikują się jako mniejszość pod względem koloru skóry, pochodzenia etnicznego lub wyznania, stwierdziło, że straż graniczna nie traktowała ich dobrze (11%) w porównaniu z respondentami, którzy nie identyfikują się jako tacy (3%).

Osoby uciekające z Ukrainy często były oddzielone od swoich rodzin lub członków rodzin.

Ukraińskim mężczyznom w wieku 18–60 lat zakazano podróży za granicę, chyba że spełnili oni warunki zastosowania zwolnienia. Zwolnienie dotyczy na przykład osób wychowujących troje lub więcej dzieci w wieku poniżej 18. roku życia, osób samotnie wychowujących dziecko lub dzieci poniżej 18. roku życia, osób, które wyjechały do innego państwa w celu stałego pobytu itp.

W rezultacie około połowa dorosłych kobiet będących w związku małżeńskim, w zarejestrowanym związku partnerskim lub w konkubinacie (54%) podała w badaniu, że ich partnerzy przebywają na Ukrainie. Odsetek ten jest około czterokrotnie niższy w przypadku dorosłych mężczyzn będących w związkach małżeńskich, partnerskich lub w konkubinacie (14%). Spośród wszystkich dorosłych respondentów 5% miało dziecko poniżej 18. roku życia, a 15% miało dziecko w wieku powyżej 18 lat, które pozostało w Ukrainie.

„Staliśmy na granicy ukraińskiej przez 13 godzin w zimnie, z dziećmi!! Staliśmy całą noc! W kolejce było wiele osób z małymi dziećmi, które głośno płakały! Były też osoby starsze... Nie mieliśmy gdzie się ukryć przed zimnem... Musieliśmy rozpalić ognisko, żeby się ogrzać. Wciąż nie rozumiem, dlaczego tak to wyglądało!!! Dzieciom i mnie często przypomina się ten horror, który przeżyliśmy w lutym!!! Jestem bardzo wdzięczna polskim braciom, którzy z życzliwością czekali na nas tuż przy granicy. Zrozumieli wszystko, co nas spotkało, i zrobili wszystko, co w ich mocy, żeby nam pomóc! Przygotowali dla nas ciepłe jedzenie i napoje, środki higieny osobistej, a nawet jedzenie dla psa. Wszystkie procedury związane z przekraczaniem granicy w Polsce zostały maksymalnie uproszczone i wszystko zostało załatwione odpowiednio szybko! Umieszczono nas w ciepłych, ogrzewanych busach, gdzie mogliśmy się trochę ogrzać przed kolejną podróżą do tymczasowego obozu dla uchodźców. Gdziekolwiek się pojawiliśmy, traktowano nas z szacunkiem, życzliwością i chęcią pomocy!”
(Polska, kobieta, 42 lata)

Kącik prawny

Kodeks graniczny Schengen*

Artykuł 6 ust. 5 – Warunki wjazdu obywateli państw trzecich

„c) obywatele państw trzecich, którzy nie spełniają jednego lub większej liczby warunków ustanowionych w ust. 1, mogą uzyskać zezwolenie państwa członkowskiego na wjazd na jego terytorium ze względów humanitarnych, ze względu na interes narodowy lub zobowiązania międzynarodowe. W przypadku gdy wobec danego obywatela państwa trzeciego dokonano wpisu, o którym mowa w ust. 1 lit. d), państwo członkowskie wydające mu zezwolenie na wjazd na swoje terytorium informuje o tym odpowiednio pozostałe państwa członkowskie.”

Artykuł 7 – Dokonywanie odprawy granicznej

„1. Straż graniczna podczas wykonywania swoich obowiązków w pełni szanuje ludzką godność, w szczególności w przypadkach, gdy ma do czynienia z osobami wymagającymi szczególnego traktowania.

[...]

2. Podczas dokonywania odprawy granicznej straż graniczna nie może dyskryminować osób ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną”.

* **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/399 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie unijnego kodeksu zasad regulujących przepływ osób przez granice**, Dz.U. L 77 z 2016 (kodeks graniczny Schengen).

„Pragnę podziękować wszystkim ludziom, których spotkał na naszej drodze, za pomoc.”
(Słowacja, kobieta, 27 lat)

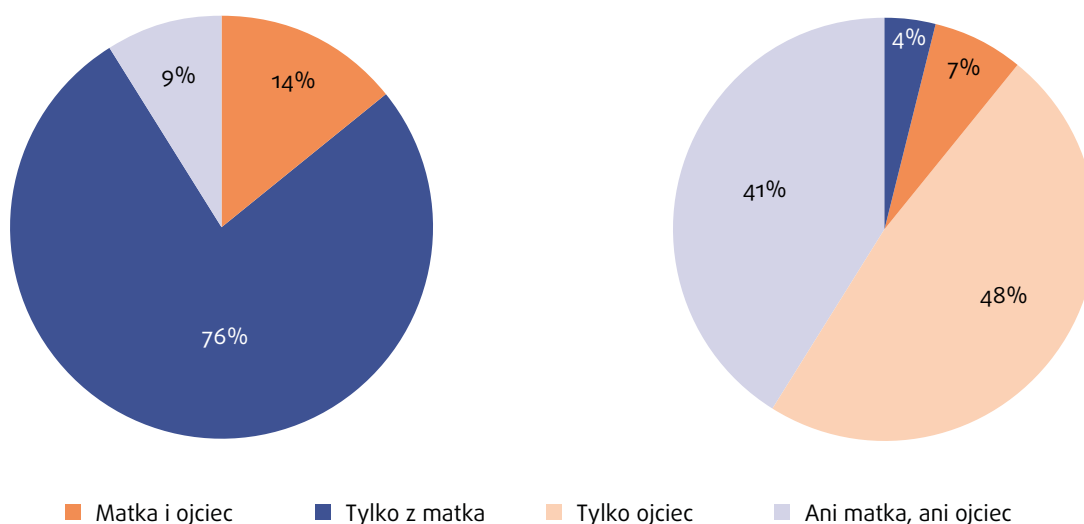
1.3 DZIECI UCIEKAJĄCE Z UKRAINY

Większość dzieci, które odpowiedziały na ankietę, uciekła z Ukrainy tylko z matką (76%). Zaledwie co siódme dziecko (14%) uciekło z obojgiem rodziców. Blisko co dziesiąte dziecko (9%) uciekło z osobami innymi niż jego rodzice.

W badaniu zapytano również o innych członków rodziny, którzy uciekali z dziećmi lub rodzicami. Prawie połowa dzieci, które odpowiedziały na ankietę, uciekła z rodzeństwem (49%). Co szóstemu dziecku (16%) towarzyszyli dziadkowie. Co ósme dziecko (12%) uciekało z innymi krewnymi.

Ponad połowa dzieci podała w ankiecie, że ich ojciec nadal przebywa w Ukrainie (55%). Odsetek dzieci, których matki nadal przebywały w Ukrainie, był znacznie niższy (12%).

WYKRES 2: Z KIM DZIECI UCIEKŁY Z UKRAINY (PO LEWEJ)^{a,b,c} I RODZICE POZOSTAJĄCY W UKRAINIE (PO PRAWIE)^{a,d}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 12–17 lat, UE-10 (n = 324); wyniki ważne.
- ^b Liczba ta nie obejmuje kategorii odpowiedzi „tylko ojciec” z powodu częstości występowania wynoszącej 0%.
- ^c Pytanie brzmiało: „Z kim uciekłeś(-łaś) z Ukrainy?” (FamFlee).
- ^d Pytanie brzmiało: „Wybierz z poniższej listy wszystkich członków rodziny, którzy nadal przebywają w Ukrainie” (FamLeftUA).

1.4 INFORMACJE O PRAWACH I ŚWIADCZENIACH

Organy krajowe mają obowiązek udzielić prawidłowych i dostępnych informacji na temat tymczasowej ochrony i wynikających z niej korzyści. Wynika to z prawa do dobrej administracji, które jest ogólną zasadą prawa Unii.

Kącik prawny

Dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony

Artykuł 9

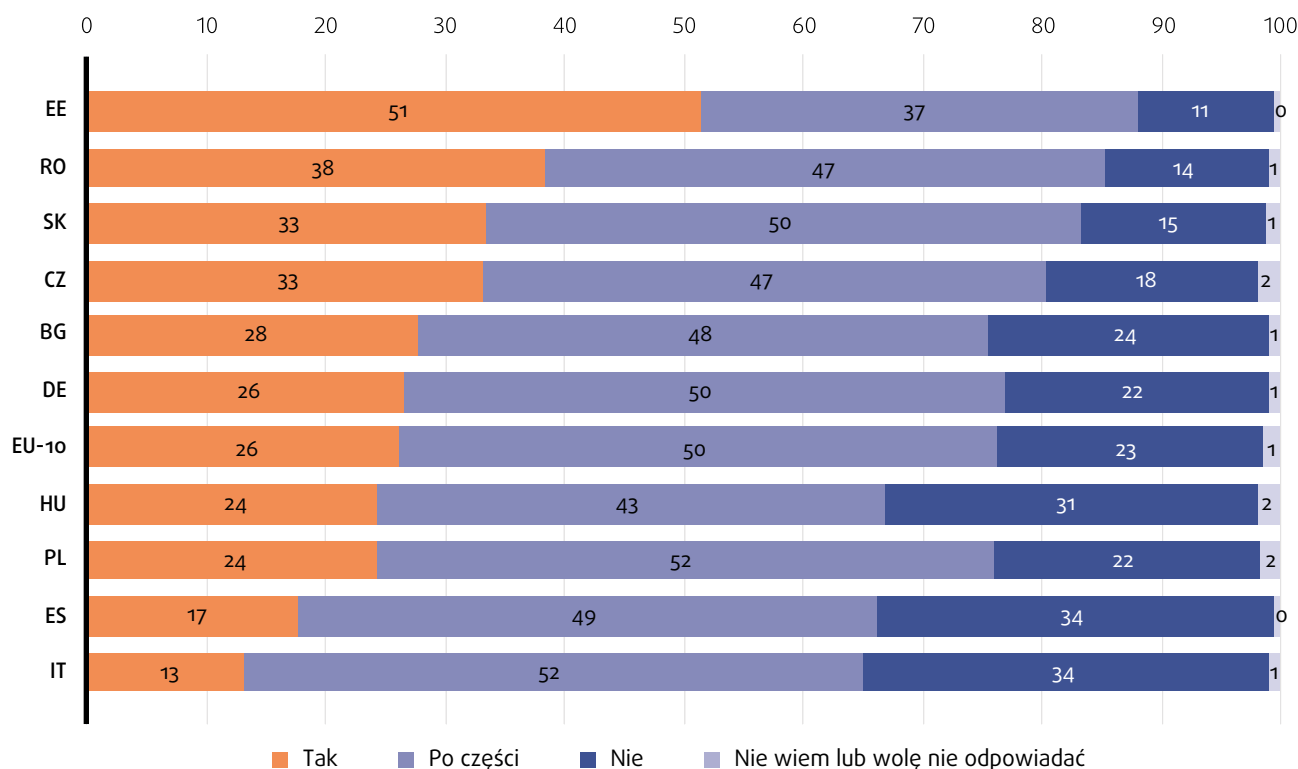
„Państwa członkowskie zapewnią, że osoby korzystające z tymczasowej ochrony posiadają dokumenty sporządzone w języku, który mogą zrozumieć i które w sposób jasny określają istotne dla nich przepisy odnoszące się do tymczasowej ochrony”.

Wszystkich dorosłych respondentów zapytano o informacje, które otrzymali – w zrozumiałym dla nich języku – na temat praw i świadczeń, do których byli uprawnieni.

Średnio około co czwarty respondent (26%) stwierdził, że otrzymał wystarczającą ilość informacji w zrozumiałym dla niego języku. Połowa respondentów (50%) podała, że informacje, które otrzymali, były po części wystarczające. Jednak prawie co czwarty (23%) respondent stwierdził, że nie otrzymał wystarczającej ilości informacji (wykres 3). Odsetek ten był wyższy wśród respondentów, którzy identyfikują się jako mniejszość ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne (33%) lub jako Żydzi (31%).

„Samotność i dezorientacja to największy problem za granicą!!! Wszystkie informacje uzyskałam na czatach kanałów Telegrama! Nikt mi nic nie powiedział ani nie zaprosił mnie nigdzie, kiedy ubiegałam się o pomoc. Wszystko wyszukałam sama. Spotkania Ukraińców, pomoc psychologiczna itp., wszystko za pośrednictwem sieci społecznościowych dzięki uchodźcom takim jak ja”.
(Hiszpania, kobieta, 43 lata)

WYKRES 3: WYSTARCZAJĄCE INFORMOWANIE O PRAWACH I ŚWIADCZENIACH W JĘZYKU ZROZUMIAŁYM DLA RESPONDENTÓW, W PODZIALE NA KRAJE (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Wszyscy respondenci, dzieci i dorośli, zostali zapytani, jak dobrze znają swoje prawa i dostępne im usługi w państwie przyjmującym.

Respondenci byli najmniej świadomi usług wsparcia psychologicznego. Około jedna trzecia badanych nie wiedziała o tych usługach (33%). Znacznie mniej respondentów nie wiedziało o innych usługach i prawach, o które pytano w ankiecie. Obejmowały one na przykład opiekę zdrowotną, zakwaterowanie, edukację w państwie przyjmującym, zatrudnienie i wsparcie w nauce języka państwa przyjmującego (tabela 1).

Ponad połowa respondentów uważała, że posiada pewną lub rozległą wiedzę na temat usług, które mogą oferować pomoc w nauce języka kraju przyjmującego (61%), usług zakwaterowania (59%), usług edukacyjnych w państwie przyjmującym (58%), służb zatrudnienia (56%) lub usług opieki zdrowotnej (55%). Ponad połowa dzieci (53%) uważała, że posiada pewne lub rozległe informacje na temat zajęć rekreacyjnych, sportu itp.

▲ Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 18+ (n = 14 361); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Czy otrzymałeś(-łaś) wystarczające informacje na temat praw i świadczeń, do których masz prawo jako osoba uciekająca przed wojną w Ukrainie, w zrozumiałym dla ciebie języku?” (SURPR3).

TABELA 1: ODSETEK RESPONDENTÓW, KTÓRZY W OGÓLE NIE BYLI ŚWIADOMI SWOICH PRAW I DOSTĘPNYCH USŁUG, WEDŁUG KRAJU I RODZAJU USŁUGI (%)^{a,b,c}

Prawo/usługa	EU-10	BG	CZ	DE	EE	ES	HU	IT	PL	RO	SK
Usługi wsparcia psychologicznego	33	38	31	41	13	43	31	44	26	19	19
Opieka zdrowotna	12	16	9	10	8	8	20	11	14	11	15
Zakwaterowanie	12	9	13	8	8	17	21	23	13	2	5
Edukacja w państwie przyjmującym	10	12	8	11	6	16	22	18	9	7	7
Zatrudnienie	10	11	8	12	3	19	11	17	8	11	6
Wsparcie w nauce języka państwa przyjmującego	8	15	9	5	6	10	26	14	7	12	9

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

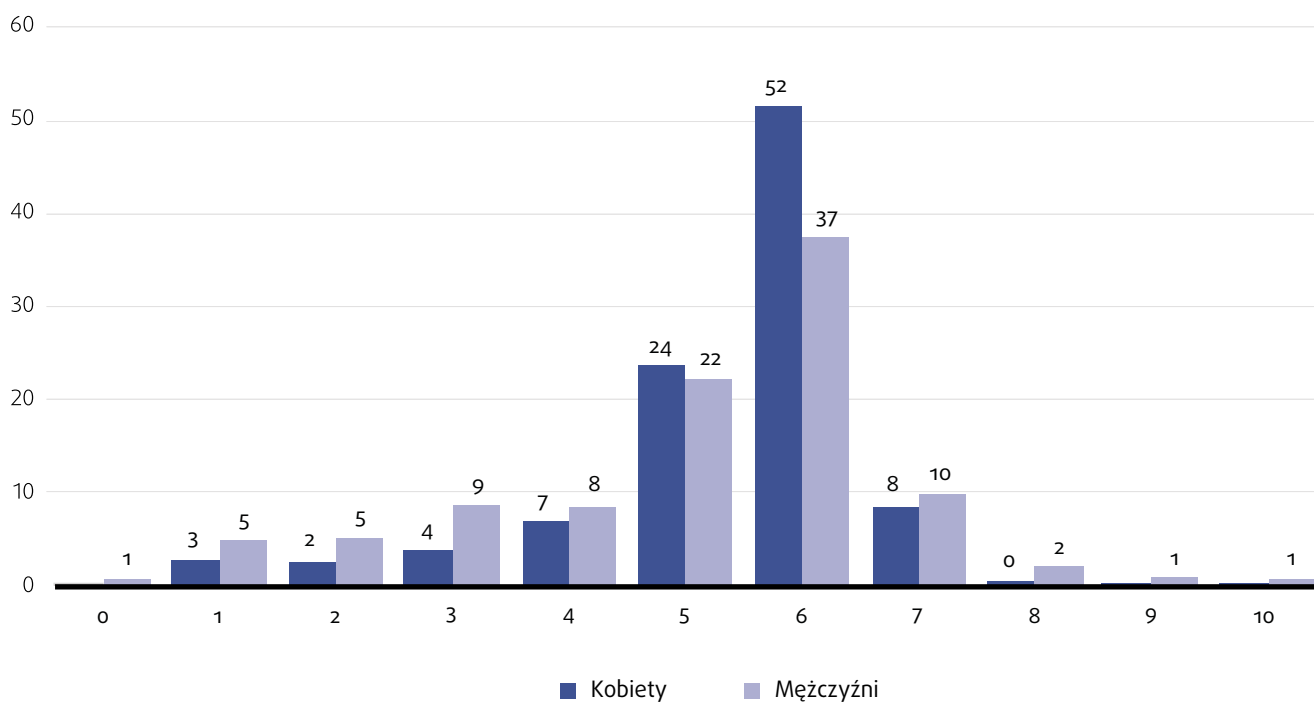
- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 12+ (od górnego wiersza: n = 14 361; n = 14 685; n = 14 685; n = 14 685; n = 14 361; n = 14 685); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Jak dobrze znasz swoje prawa i usługi dostępne dla ciebie w państwie, w którym obecnie przebywasz?” (InfoRec). Pytanie zawierało następujące kategorie odpowiedzi: „W ogóle nie znam”, „Niewiele znam”, „Niektóre znam”, „Dobrze znam” i „Nie wiem”. Proporcje przedstawione w tabeli odnoszą się wyłącznie do kategorii odpowiedzi „W ogóle nie znam”.
- ^c Tylko respondentom poniżej 18. roku życia zadano pytania częściowe „Edukacja w języku ukraińskim w państwie, w którym obecnie przebywasz” i „Zajęcia rekreacyjne (w wolnym czasie), sportowe itp.”. W tabeli tej nie uwzględniono tych pytań ze względu na niewystarczającą liczebność próby na poziomie krajowym.

1.5 DŁUGOŚĆ POBYTU W PAŃSTWIE PRZYJMUJĄCYM

W momencie przeprowadzania badania większość respondentów w wieku powyżej 16 lat pozostawała w państwie przyjmującym przez 5–6 miesięcy. Sugeruje to, że większość opuściła Ukrainę w pierwszych dniach konfliktu (wykres 4).

WYKRES 4: OKRES POBYTU RESPONDENTÓW W PAŃSTWIE PRZYJMUJĄCYM W MIESIĄCACH, Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ (%)^{a,b,c}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+, UE-10 (n = 14 467); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Licząc od wybuchu wojny w lutym 2022 r., od ilu miesięcy przebywasz w obecnym państwie pobytu?” (EntCountry).
- ^c Biorąc pod uwagę okres gromadzenia danych, niektóre miesiące pobytu poprzedzają wojnę.

Przypisy

- ¹ Komisja Europejska (2017), *European Commission welcomes the Council adoption of visa liberalisation for the citizens of Ukraine* [Komisja Europejska wyraża zadowolenie z przyjęcia przez Radę liberalizacji reżimu wizowego dla obywateli Ukrainy] oświadczenie, STATEMENT/17/1270, 11 maja 2017 r.
- ² FRA (2022), *The Russian war of aggression against Ukraine – The broad fundamental rights impact in the EU – Bulletin 2* [Wojna napastnicza Rosji przeciwko Ukrainie – rozległe oddziaływanie na prawa podstawowe w UE. Biuletyn 2], Luksemburg, Urząd Publikacji, s. 14.

2

OSIEDLENIE SIĘ W UE – POBYT I STATUS PRAWNY

- ★ Prawie wszyscy respondenci złożyli wniosek o ochronę tymczasową. Około jedna trzecia złożyła wniosek o udzielenie azylu. Liczby te różnią się znacznie w poszczególnych państwach członkowskich.
- ★ W perspektywie długoterminowej około jedna trzecia respondentów chciałaby wrócić do Ukrainy. Podobny odsetek osób chciałby pozostać w państwie przyjmującym. Prawie co czwarty respondent nie podjął decyzji.

„Moja rodzina jest wdzięczna Unii Europejskiej za udzielenie azylu. Spotkaliśmy życzliwych ludzi w różnych europejskich krajach i otrzymaliśmy listy wsparcia od naszych europejskich przyjaciół. W Niemczech bardzo nam pomagają. Spotkaliśmy się też z dobrym nastawieniem do nas”.
(Niemcy, kobieta, 43 lata)

Kącik prawny

Dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony

Artykuł 17

„1. Osoby korzystające z tymczasowej ochrony muszą mieć zapewnioną możliwość złożenia wniosku o udzielenie azylu w dowolnym czasie”.

Artykuł 19

„1. Państwa członkowskie mogą postanowić, że nie można równocześnie korzystać z tymczasowej ochrony oraz statusu osoby ubiegającej się o azyl, kiedy wniosek o azyl jest w trakcie rozpatrywania”.

2.1 INFORMACJE OGÓLNE

Konflikt w Ukrainie zmusił miliony osób do opuszczenia swoich domów i szukania schronienia gdzie indziej. Do 29 listopada 2022 r. UE odnotowała 4 776 606 rejestracji do celów tymczasowej ochrony¹.

Beneficjenci tymczasowej ochrony otrzymują dokument pobytowy ważny przez rok. Tymczasową ochronę można przedłużyć maksymalnie do trzech lat. W październiku 2022 r. UE postanowiła przedłużyć tymczasową ochronę do marca 2024 r².

Beneficjentom tymczasowej ochrony przyznaje się szeroki zakres praw i korzyści. Obejmują one dostęp do zatrudnienia, zakwaterowania lub mieszkań, opieki społecznej i opieki medycznej. Dzieci mają dostęp do edukacji, a rodziny – prawo do łączenia rodzin. Beneficjenci mają również dostęp do usług bankowych i mogą podróżować po UE przez 90 dni w okresie 180 dni³.

W badaniu zapytano respondentów, czy zarejestrowali się w swoim obecnym państwie pobytu na potrzeby **tymczasowej ochrony**. Celem kolejnego pytania było ustalenie, czy respondenci ubiegali się o **udzielenie azylu** od czasu przybycia do obecnego państwa. Respondentów zapytano również o ich obywatelstwo: ukraińskie, rosyjskie, obywatelstwo kraju UE, inne obywatelstwo lub brak obywatelstwa.

Prawie wszyscy respondenci (91%) w wieku 16+, którzy nie mają obywatelstwa UE, stwierdzili, że ubiegali się o ochronę tymczasową w państwie przyjmującym (**wykres 5**). Respondenci, którzy identyfikują się jako mniejszość pod względem pochodzenia rasowego lub etnicznego, rzadziej ubiegali się o ochronę tymczasową niż ci, którzy nie identyfikują się jako tacy (76% w porównaniu z 92%).

2.2 TYMCZASOWA OCHRONA I WNIOSKI O UDZIELENIE AZYLU

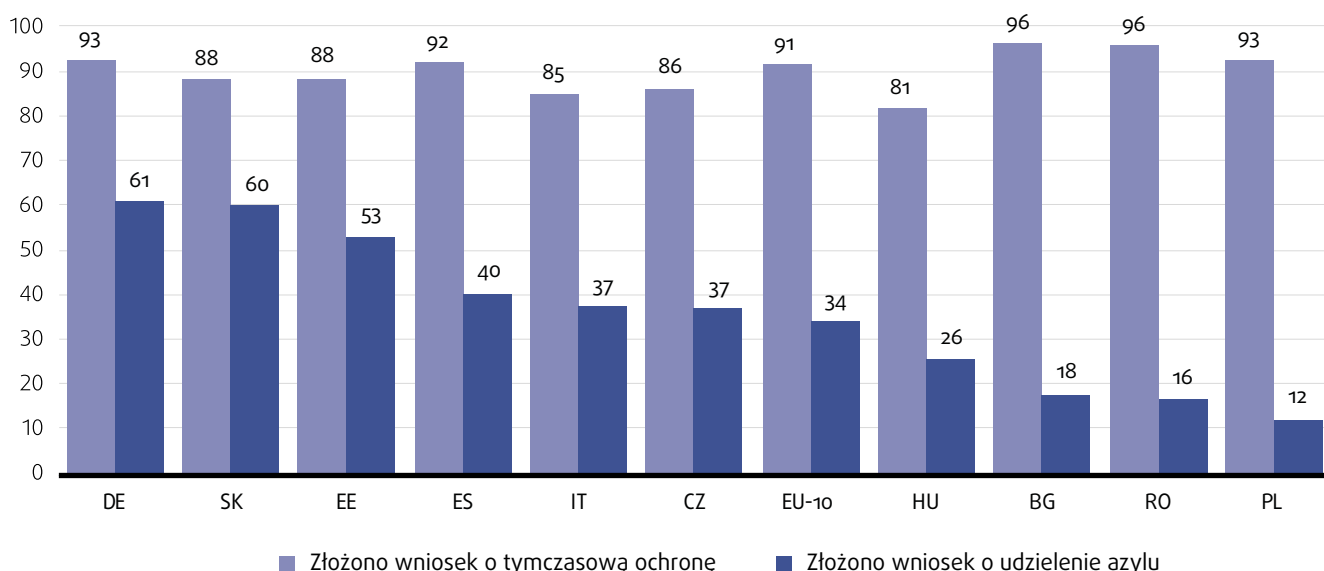
Beneficjenci tymczasowej ochrony muszą mieć możliwość ubiegania się o azyl, jeśli sobie tego życzą.

Status uchodźcy zapewnia zakres praw bardzo podobny do tymczasowej ochrony. Główna różnica polega na tym, że nie wszystkie prawa przysługują danej osobie od momentu ubiegania się o status uchodźcy. Na przykład osoby ubiegające się o azyl nie mają dostępu do zatrudnienia, gdy ich wnioski są w trakcie rozpatrywania. Tymczasowa ochrona i azyl różnią się również pod względem okresów ważności, możliwości swobodnego przemieszczania się w obrębie UE, oceny indywidualnych okoliczności oraz procedury administracyjnej ich uzyskania.

W przypadku odmowy udzielenia azylu wnioskodawcy mogą korzystać z tymczasowej ochrony przez okres do końca trwania tymczasowej ochrony (art. 19 dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony).

Okolo jedna trzecia respondentów (34%) złożyła wniosek o udzielenie azylu (wykres 5). Odsetek osób ubiegających się o azyl znacznie różnił się w poszczególnych państwach objętych badaniem. Wahał się od 12% w Polsce do 61% w Niemczech. Nie zaobserwowano żadnych istotnych różnic w odniesieniu do płci, wieku ani statusu mniejszościowego.

WYKRES 5: ODSETEK RESPONDENTÓW, KTÓRZY UBIEGALI SIĘ O TYMCZASOWĄ OCHRONĘ^{a,b} ORAZ O UDZIELENIE AZYLU^{c,d} W PAŃSTWIE PRZYJMującym, W PODZIALE NA KRAJE (%)

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

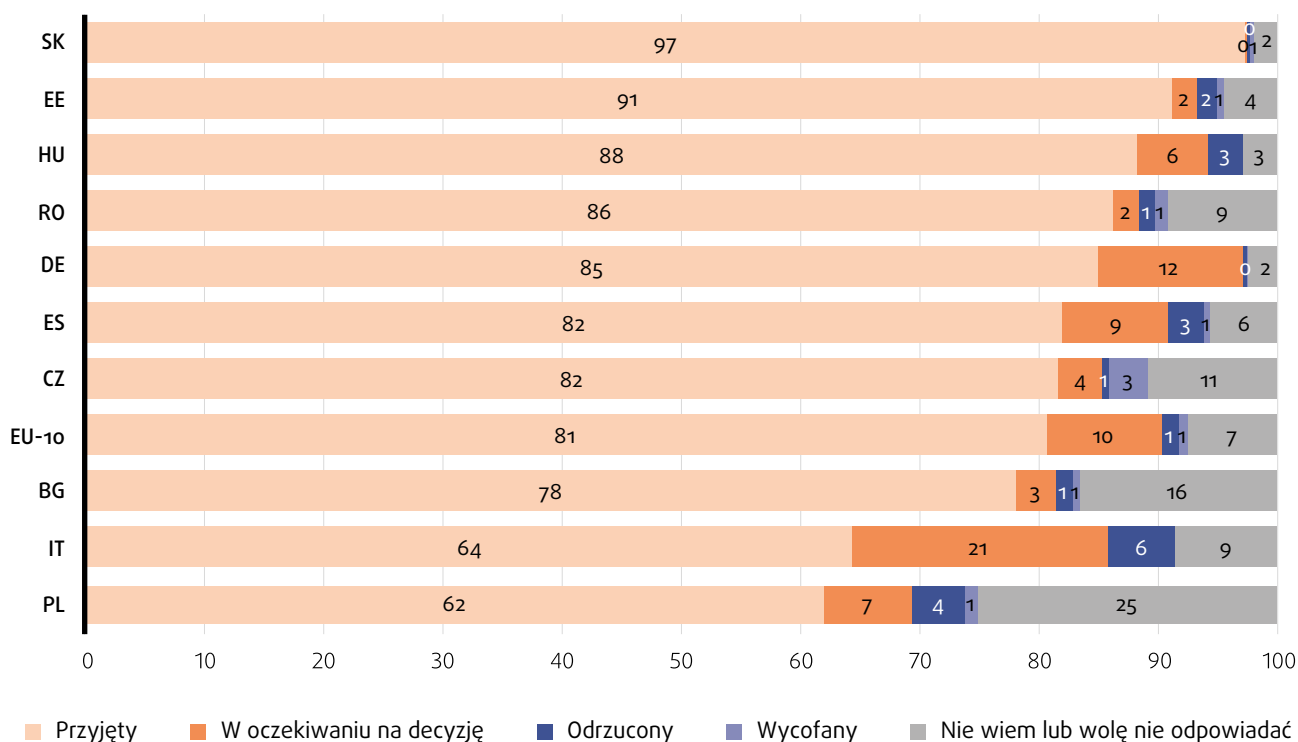
▲
Uwagi:

- Wartości tymczasowej ochrony uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+, którzy nie mają obywatelstwa kraju UE (n = 14 445); wyniki ważone.
- Pytanie brzmiało: „Czy ubiegałeś(-łaś) się o »tymczasową ochronę« w państwie, w którym obecnie przebywasz?» (SURPR1). Respondenci w Polsce zostali zapytani: „Czy zarejestrowałeś(-łaś) się do otrzymania numeru PESEL/»tymczasowej ochrony« w państwie, w którym obecnie przebywasz?”. Pytanie to zostało przeformułowane, aby odzwierciedlić szczególną sytuację Polski pod względem rejestracji na potrzeby tymczasowej ochrony. PESEL to Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności.
- Wartości dotyczące azylu uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 18+ (n = 14 361); wyniki ważone.
- Pytanie brzmiało: „Czy od czasu przybycia do państwa, w którym obecnie przebywasz, złożyłeś(-łaś) wniosek o udzielenie azylu?» (AsyApl).

Respondentów zapytano również o wynik rozpatrzenia złożonego wniosku. Wnioski o udzielenie azylu złożone przez czterech na pięciu (81%) dorosłych respondentów zostały przyjęte (wykres 6). Jeden na 10 respondentów (10%) nadal czekał na decyzję.

Tylko 1% respondentów ze wszystkich krajów objętych badaniem stwierdziło, że ich wnioski o udzielenie azylu zostały odrzucone. Najwyższe wskaźniki odrzucenia wniosków odnotowano we Włoszech (6%) i w Polsce (4%). Najwyższy odsetek respondentów oczekujących na decyzję odnotowano we Włoszech (21%), a następnie w Niemczech (12%).

WYKRES 6: WYNIKI ROZPATRYWANIA WNIOSKÓW O UDZIELENIE AZYLU ZŁOŻONYCH PRZEZ RESPONDENTÓW (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Uwagi:

^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 18+, którzy ubiegali się o udzielenie azylu (n = 4 666); wyniki ważone.

^b Pytanie brzmiało: „Co się stało z twoim wnioskiem o udzielenie azylu?” (AsyOut).

„Niezależnie od tego, jak dobrze jest w kraju, w którym jestem, moje serce i dusza pragną wrócić do domu tak bardzo, że jestem gotowa wrócić pomimo wojny i ostrzału. Nie sądziłam, że emocjonalnie będzie to tak trudne. Tutejsi mieszkańcy robią wiele, aby nam pomóc, i jestem za to wdzięczna, ale myślę tylko o domu i mężu”.

(Estonia, kobieta, 34 lata)

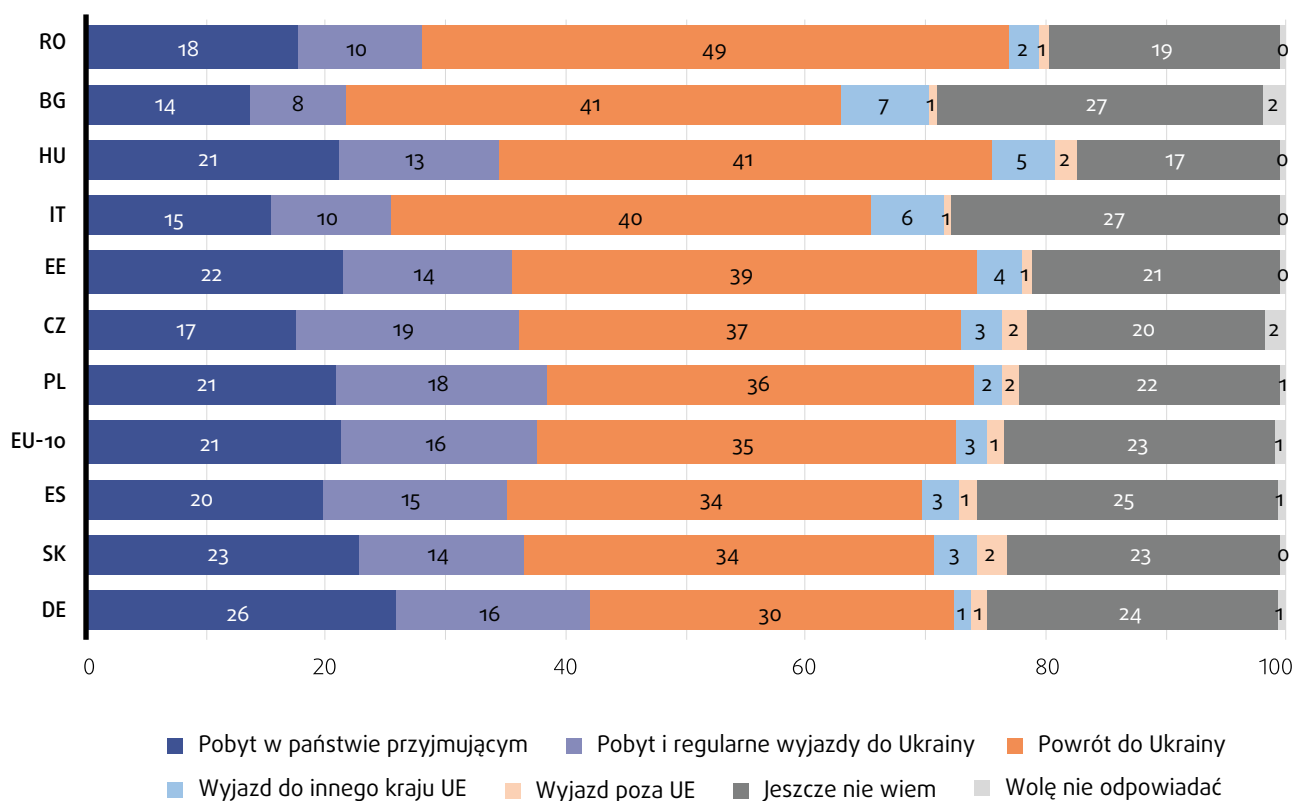
2.3 PLANY RESPONDENTÓW NA PRZYSZŁOŚĆ

W badaniu zapytano również respondentów w wieku 16+ o ich plany na przyszłość (wykres 7). Odsetek osób, które chciałyby powrócić na Ukrainę (35%), był podobny do odsetka osób, które chciałyby pozostać w państwie przyjmującym (38%). Prawie jedna czwarta respondentów (23%) nie wiedziała jeszcze, jak postąpi. Około 4% planuje przeprowadzić się w inne miejsce.

Znacznie więcej mężczyzn (45%) niż kobiet (35%) planuje pozostać w państwie przyjmującym.

Spośród respondentów pochodzących z mniejszości etnicznych ponad połowa (52%) planuje pozostać w państwie przyjmującym. Odsetek respondentów niewywodzących się z mniejszości etnicznych, którzy planują pozostać w państwie przyjmującym, wynosi 37%. Spośród respondentów identyfikujących się jako osoby LGBT 44% planuje pozostać w państwie przyjmującym, natomiast 37% nie ma takich planów.

WYKRES 7: DŁUGOFALOWE PLANY RESPONDENTÓW BADANIA, Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+ (n = 14 504); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Czy w perspektywie długoterminowej planujesz pozostać w państwie, w którym obecnie przebywasz?” (FutPl).

Przypisy

- ¹ Zob. [portal danych operacyjnych](#) Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców *na temat sytuacji uchodźców z Ukrainy*.
- ² Zob. strona internetowa Rady Unii Europejskiej poświęcona głównym wynikom *posiedzenia Rady ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, 13-14 października 2022 r.*
- ³ FRA (2022), *The war in Ukraine – Fundamental rights implications within the EU: Bulletin 1* [Wojna w Ukrainie – konsekwencje dla praw podstawowych w UE. Biuletyn 1], Luksemburg, Urząd Publikacji.

3

MIESZKALNICTWO

- ★ Prawie sześciu na 10 respondentów w czasie przeprowadzania badania przebywało w prywatnym mieszkaniu lub domu. Ponad połowa z nich płaciła za swoje mieszkanie w całości lub w części.
- ★ Najczęstsze problemy dotyczące zakwaterowania to brak prywatności i współdzielenie kuchni lub łazienki z nieznanymi.
- ★ Większość dorosłych respondentów mieszka z dziećmi pozostającymi na utrzymaniu. Często mieszkają w lokalu, w którym nie ma cichego lub oddzielnego pomieszczenia przeznaczonego dla dzieci do nauki.
- ★ Mniej niż co piąty respondent w wieku poniżej 18 lat mieszka z obojgiem rodziców w państwie przyjmującym.

Kącik prawny

Dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony

Artykuł 13

„1. Państwa członkowskie zapewnią osobom korzystającym z tymczasowej ochrony dostęp do odpowiedniego zakwaterowania oraz, gdzie konieczne, niezbędne środki do uzyskania zakwaterowania”.

„Pierwsze 5 miesięcy mojego pobytu spędziłam w mieszkaniu rodziny przyjmującej. Było nas siedmioro w trzypokojowym mieszkaniu. To było nieprawdopodobnie trudne. Mam małe dziecko. Dwuletnie. Wszystkie sprawy dotyczące spraw domu musiałam załatwiać razem z dzieckiem. Niezależnie od tego, czy były to kolejka w służbach migracyjnych, wypełnianie dokumentów, lekarze, zakupy, szukanie mieszkania, czy kupowanie i przynoszenie mebli. Nie mogę uczęszczać na kursy językowe, ponieważ nie mam nikogo, kto mógłby zostać z dzieckiem”.
(Niemcy, kobieta, 35 lat)

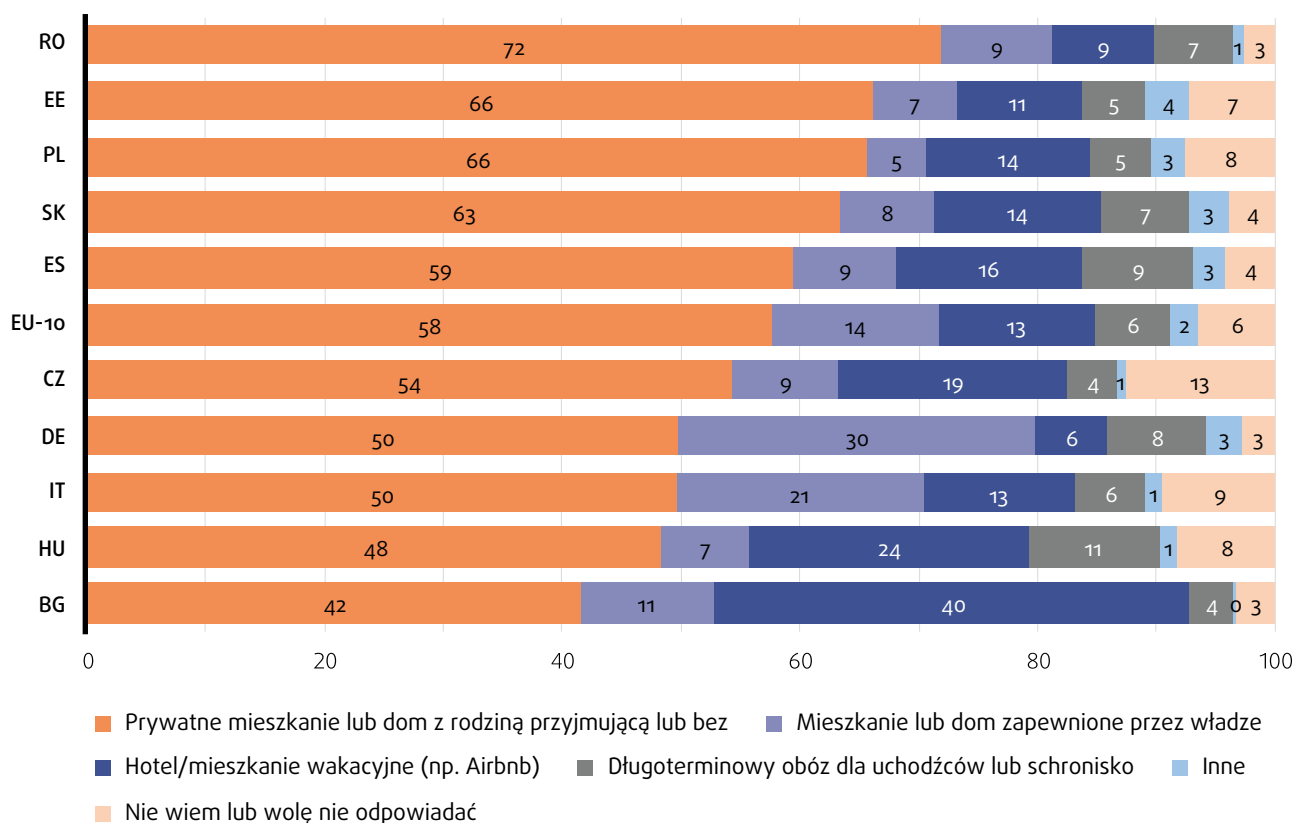
3.1 RODZAJ ZAKWATEROWANIA

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (Karta) (art. 34 ust. 3) chroni prawo do pomocy społecznej i mieszkaniowej. Celem tego przepisu jest zapewnienie godnej egzystencji wszystkim osobom pozbawionym wystarczających środków.

W komunikacie Komisji Europejskiej z marca 2022 r. podkreślono potrzebę uwzględnienia przez państwa członkowskie bardziej trwałych rozwiązań w ich szerszej polityce mieszkaniowej. Odnotowuje się dostępność europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych na potrzeby wspierania usług i zakwaterowania na poziomie społeczności lokalnych¹.

W badaniu zapytano respondentów w wieku 16+, w jakim rodzaju zakwaterowania obecnie przebywają. Średnio ponad połowa (58%) mieszkała w prywatnych mieszkaniach lub domach (**wykres 8**). Wielu respondentów w Bułgarii (40%), na Węgrzech (24%) i w Czechach (18%) przebywało w hotelach lub mieszkaniach wakacyjnych. W Niemczech i we Włoszech podobny odsetek respondentów mieszkał w mieszkaniach zapewnianych przez władze (odpowiednio 30% i 21%). Respondenci mający dzieci nieco częściej mieszkali w prywatnych mieszkaniach lub domach niż osoby niemające dzieci (60% w porównaniu z 54%).

WYKRES 8: AKTUALNY RODZAJ ZAKWATEROWANIA Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Respondentów zapytano, czy pokrywali, w całości lub w części, koszty najmu lub mediów. Nie zadano tego pytania osobom przebywającym w długoterminowych obozach dla uchodźców, w schroniskach lub w innych nieokreślonych miejscach zakwaterowania.

Średnio jedna trzecia respondentów (35%) nie płaciła czynszu (wykres 9). Odsetek ten był wyższy i wynosił 49% w przypadku respondentów w wieku powyżej 65 lat. Czterech na 10 respondentów (38%) stwierdziło, że ponosi pełne koszty (koszty najmu lub mediów).

Odnotowano znaczne różnice w poszczególnych krajach. Większość respondentów w Estonii (65%) i Polsce (54%) zapłaciła w całości za swoje zakwaterowanie. Jednak większość respondentów w Rumunii (65%), we Włoszech (58%) i na Słowacji (53%) nie płaciła za mieszkanie.

Prawie jedna piąta (18%) dorosłych respondentów zapytanych o opłaty wspomniała o wykonywaniu prac domowych lub sprawowaniu opieki nad dziećmi lub osobami starszymi w zamian za mieszkanie. Cztery na pięć osób (79%) nie wykonywało prac domowych ani nie świadczyło opieki w zamian za mieszkanie, a 3% odpowiedziało „nie wiem” lub „wolę nie odpowiadać”.

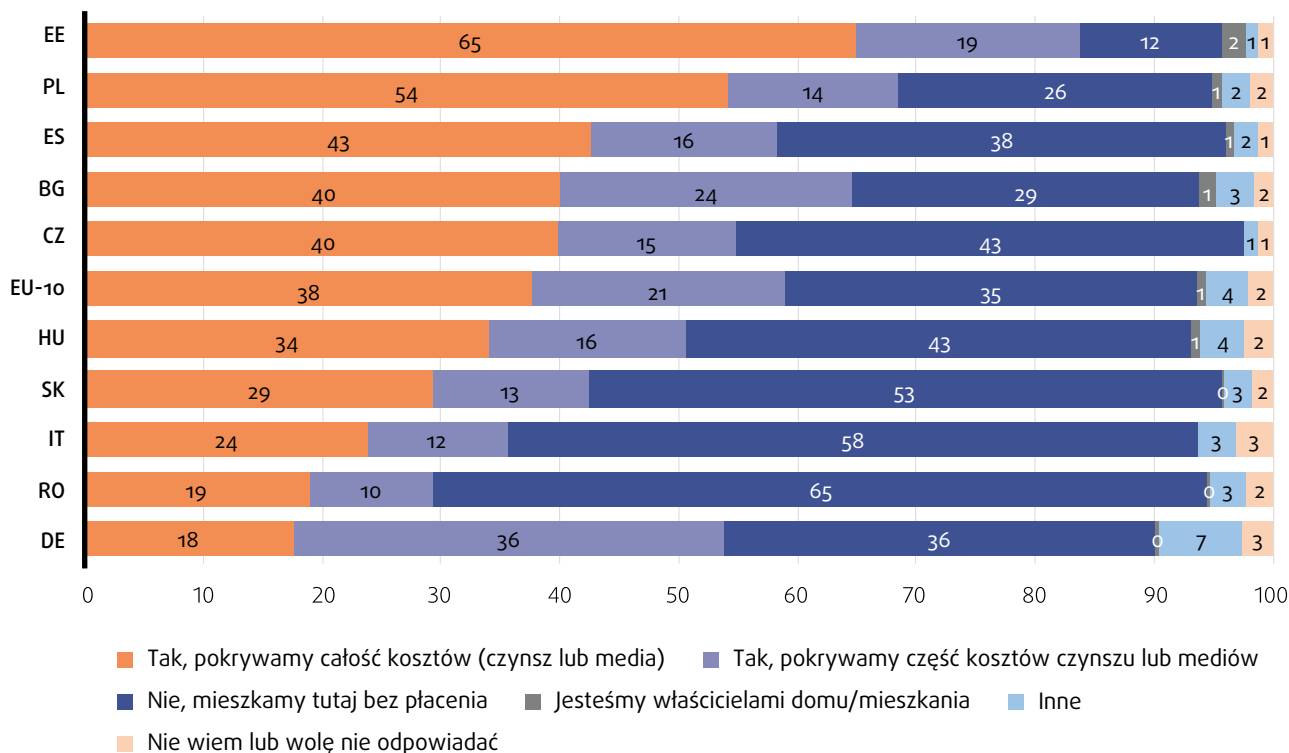
▲
Uwagi:

^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+ (n = 14 504); wyniki ważone.

^b Pytanie brzmiało: „W jakim rodzaju zakwaterowania obecnie przebywasz?” (AccTyp). Kategoria „Inne” = „Schronisko krótkoterminowe/hala sportowa/ośrodek recepcyjny” + „Nieformalne schronienie (np. namiot na dworcu kolejowym itp.)” + „Specjalny dom dla dzieci bez opieki”.

„Trzeba coś zrobić w sprawie wynajmujących, żeby byli bardziej lojalni wobec Ukraińców, żebyśmy mieli umowę na wynajem mieszkania bez minimalnego terminu i bez kaucji, bo jeśli człowiek nie może znaleźć mieszkania bez kaucji, to z czynszem jest bardzo ciężko. Jest minimalny termin pół roku lub rok plus kaucja, ale ludzie z Ukrainy nie mogą planować, gdy toczy się wojna i nie wiedzą, kiedy wrócą do domu”.
(Rumunia, kobieta, 32 lata)

WYKRES 9: PŁACENIE PRZEZ RESPONDENTÓW ZA ZAKWATEROWANIE W MIEJSCU, W KTÓRYM OBECNIE PRZEBYWAJĄ, Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%) (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+, którzy obecnie przebywają w „prywatnym mieszkaniu lub domu”, „mieszkaniu lub domu zapewnionym przez władze” lub „hotelu lub mieszkaniu wakacyjnym” (n = 12 432); wyniki ważone.

^b Pytanie brzmiało: „Czy płacisz za swoje mieszkanie?” (HLS02).

3.2 BRAK PRYWATNOŚCI

Większość respondentów we wszystkich krajach objętych badaniem wskazuje brak prywatności (36%) i współdzielenie kuchni (28%) lub łazienki (24%) z nieznanymi jako problemy z zakwaterowaniem (tabela 2). Tylko 5% stwierdziło, że nie czuje się bezpiecznie w swoim miejscu zakwaterowania, a 3% – że nie czuje się bezpiecznie w okolicy, w której zamieszkują.

TABELA 2: PROBLEMY RESPONDENTÓW Z ICH OBECNYM ZAKWATEROWANIEM, Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%)^{a,b}

Problem	EU-10	BG	CZ	DE	EE	ES	HU	IT	PL	RO	SK
Brak prywatności	36	36	38	34	33	39	24	39	38	26	31
Konieczność współdzielenia kuchni z nieznanymi	28	17	33	26	18	27	24	32	29	12	27
Konieczność współdzielenia łazienki/toalety z nieznanymi	24	12	27	22	17	23	22	22	26	9	19
Brak cichego/oddzielnego pomieszczenia dla dzieci do nauki	23	27	25	20	11	23	15	18	25	20	19
Za dużo hałasu	22	24	23	20	13	29	15	28	23	18	17
Brak porozumienia ze współlokatorami	11	4	10	16	9	14	3	12	9	6	11
Zbyt zimno, przeciekający dach, pleśń lub wilgoć	7	12	7	7	5	7	7	13	7	4	3
Nie czuję się bezpiecznie w moim mieszkaniu	5	4	5	6	3	5	3	8	4	3	4
Nie czuję się bezpiecznie w mojej okolicy	3	4	4	4	4	5	3	2	3	3	3

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+ (n = 14 685); wyniki ważone.

^b Pytanie brzmiało: „Czy napotykasz którykolwiek z poniższych problemów tam, gdzie teraz mieszkasz?” (AccProb). Respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym suma może wynieść ponad 100%.

Prawie jedna trzecia respondentów w wieku powyżej 65 lat jako problem podała brak prywatności (29%) i konieczność współdzielenia kuchni (28%) lub łazienki/toalety (26%) z nieznajomymi. Brak porozumienia ze współlokatorami stanowił problem dla 26% respondentów, którzy identyfikują się jako mniejszość pod względem pochodzenia rasowego lub etnicznego. Był to problem dla 20% respondentów LGBT. Respondenci LGBT uznali również brak prywatności (47%) i zbyt wysoki poziom hałasu (33%) za problemy częściej niż respondenci spoza grupy LGBT.

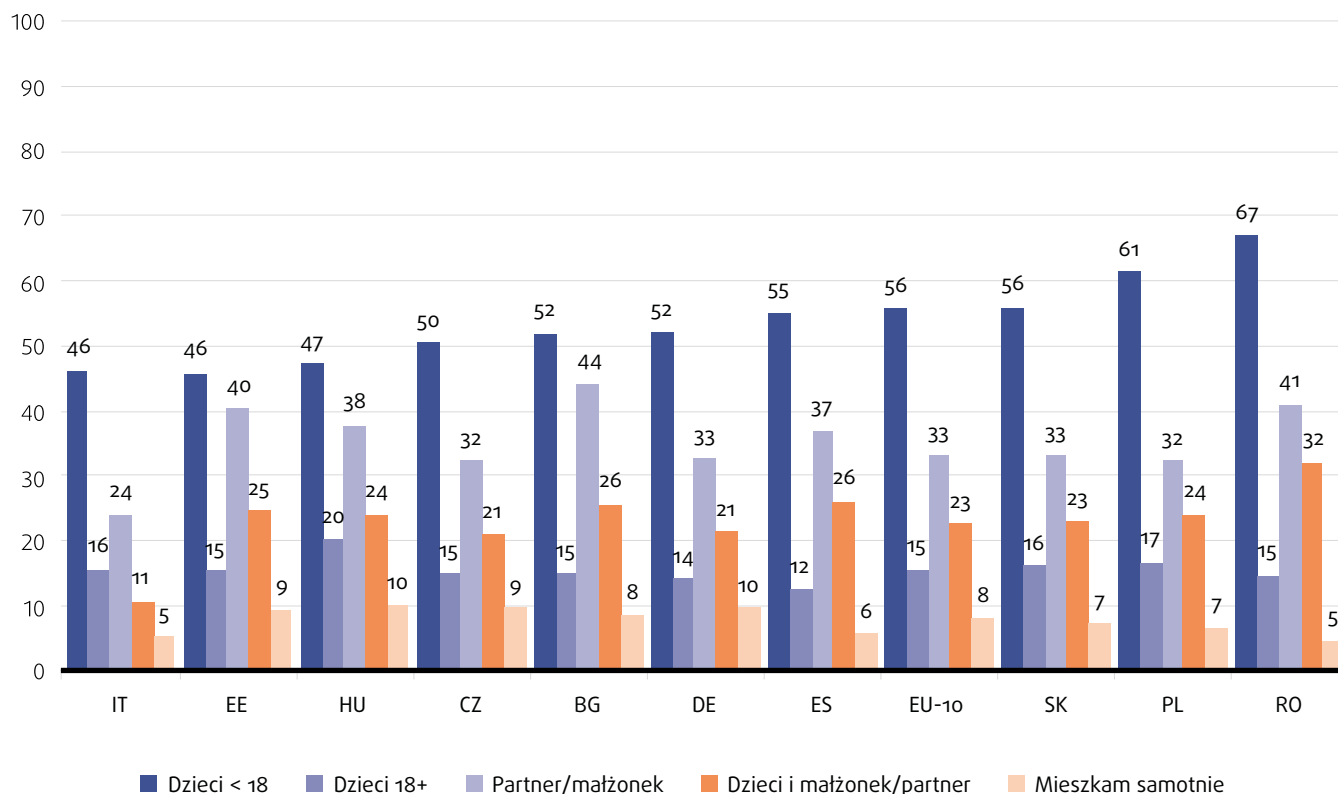
Respondentów zapytano, z kim dzielą zakwaterowanie. Mogli wybrać kilka odpowiedzi, chyba że mieszkali sami.

Dwie trzecie dorosłych respondentów (66%) mieszkało z dziećmi swoich partnerów (niezależnie od wieku), a 56% z dziećmi poniżej 18. roku życia (**wykres 10**). Jedna trzecia dorosłych respondentów (33%) mieszkała ze swoim partnerem (partnerką)/małżonkiem (małżonką). Mniej niż jedna czwarta dorosłych respondentów (23%) mieszkała z dziećmi i swoim partnerem (partnerką)/małżonkiem (małżonką). Niewielki odsetek respondentów mieszkał samotnie (8%).

„W Niemczech są duże problemy z mieszkaniem. Życie z nieznajomymi, którzy mają złe nawyki. Brak możliwości znalezienia mieszkania. W ośrodkach dla uchodźców wszędzie jest wielu nieokrzyszczonych ludzi, którzy piją, palą i słuchają głośnej muzyki. Nie ma kontroli, nie ma kamer wideo ani urzędników pełniących służbę”.

(Niemcy, mężczyzna, 23 lata)

WYKRES 10: OSOBY PRZEBYWAJĄCE Z RESPONDENTAMI W WIEKU 18+ W OBECNYM MIEJSCU ZAKWATEROWANIA, Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 18+ (n = 14 361); wyniki ważone.

^b Pytanie brzmiało: „Kto mieszka z tobą w tym samym miejscu zakwaterowania w państwie, w którym przebywasz?” (FamCC). Można wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym suma może wynieść ponad 100%. „Dzieci < 18” = „Dzieci młodsze niż 18 lat pod twoją opieką”; „Dzieci 18+” = „Dzieci w wieku 18 lat lub starsze (twoje lub twojego partnera)”.

3.3 DZIECI A MIESZKALNICTWO

Przeważająca większość dzieci w wieku 12–17 lat podała, że mieszkają z matką (88%), 52% z rodzeństwem, 21% z ojcem, 19% z matką i ojcem, 15% z dziadkiem lub babcią, lub z dziadkami, a 12% z innymi krewnymi. Ponadto 6% mieszka z osobami, które zaoferowały im mieszkanie, 4% z opiekunami prawnymi lub opiekunami, a 3% z innymi osobami. Żadne dziecko nie zgłosiło, że mieszka samotnie.

Jako problemy z zakwaterowaniem dzieci najczęściej wymieniały brak prywatności i cichego lub oddzielnego pomieszczenia do nauki. Brak prywatności był problemem dla 48% osób w wieku 16–17 lat i dla 42% osób w wieku 12–15 lat. Brak miejsca do nauki stanowił problem dla 45% respondentów w wieku 16–17 lat i dla 40% respondentów w wieku 12–15 lat.

W badaniu zapytano wszystkich respondentów, w jakim stopniu są oni zadowoleni z obecnego zakwaterowania. Odpowiedzieli za pomocą skali od 0 do 10, gdzie 0 oznacza „bardzo niezadowolony”, a 10 – „bardzo zadowolony”. Około czterech na 10 respondentów (43%) dało ocenę co najmniej 8, co oznacza, że byli zadowoleni. Natomiast 6% dało ocenę 2 lub niższą, co oznacza, że byli niezadowoleni.

Przypisy

- ¹ Komisja Europejska (2022), **Przyjmowanie osób uciekających przed wojną w Ukrainie: Przygotowanie Europy do zaspokojenia potrzeb**, COM(2022) 131 final, Bruksela, 23 marca 2022 r.

4

EDUKACJA

- ★ Mniej niż połowa respondentów, którzy kształcili się na krótko przed opuszczeniem Ukrainy, kontynuowała naukę w państwie przyjmującym.
- ★ Prawie dwie trzecie dzieci korzysta z e-edukacji w szkole/na uniwersytecie w Ukrainie lub samodzielnie uczy się przy użyciu materiałów/wsparcia z Ukrainy.
- ★ Problemy językowe są główną przyczyną braku korzystania z edukacji oferowanej przez państwo przyjmujące.
- ★ Prawie czterech na 10 respondentów, którzy muszą nauczyć się języka państwa przyjmującego, aby kontynuować naukę, od momentu przyjazdu nie uczestniczyło w kursie językowym.

„Duże problemy z edukacją: nie można znaleźć miejsca w przedszkolu (jest to błędne koło, jeżeli matka przybyła sama z dzieckiem, nie może wrócić do pracy, ale musi zostać z nim w domu), trudno jest znaleźć wolne miejsca w szkołach”.

(Słowacja, kobieta, 36 lat)

Kącik prawny

Dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony

Artykuł 14

„1. Państwa członkowskie zapewniają osobom w wieku poniżej 18 lat korzystającym z tymczasowej ochrony dostęp do edukacji na takich samych warunkach, jakie mają obywatele przyjmującego państwa członkowskiego. Państwa członkowskie mogą ograniczyć to prawo do korzystania z instytucji należących do państwowego systemu edukacyjnego.

2. Państwa członkowskie mogą udzielać zezwolenia osobom dorosłym korzystającym z tymczasowej ochrony na korzystanie z powszechnego systemu edukacji”.

4.1 DOSTĘP DO EDUKACJI

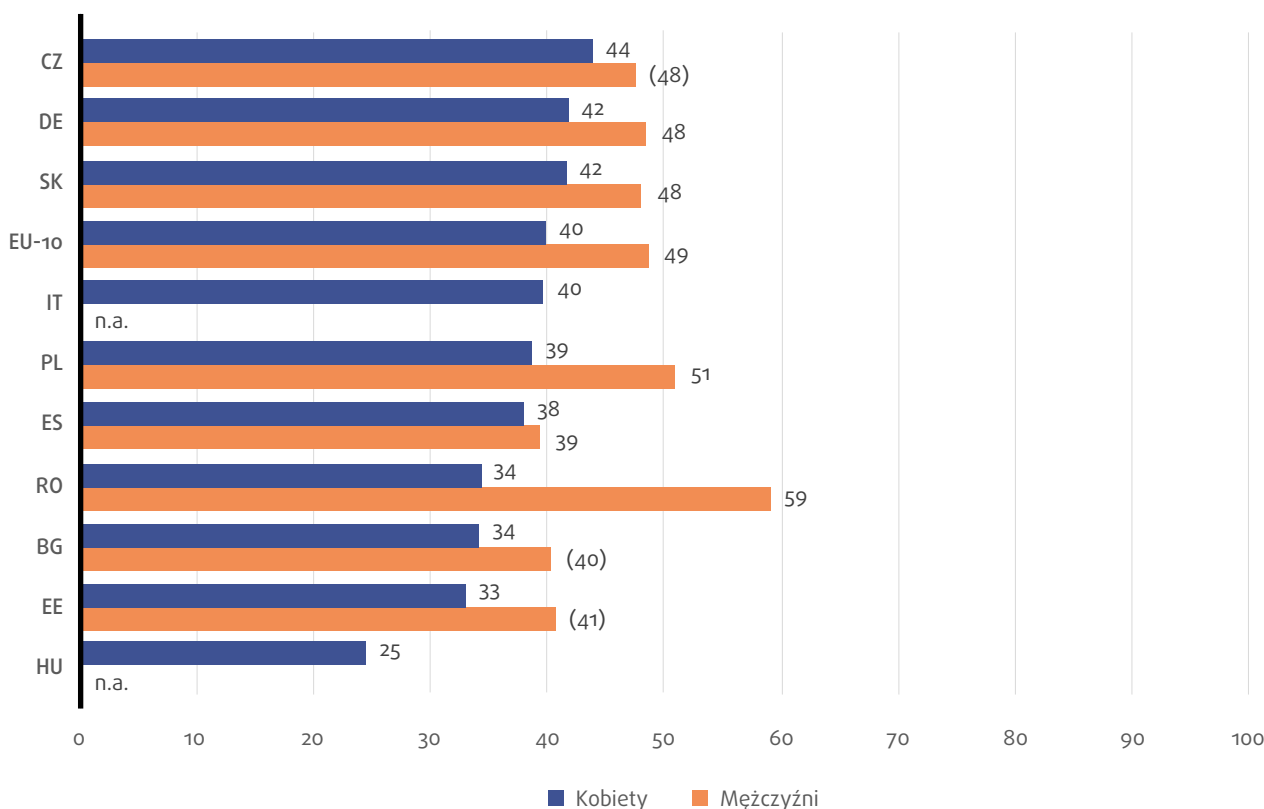
Artykuł 14 Karty gwarantuje prawo do nauki. W marcu 2022 r. Komisja Europejska podkreśliła potrzebę rozwiązania problemu barier językowych i urazów psychologicznych; dostarczenia rodzicom informacji o wsparciu edukacyjnym; zapewnienia dostępu do zajęć pozalekcyjnych, opieki psychologicznej i zajęć językowych; zatrudnienia ukraińskojęzycznych nauczycieli, którzy będą wspierać integrację dzieci w systemie edukacji¹. Komisja podkreśliła również, że dostęp do edukacji należy zapewnić dzieciom jak najszybciej².

W kwietniu 2022 r. Komisja Europejska zaproponowała działania mające na celu ułatwienie uznawania kwalifikacji uzyskanych za granicą³. W czerwcu 2022 r. zgromadziła doświadczenia i wiedzę na temat włączenia do systemu edukacji dzieci przesiedlonych z Ukrainy⁴.

Respondentów zapytano, czy kształcili się tuż przed opuszczeniem Ukrainy i czy kształcą się teraz. Może to być edukacja online (w instytucji w Ukrainie) lub osobiście w państwie przyjmującym.

Średnio prawie jedna czwarta wszystkich respondentów (23%), dzieci i dorosłych, kształci się obecnie (online w placówce w Ukrainie lub osobiście w szkole w przyjmującym państwie członkowskim). 43% osób, które kształciły się na krótko przed opuszczeniem Ukrainy, kontynuuje naukę (**wykres 11**). Wskaźniki frekwencji różnią się w przypadku kobiet (średnio 40%) i mężczyzn (średnio 49%) we wszystkich badanych krajach. Większość dzieci w wieku 12–15 lat (93%) i 16–17 lat (73%), które kształciły się na krótko przed opuszczeniem Ukrainy, uczęszcza do szkoły.

WYKRES 11: RESPONDENCI KSZTAŁCĄCY SIĘ W PAŃSTWIE PRZYJMĄCĄCYM, Z PODZIAŁEM NA KRAJ I PŁEĆ (%)^{a,b,c}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Respondentów, którzy kształcili się tuż przed opuszczeniem Ukrainy, ale nie kształcili się w państwie przyjmującym, poproszono o podanie powodów (tabela 3).

Największa część respondentów stwierdziła, że wynika to z faktu, że ukończyli naukę (74%). Kolejnym najpopularniejszym powodem była niezdolność do mówienia językiem państwa przyjmującego (19%) – wyjątkiem były Włochy. Mniejszy odsetek respondentów stwierdził, że muszą opiekować się dziećmi lub starszymi krewnymi (12%). Średnio 9% nie było stać na kontynuowanie edukacji. Problem ten występował szczególnie we Włoszech (12%).

▲ Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 12+, którzy kształcili się tuż przed opuszczeniem Ukrainy (n = 5 248); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Czy obecnie się kształcisz? Może to być e-edukacja lub kształcisz się osobiście w państwie, w którym obecnie przebywasz. Jeśli obecnie masz letnie wakacje, ale na ogół uczęszczasz na zajęcia, wybierz odpowiedź »tak«. Kształcenie oznacza uczęszczanie do szkoły, na uczelnię wyższą, do innej instytucji edukacyjnej lub odbywanie szkoleń zawodowych (przyuczanie do zawodu lub kształcenie zawodowe)” (EduCC).
- ^c Wykres nie uwzględnia wartości obliczonych na podstawie mniej niż 20 obserwacji w całej grupie (przedstawionych jako „nie dotyczy” („nd.")). Wartości obliczone na podstawie 20–50 obserwacji w grupie ogółem przedstawiono w nawiasach.

TABELA 3: POWODY, DLA KTÓRYCH RESPONDENCI NIE KSZTAŁCĄ SIĘ, Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%)^{a,b}

Przyczyna	EU-10	BG	CZ	DE	EE	ES	HU	IT	PL	RO	SK
Zakończyłem(-łam) edukację	74	79	73	74	73	68	84	69	75	79	84
Nie znam języka	19	15	19	27	13	23	20	10	16	13	12
Muszę opiekować się dziećmi/starszymi krewnymi	12	14	8	9	6	10	10	9	15	12	12
Nie stać mnie	9	5	12	7	4	9	15	12	9	6	6
Nie mam wystarczająco dużo czasu	8	8	10	5	4	6	12	6	11	5	10
Nie mam laptopa ani tabletu, aby uczyć się online	8	7	4	8	4	4	7	2	10	5	5
Nie mam jeszcze stałego miejsca zamieszkania	7	8	10	8	3	9	9	2	7	1	1
Inne	6	4	10	5	9	7	3	12	4	6	5
Moje ukraińskie certyfikaty nie zostały zaakceptowane	3	4	2	3	2	3	3	9	2	1	3
Kurs/zajęcia jeszcze się nie rozpoczęły	3	0	6	4	7	2	0	0	1	3	4
Przyuczanie do zawodu, staż lub inne szkolenia związane z pracą nie były możliwe	2	1	4	3	2	1	3	1	2	1	2
Nie przyjęto mnie do szkoły/instytucji edukacyjnej	1	0	0	3	0	1	0	0	1	0	5

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 12+, którzy kształcili się tuż przed opuszczeniem Ukrainy i nie uczą się w kraju przyjmującym (n = 3 604); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Wspomniałeś(-łaś), że kształciłeś(-łaś) się w Ukrainie, ale obecnie już nie. Dlaczego? Proszę zaznaczyć wszystkie pasujące odpowiedzi” (ReasNoEdu).

4.2 EDUKACJA DZIECI

Frekwencja szkolna wśród młodszych dzieci (12–15 lat) wynosi 92%. Ogółem 73% dzieci w wieku 16–17 lat, które kształciły się w Ukrainie, kształci się w państwie przyjmującym (przez internet w szkole w Ukrainie lub osobiście w szkole w przyjmującym państwie członkowskim UE).

Zapytane o powody, dla których nie uczęszczają do szkoły, 40% osób w wieku 12–15 lat wymieniło brak laptopa lub tabletu do nauki online (13% osób w wieku 16–17 lat). Ponad jedna czwarta (27%) osób w wieku 12–15 lat jako powód podało brak stałego miejsca zamieszkania (11% osób w wieku 16–17 lat). Około 19% nie zostało przyjętych do szkoły (6% osób w wieku 16–17 lat), a 19% nie było stać na uczęszczanie do szkoły (11% osób w wieku 16–17 lat).

Dzieci, które uczęszczały do szkoły, zapytano również o sposób, w jaki pobierają naukę (w szkole w państwie przyjmującym, przez internet w ukraińskiej szkole lub samodzielnie, lub w ramach szkolenia związanego z pracą). Ogółem 71% uczęszczało do szkoły lub na uniwersytet w państwie przyjmującym (76% w przypadku młodszych dzieci (12–15 lat) i 64% dzieci w wieku 16–17 lat). Prawie dwie trzecie dzieci (59%) uczestniczyło w e-edukacji w ukraińskiej szkole lub samodzielnie uczyło się przy użyciu materiałów/wsparcia z Ukrainy. Mniej młodszych dzieci (12–15 lat) uczyło się online niż dzieci w wieku 16–17 lat (55% w porównaniu z 64%).

Dzieci, które uczęszczały do szkoły w państwie przyjmującym, zapytano, czy w szkole uczyły się przedmiotów w języku, w którym głównie mówią w domu, lub czy szkoła dostarczała materiały do nauki w tym języku.

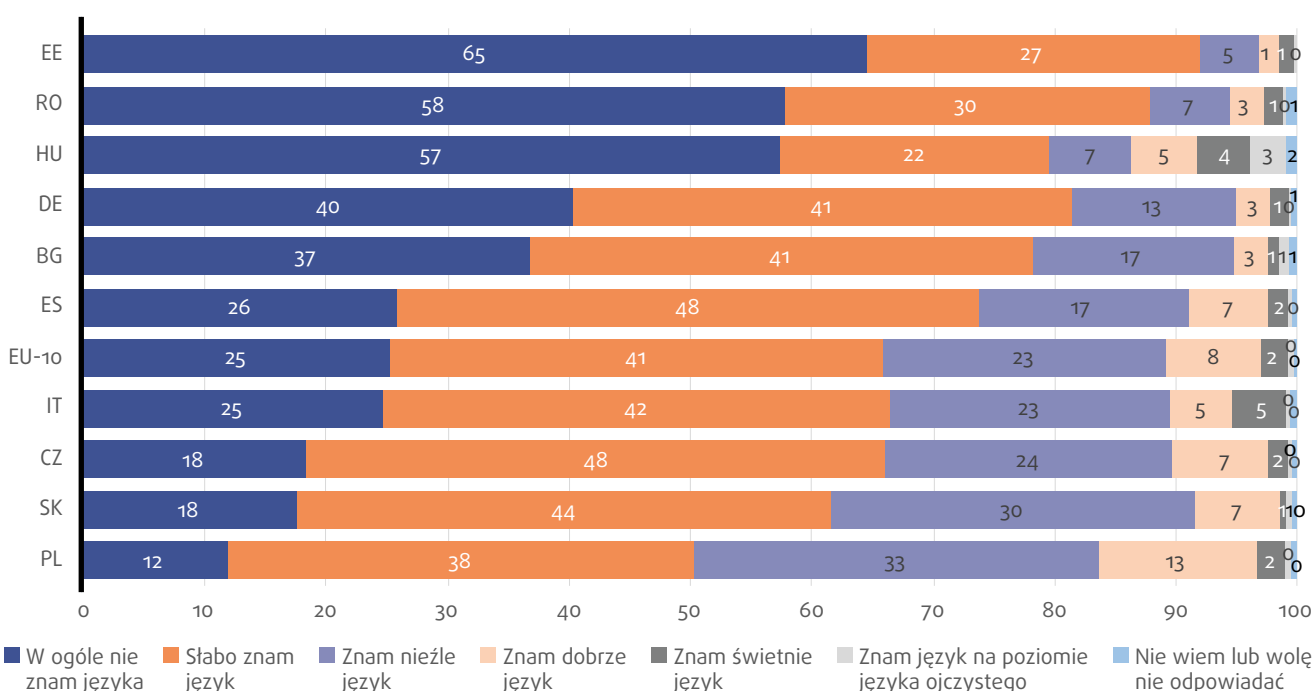
Większość dzieci (71%), które uczęszczają do szkoły w państwie przyjmującym, nie uczyła się żadnego przedmiotu w szkole w języku, którym głównie mówiły w domu. Przynajmniej niektórych przedmiotów nauczano w głównym języku używanym w domu w przypadku 24% dzieci. Połowa tych dzieci (55%) wśród materiałów do nauki, z których obecnie korzystały, nie miała żadnych materiałów w głównym języku używanym w domu. Jednak 22% miało przynajmniej niektóre materiały, a 19% miało wiele materiałów lub wszystkie materiały w głównym języku używanym w domu.

4.3 ZROZUMIENIE JĘZYKA PAŃSTWA PRZYJMĄCEGO I POSŁUGIWANIE SIĘ TYM JĘZYKIEM

Respondentów (12+) zapytano, jak dobrze mówią w języku państwa przyjmującego. We wszystkich krajach tylko 10% respondentów mówi dobrze, znakomicie lub na poziomie języka ojczystego.

Jedna czwarta respondentów (25%) w ogóle nie mówi w języku państwa przyjmującego (wykres 12). Odsetek ten wyniósł 65% w Estonii, 58% w Rumunii i 57% na Węgrzech. Wynosił on jedynie 12% w Polsce oraz 18% w Czechach i na Słowacji. Odsetek rósł wraz z wiekiem, osiągając 40% w przypadku respondentów w wieku powyżej 65 lat. Wynosił jednak zaledwie 13% w przypadku młodszych dzieci (12–15 lat) i 6% u dzieci w wieku 16–17 lat.

WYKRES 12: RESPONDENCI POSŁUGUJĄCY SIĘ JĘZYKIEM PAŃSTWA PRZYJMĄCEGO, Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Respondentów, którzy nie posługiwali się wystarczająco dobrze językiem państwa przyjmującego, zapytano, czy od czasu przyjazdu wzięli udział w krajowych kursach językowych.

Prawie jedna czwarta respondentów (23%) stwierdziła, że w momencie przeprowadzania badania uczęszczała na kurs (wykres 13). Odsetek ten był wyższy w Niemczech (37%) i Hiszpanii (31%). Większa część respondentów nie uczestniczyła ani nie planowała uczestniczyć w kursie językowym (39%). Liczba ta różniła się w zależności od krajów objętych badaniem i wahała się od 69% na Węgrzech i 64% w Bułgarii do 19% w Niemczech.

Dwie trzecie (61%) respondentów w wieku powyżej 65 lat nie uczestniczyło w żadnym kursie językowym od momentu przyjazdu.

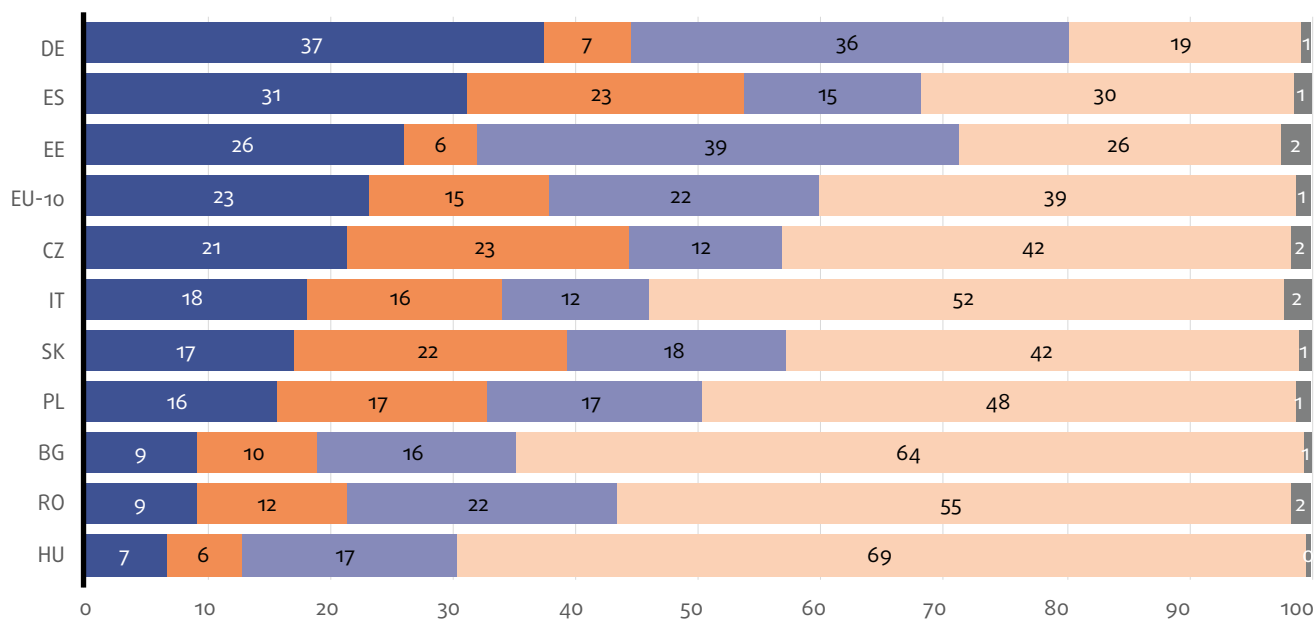
4.4 UMIEJĘTNOŚCI JĘZYKOWE DZIECI

Ponad połowa (57%) dzieci, których językiem ojczystym nie był język państwa przyjmującego, uczęszczała na kurs językowy. Prawie jedna trzecia (31%) nie uczestniczyła jednak w kursie w momencie zakończenia przez nich badania, a 9% stwierdziło, że planuje wziąć udział w kursie.

Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 12+ (n = 14 665); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Jak dobrze mówisz w języku państwa, w którym obecnie przebywasz?” (LanCC).

WYKRES 13: UCZESTNICTWO RESPONDENTÓW W KRAJOWYCH KURSACH JĘZYKOWYCH, Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%)^{a,b}

■ Tak, nadal uczęszczam na zajęcia ■ Tak, ale przestałem(-łam) ■ Nie, ale rozpocznę później ■ Nie ■ Nie wiem lub wolę nie odpowiadać

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 12+, którzy mówią w języku obecnego państwa swojego pobytu na poziomie niższym niż poziom języka ojczystego (n = 14 504); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Czy od przybycia tutaj uczestniczyłeś(-łaś) w krajowych (lokalnych) kursach językowych?” (PB08).

„Bardzo trudno jest być w kraju, w którym nie rozumiesz i nie znasz języka. Brakuje ci informacji, których wiele organizacji po prostu nie udziela, chociaż nie jest to dla nich trudne. W wielu przypadkach brakuje tłumaczy, co stanowi bardzo duży problem w załatwianiu wielu spraw. Jest to trudne pod względem emocjonalnym, ponieważ wszystko masz zaplanowane, a kiedy trzeba zadzwonić, problem polega na tym, że nie mówisz i nie rozumiesz języka”.

(Niemcy, kobieta, 35 lat)

Przypisy

- ¹ Komisja Europejska (2022), *Przyjmowanie osób uciekających przed wojną w Ukrainie: Przygotowanie Europy do zaspokojenia potrzeb*, COM(2022) 131 final, Bruksela, 23 marca 2022 r.
- ² Komisja Europejska (2022), *Komunikat Komisji w sprawie wytycznych operacyjnych dotyczących wykonania decyzji wykonawczej Rady 2022/382 stwierdzającej istnienie masowego napływu wysiedleńców z Ukrainy w rozumieniu art. 5 dyrektywy 2001/55/WE i skutkującej wprowadzeniem tymczasowej ochrony*, Dz.U. C 126 I z 2022.
- ³ Komisja Europejska, *zalecenie Komisji (UE) 2022/554 z dnia 5 kwietnia 2022 r. w sprawie uznawania kwalifikacji osób uciekających z Ukrainy przed rosyjską inwazją*, Dz.U. L 107 I z 2022.
- ⁴ Komisja Europejska (2022), *Supporting the inclusion of displaced children from Ukraine in education: Considerations, key principles and practices for the school year 2022–2023* [Wspieranie włączenia do edukacji dzieci przesiedlonych z Ukrainy: rozważania, kluczowe zasady i praktyki na rok szkolny 2022/2023], dokument roboczy służb Komisji, SWD(2022) 185 final, Bruksela, 30 czerwca 2022 r.

5

ZATRUDNIENIE

- ★ Ogółem około dwie trzecie respondentów w wieku 16+ nie wykonywało pracy zarobkowej w momencie przeprowadzania badania.
- ★ Około dwie trzecie respondentów, którzy pracowali za wynagrodzeniem w Ukrainie przed 24 lutego 2022 r., znalazło pracę w państwie przyjmującym.
- ★ Głównymi przeszkodami w dostępie do zatrudnienia dla osób dorosłych, które nie pracują za wynagrodzeniem, są niewystarczająca znajomość języka państwa przyjmującego i obowiązki opiekuńcze. Ostatni problem dotyczy zwłaszcza kobiet.
- ★ Około czterech na 10 respondentów doświadczyło wycisku w pracy.

Kącik prawny

Dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony

Artykuł 12

„Państwa członkowskie udzielają, na okres nieprzekraczający okresu tymczasowej ochrony, zezwolenia osobom korzystającym z tymczasowej ochrony na podejmowanie działalności na własny rachunek lub pracy najemnej, z uwzględnieniem zasad obowiązujących w zawodach [...]”.

5.1 DOSTĘP DO PRACY ZAROBKOWEJ

Komisja Europejska podkreśliła, że szybkie zatrudnienie jest korzystne zarówno dla osób uciekających przed konfliktem w Ukrainie, jak i dla społeczności przyjmujących¹. W tym kontekście w wytycznych operacyjnych Komisja zachęca również państwa członkowskie do wspierania dostępu do wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem na tych samych warunkach, które mają zastosowanie do obywateli danego państwa i innych obywateli UE². W czerwcu 2022 r. Komisja wydała wytyczne dotyczące dostępu do rynku pracy, kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych³.

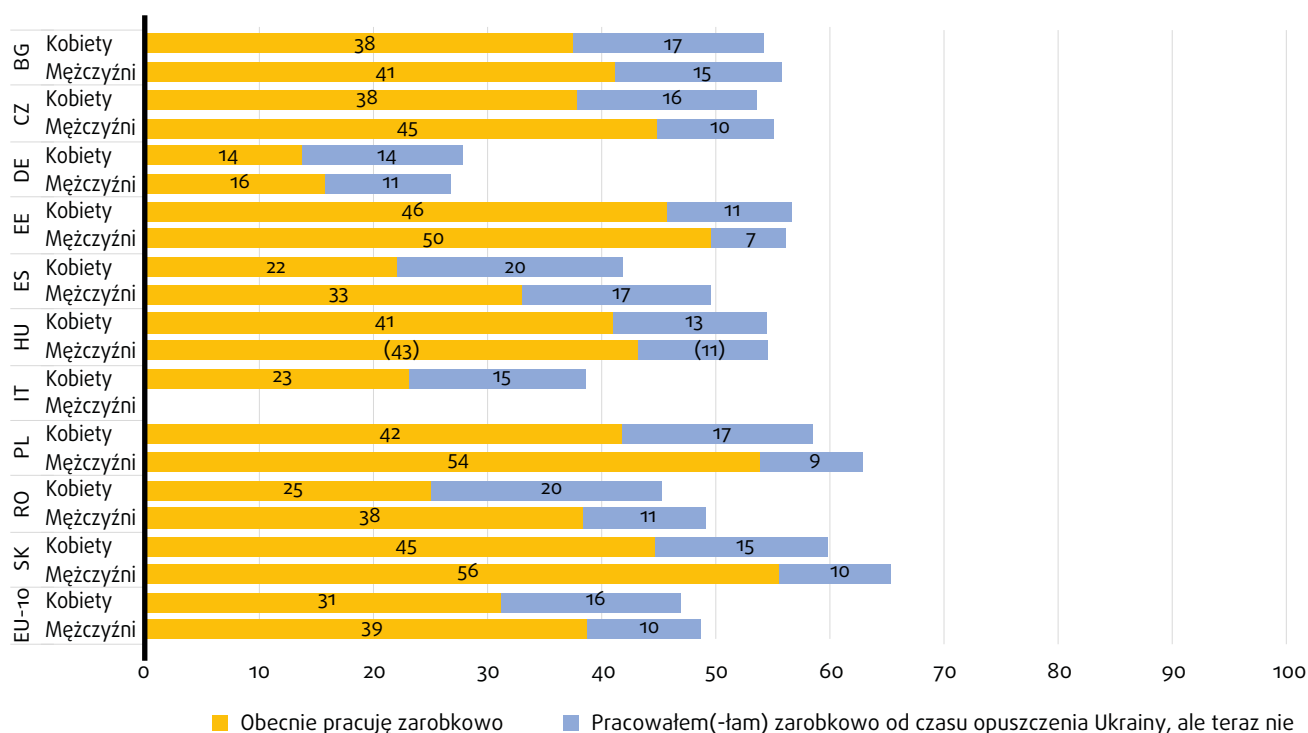
Rada odniosła się również do tych korzyści i wezwała państwa członkowskie do rozwiązania problemów dotyczących zatrudnienia i umiejętności, w tym uznawania kwalifikacji⁴.

W badaniu zapytano respondentów w wieku 16+, czy wykonują/wykonywali pracę zarobkową w państwie przyjmującym.

Średnio 39% respondentów płci męskiej i 31% respondentów wśród kobiet pracowało za wynagrodzeniem (**wykres 14**). Około 10% mężczyzn i 16% kobiet pracowało za wynagrodzeniem od czasu opuszczenia Ukrainy, ale nie w momencie przeprowadzania badania (sierpień–wrzesień 2022 r.). Około połowa mężczyzn (47%) i kobiet (49%) nie wykonywała pracy zarobkowej od czasu wyjazdu z Ukrainy.

Respondenci z ograniczeniami w wykonywaniu codziennych czynności rzadziej wykonywali pracę za wynagrodzeniem (27%) niż respondenci bez takich ograniczeń (37%).

WYKRES 14: WSKAŹNIKI PRACY ZAROBKOWEJ RESPONDENTÓW, Z PODZIAŁEM NA KRAJ I PŁEĆ (%)^{a,b,c,d}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

W badaniu poproszono respondentów w wieku 16+, którzy wykonywali pracę za wynagrodzeniem, o podanie dalszych informacji na temat obecnej pracy (tabela 4). Około dwie trzecie respondentów (66%) znalazło nową pracę w państwie przyjmującym. Co czwarty respondent (24%) kontynuował pracę lub działalność na odległość w Ukrainie. Około 3% założyło nową działalność gospodarczą lub rozpoczęło pracę na własny rachunek w państwie przyjmującym.

TABELA 4: CHARAKTERYSTYKA PRACY ZAROBKOWEJ RESPONDENTÓW (%)^{a,b}

Cecha	Kobiety	Mężczyźni
Nowa praca w państwie przyjmującym	70	58
Nowa działalność/osoba prowadząca działalność na własny rachunek w państwie przyjmującym	2	6
Kontynuacja pracy lub działalności w Ukrainie (np. zdalnie)	20	31
Inne	8	6
Nie wiem/wolę nie odpowiadać	2	2

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+, którzy wykonują pracę zarobkową, UE-10 (kobiety, n = 4 637; mężczyźni, n = 531); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Czy jest to nowa praca lub działalność, którą rozpoczęłeś(-ęłaś) w państwie, w którym obecnie przebywasz?” (WorkLoc).

Respondentów w wieku 16+, którzy wykonywali pracę za wynagrodzeniem w państwie przyjmującym, zapytano, czy ich nowe miejsce pracy odpowiada ich poziomowi wykształcenia. Niemal połowa respondentów (48%) stwierdziła, że ich

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+ (n = 14 291); wyniki ważone.
- ^b Wyniki oparte na małej liczbie odpowiedzi są statystycznie mniej wiarygodne. Dlatego w nawiasach odnotowano wartości oparte na 20–49 nieważonych obserwacjach w grupie ogółem. Na wykresie pominięto wartości oparte na mniej niż 20 nieważonych obserwacjach w całej grupie.
- ^c Pytania brzmiały: „Czy wykonujesz obecnie pracę zarobkową?” (WorkNow) i „Czy od momentu opuszczenia Ukrainy wykonywałeś(-łaś) pracę zarobkową w państwie, w którym obecnie przebywasz?” (WorkPast).
- ^d Dane liczbowe nie obejmują kategorii: „Nie pracuję zarobkowo od czasu opuszczenia Ukrainy”, „Nie wiem” i „Wolę nie odpowiadać”.

„Czuję się zdruzgotana i wyczerpana. Po 20 latach pracy jako księgowa musisz pracować jako dozorczyń. Wynagrodzenia za pracę online w Ukrainie zostały obniżone. Aby zdobyć inną pracę, musisz nauczyć się języka, a fizycznie nie masz czasu na jego naukę, więc nadal ciężko pracujesz w dwóch miejscach”.
(Polska, kobieta, 40 lat)

Kącik prawny

Dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony

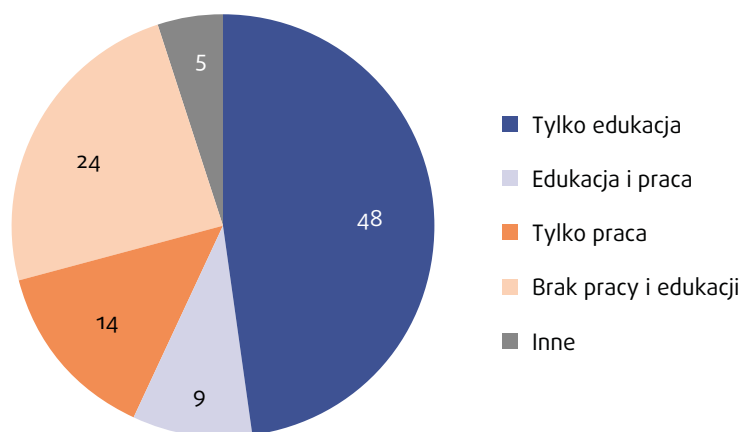
Artykuł 12

„Państwa członkowskie udzielają, na okres nieprzekraczający okresu tymczasowej ochrony, zezwolenia osobom korzystającym z tymczasowej ochrony na [...] korzystanie z możliwości edukacyjnych dla osób dorosłych, kształcenie zawodowe i praktyczne zdobywanie umiejętności zawodowych”.

obecna praca jest poniżej ich poziomu wykształcenia. Częściej miało to miejsce w przypadku kobiet (51%) niż mężczyzn (39%). Około jedna trzecia respondentów (35%) miała pracę odpowiadającą ich poziomowi wykształcenia.

Prawie jedna czwarta (24%) respondentów w wieku 16–24 lat nie pracowała zarobkowo ani nie kształciła się (**wykres 15**). Około połowa (48%) kształciła się w momencie przeprowadzania badania i nie pracowała. Ogółem 14% respondentów było zatrudnionych za wynagrodzeniem, a 9% było zarówno zatrudnionych za wynagrodzeniem oraz kształciło się.

WYKRES 15: OBECNY UDZIAŁ W ZATRUDNIENIU I EDUKACJI RESPONDENTÓW W WIEKU 16-24 LAT^{a,b,c}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16–24 lat, UE-10 (n = 1 046); wyniki ważone.
- ^b Kategoria „Inne” odnosi się do respondentów, którzy wybrali odpowiedź „Nie wiem” lub „Wolę nie odpowiadać” w odniesieniu do co najmniej jednego pytania.
- ^c Pytania brzmiały: „Czy obecnie się kształcisz?” (EduCC) oraz „Czy wykonujesz obecnie pracę zarobkową?” (WorkNow).

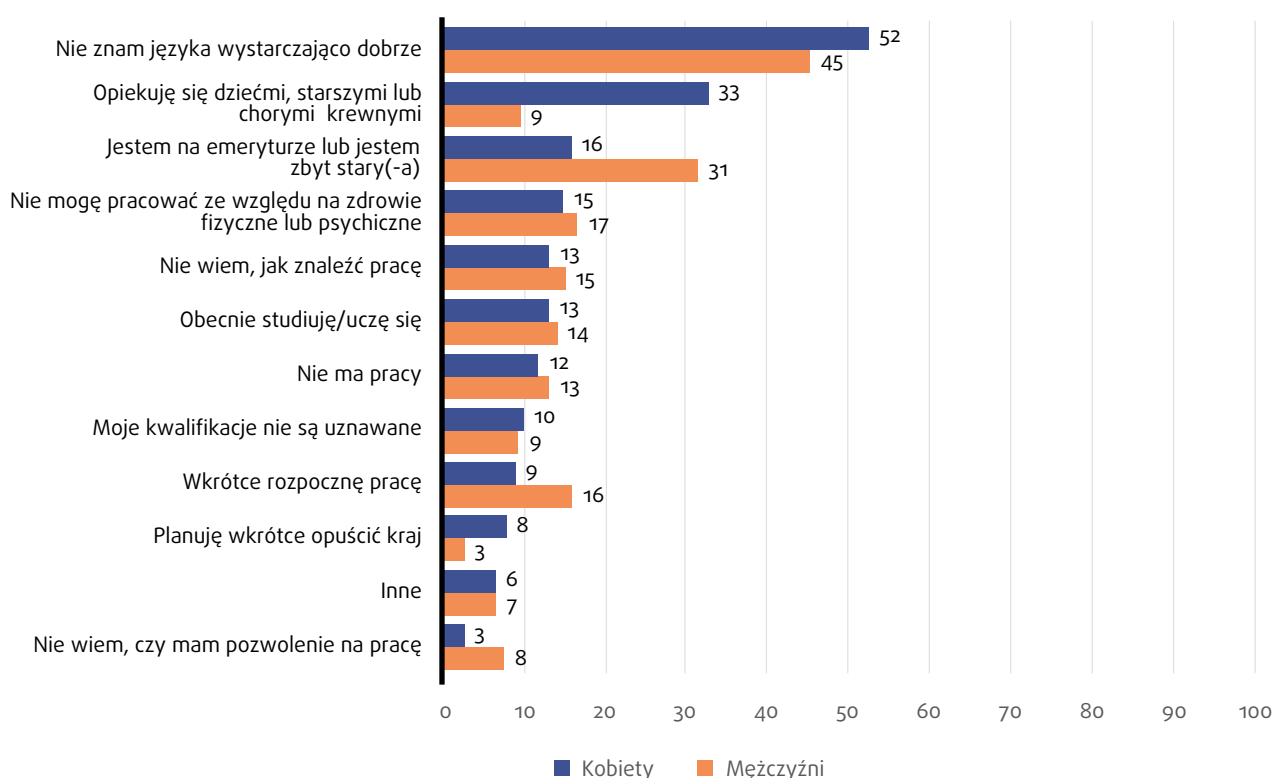
5.2 PRZESZKODY W ZNALEZIENIU PRACY ZAROBKOWEJ

W badaniu zapytano dorosłych, dlaczego nie pracują zarobkowo. Jak pokazują wyniki, główną barierą była niewystarczająca znajomość języka państwa przyjmującego (51%) (**wykres 16**). Przyczynę tę najczęściej wymieniali respondenci w Niemczech (67%) i Hiszpanii (65%). Jak wskazują wyniki, lepsza organizacja intensywnych, bezpłatnych kursów językowych mogłaby zwiększyć udział respondentów w rynkach pracy państw przyjmujących.

Prawie trzech na 10 respondentów (28%) nie mogło pracować ze względu na obowiązki związane z opieką nad dziećmi, starszymi lub chorymi krewnymi. Stanowiło to znacznie częściej barierę zatrudnienia w przypadku kobiet (33%) niż mężczyzn (9%). Jak sugerują wyniki, lepszy dostęp do opieki nad dziećmi i edukacji przedszkolnej umożliwiłby tym respondentom wejście na rynek pracy. Prawie jeden na pięciu respondentów nie pracował, ponieważ przeszedł już na emeryturę lub był zbyt stary (19%).

„Wielu Ukraińców ma dobre wykształcenie. Jednak w państwach przyjmujących często nie możemy pracować w naszej specjalności ani prowadzić rodzaju działalności, jaką prowadziliśmy w Ukrainie. Istnieje wiele wymogów biurokratycznych (np. uznawanie dyplomów zabiera dużo czasu, państwowy egzamin językowy odbywa się raz w roku)”.
(Słowacja, kobieta, 46 lat)

WYKRES 16: POWODY, DLA KTÓRYCH RESPONDENCI NIE BYLI ZATRUDNIENI (%)^{a,b,c,d}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

5.3 WARUNKI PRACY

Trudna sytuacja wielu osób uciekających przed wojną w Ukrainie budzi obawy, że mogą one zostać zwerbowane do nieformalnego zatrudnienia, co zwiększa ryzyko wyzysku w pracy.

Zgodnie z Kartą (art. 15) obywatele państw trzecich, którzy posiadają zezwolenie na pracę na terytorium państw członkowskich, mają prawo do takich samych warunków pracy, z jakich korzystają obywatele UE.

W badaniu zapytano respondentów w wieku 16+, którzy pracowali od czasu ucieczki z Ukrainy, czy doświadczyli wyzysku w pracy. Ogółem niemal dwie trzecie respondentów (59%) nie doświadczyło wyzysku (tabela 5).

16% respondentów wspomniało jednak, że ich czas pracy jest bardzo długi, a 10% stwierdziło, że byli niedostatecznie wynagradzani lub w ogóle nie otrzymywali wynagrodzenia. Około 8% stwierdziło, że nie mogło swobodnie komunikować się z innymi pracownikami lub innymi osobami. Ten sam odsetek respondentów (8%) stwierdziło, że pracują bez umowy lub na podstawie umowy, która nie obejmuje całego czasu pracy.

Mężczyźni przeważnie częściej niż kobiety wspominali o pracy w warunkach wyzysku. Brak możliwości swobodnej komunikacji jest wyjątkiem od tej tendencji.

Ponadto osoby, które pracowały bez pisemnej umowy o pracę, częściej doświadczały innych form wyzysku niż osoby, które miały taką umowę.

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 18+, którzy nie wykonują pracy zarobkowej, UE-10 (n = 8 460); wyniki ważone.
- ^b Na wykresie nie przedstawiono kategorii odpowiedzi „Mam oszczędności i nie muszę pracować”, „Nikt mnie nie zatrudnia ze względu na moje pochodzenie etniczne/religię/kolor skóry”, „Wolę nie odpowiadać” i „Nie wiem” ze względu na niską częstość występowania tych odpowiedzi (mniej niż 4%).
- ^c Pytanie brzmiało „Dlaczego obecnie nie pracujesz?” (EU06).
- ^d Respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym suma może wynieść ponad 100%.

Kącik prawny

Dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony

Artykuł 12

„Stosuje się ogólne prawa obowiązujące w państwach członkowskich w odniesieniu do wynagrodzenia, dostępu do systemu zabezpieczenia społecznego dla pracowników najemnych i prowadzących działalność na własny rachunek oraz innych warunków pracy i zatrudnienia”.

TABELA 5: ODSETEK RESPONDENTÓW, KTÓRZY DOŚWIADCZYLI WYZYSKU W PRACY (%)^{a,b,c}

Forma wyzysku	Kobiety	Mężczyźni
Zaniżone wynagrodzenie lub brak wynagrodzenia za pracę	9	13
Praca bez umowy/umowa nieobejmująca wszystkich godzin pracy	7	12
Bardzo długie godziny pracy	15	19
Nie mogłem(-łam) robić przerw ani korzystać z czasu na odpoczynek	7	8
Brak dostępu do wody pitnej, żywności lub toalety	1	2
Brak zapewnienia narzędzi ochronnych, gdy są konieczne	1	3
Nie mogłem(-łam) swobodnie komunikować się z innymi	9	8
Groźby lub przemoc ze strony pracodawcy	1	3
Żadne z powyższych	60	58
Nie wiem/wolę nie odpowiadać	13	11

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+, którzy byli w pracy zarobkowej od czasu wyjazdu z Ukrainy, UE-10 (n = 7 397); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Czy po przybyciu do państwa, w którym obecnie przebywasz, osobiście doświadczyłeś(-łaś) któregoś z poniższych problemów w pracy?” (LabExpl).
- ^c Respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym suma może wynieść ponad 100%.

Wśród kobiet wyzysk pracowników występował głównie w przemyśle wytwórczym (26%) i turystyce/hotelarstwie (16%). Wśród mężczyzn najbardziej powszechny był wyzysk w budownictwie (26%), przemyśle wytwórczym (22%) oraz transporcie/logistyce (16%).

Kącik prawny

Dyrektywa w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi*

Dyrektywa kryminalizuje handel ludźmi, zdefiniowany jako werbowanie, transport, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osób z zastosowaniem groźby lub przemocy bądź innych form przymusu, uprowadzenia, oszustwa w celu wyzysku, w tym wykorzystania pracy przymusowej innych osób.

Dyrektywa w sprawie kar wobec pracodawców**

W dyrektywie tej przewidziano minimalne normy w odniesieniu do kar i środków stosowanych wobec pracodawców zatrudniających obywateli państw trzecich nielegalnie przebywających na terytorium państwa członkowskiego. Za przestępstwo uznaje się zatrudnianie nielegalnych pracowników migrujących w warunkach szczególnego wyzysku.

* **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW, Dz.U. L 101 z 2011.**

** **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/52/WE z dnia 18 czerwca 2009 r. przewidująca minimalne normy w odniesieniu do kar i środków stosowanych wobec pracodawców zatrudniających nielegalnie przebywających obywateli krajów trzecich, Dz.U. L 168 z 2009.**

Przypisy

- ¹ Komisja Europejska (2022), **Przyjmowanie osób uciekających przed wojną w Ukrainie: Przygotowanie Europy do zaspokojenia potrzeb**, COM(2022) 131 final, Bruksela, 23 marca 2022 r.
- ² Komisja Europejska (2022), **Komunikat Komisji w sprawie wytycznych operacyjnych dotyczących wykonania decyzji wykonawczej Rady 2022/382 stwierdzającej istnienie masowego napływu wysiedleńców z Ukrainy w rozumieniu art. 5 dyrektywy 2001/55/WE i skutkującej wprowadzeniem tymczasowej ochrony**, Dz.U. C 126 I z 2022.
- ³ Komisja Europejska (2022), **Wytyczne dotyczące dostępu do rynku pracy, kształcenia i szkolenia zawodowego oraz edukacji dorosłych w przypadku osób uciekających przed rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie**, Dz.U. C 233 z 2022.
- ⁴ Rada Unii Europejskiej, **decyzja Rady 2022/2296 z dnia 21 listopada 2022 r. w sprawie wytycznych dotyczących polityki zatrudnienia państw członkowskich**, Dz.U L 304 z 2022, motyw 10.

6

DOCHODY I PRAWO DO ŚWIADCZEŃ SOCJALNYCH

- ★ Połowa respondentów w wieku 16+ twierdzi, że ich gospodarstwo domowe ma pewne lub poważne trudności z wiązaniem końca z końcem.
- ★ Ponad jedna czwarta dorosłych respondentów pokrywa podstawowe koszty codziennego życia dzięki swojej pracy.
- ★ Co drugi dorosły respondent twierdzi, że władze udzielają mu pomocy od momentu przybycia do państwa przyjmującego.
- ★ Ośmiu na 10 respondentów uważa, że nigdy nie traktowano ich niesprawiedliwie, ponieważ pochodzą z Ukrainy, lub że zdarzało się to sporadycznie.

Kącik prawny

Dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony

Artykuł 13

„2. Państwa członkowskie ustanawiają przepisy, mające na celu zapewnienie osobom korzystającym z tymczasowej ochrony niezbędnej pomocy w zakresie pomocy społecznej i uzyskania środków do życia, jeżeli nie posiadają one wystarczających środków, jak również w zakresie opieki medycznej”.

6.1 ŹRÓDŁA DOCHODU GOSPODARSTWA DOMOWEGO

Każdy w UE ma prawo do świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz do usług społecznych, jak uznano w art. 34 Karty. Wiele osób przesiedlonych z Ukrainy nie ma środków, aby zaspokoić własne potrzeby. Państwa członkowskie, organizacje międzynarodowe i społeczeństwo obywatelskie starają się zaspokoić potrzeby humanitarne. Komisja Europejska zapewniła większą elastyczność w wykorzystywaniu finansowania unijnego z myślą o zwiększeniu tego wysiłku¹.

Dorosłych respondentów poproszono o wybranie wszystkich rodzajów dochodów uzyskiwanych przez ich gospodarstwo domowe w celu pokrycia bieżących kosztów utrzymania w państwie przyjmującym (listę i wyniki przedstawiono w tabeli 6). Najczęstszym źródłem dochodu były „inne świadczenia socjalne” (32%) we wszystkich państwach członkowskich objętych badaniem (**tabela 6**). Było to główne źródło dochodu dla respondentów w Niemczech (52%) i Czechach (41%).

Ponad jedna czwarta dorosłych respondentów (28%) wybrała dochód z pracy wykonywanej w państwie przyjmującym lub z pracy zdalnej. Było to główne źródło dochodów respondentów na Słowacji (41%), w Polsce (39%), Estonii (38%) i na Węgrzech (35%). Jedna czwarta dorosłych respondentów wspomniała o oszczędnościach (25%). Prawie jedna czwarta wymieniła świadczenia socjalne z tytułu zakwaterowania (24%).

Najczęstszymi źródłami dochodu w przypadku respondentów w wieku 65+ były emerytury (57%), inne świadczenia socjalne (26%) i świadczenia socjalne z tytułu zakwaterowania (25%).

Dochód z pracy w państwie przyjmującym był najpowszechniejszym źródłem dochodu w przypadku respondentów będących osobami LGBT (46%).

Dorośli respondenci z dziećmi poniżej 18. roku życia lub ze starszymi dziećmi, które nie mają własnych dochodów, w większym stopniu polegali na innych świadczeniach socjalnych (35%), świadczeniach na dziecko/alimentach (26%) oraz świadczeniach socjalnych z tytułu zakwaterowania (26%). Częściej też otrzymywali wsparcie od rodziny/partnera w Ukrainie (25%).

TABELA 6: ŹRÓDŁA DOCHODÓW RESPONDENTÓW NA POKRYCIE BIEŻĄCYCH KOSZTÓW UTRZYMANIA W PAŃSTWIE PRZYJMUJĄCYM, W PODZIALE NA KRAJE (%)^{a,b}

Źródło dochodu	EU-10	BG	CZ	DE	EE	ES	HU	IT	PL	RO	SK
Inne świadczenia socjalne	32	8	41	52	24	9	15	21	20	28	32
Dochód z pracy w obecnym państwie pobytu (w tym z pracy zdalnej)	28	28	35	12	38	24	35	24	39	25	41
Oszczędności	25	37	26	11	18	35	24	39	31	37	34
Świadczenia socjalne z tytułu zakwaterowania (dodatek do czynszu)	24	2	15	58	22	8	6	9	8	27	27
Wsparcie ze strony rodziny/partnera w Ukrainie	21	28	24	5	18	28	25	36	28	31	31
Świadczenia na dziecko lub alimenty	15	6	7	9	18	6	10	9	26	11	9
Świadczenia emerytalne i rentowe	13	26	13	6	20	13	12	17	17	19	18
Pożyczone pieniądze	8	8	10	5	6	14	7	15	8	7	7
Inne	6	8	6	4	8	12	16	14	6	7	5
Dochody z inwestycji lub nieruchomości	1	2	1	1	1	3	1	2	0	1	2

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 18+ (n = 13 617); wyniki ważone.

^b Pytanie brzmiało: „Jak twoje gospodarstwo domowe pokrywa bieżące koszty utrzymania w państwie, w którym przebywasz? Pomyśl o dochodach wszystkich członków gospodarstwa domowego i wybierz wszystkie właściwe odpowiedzi” (Income).

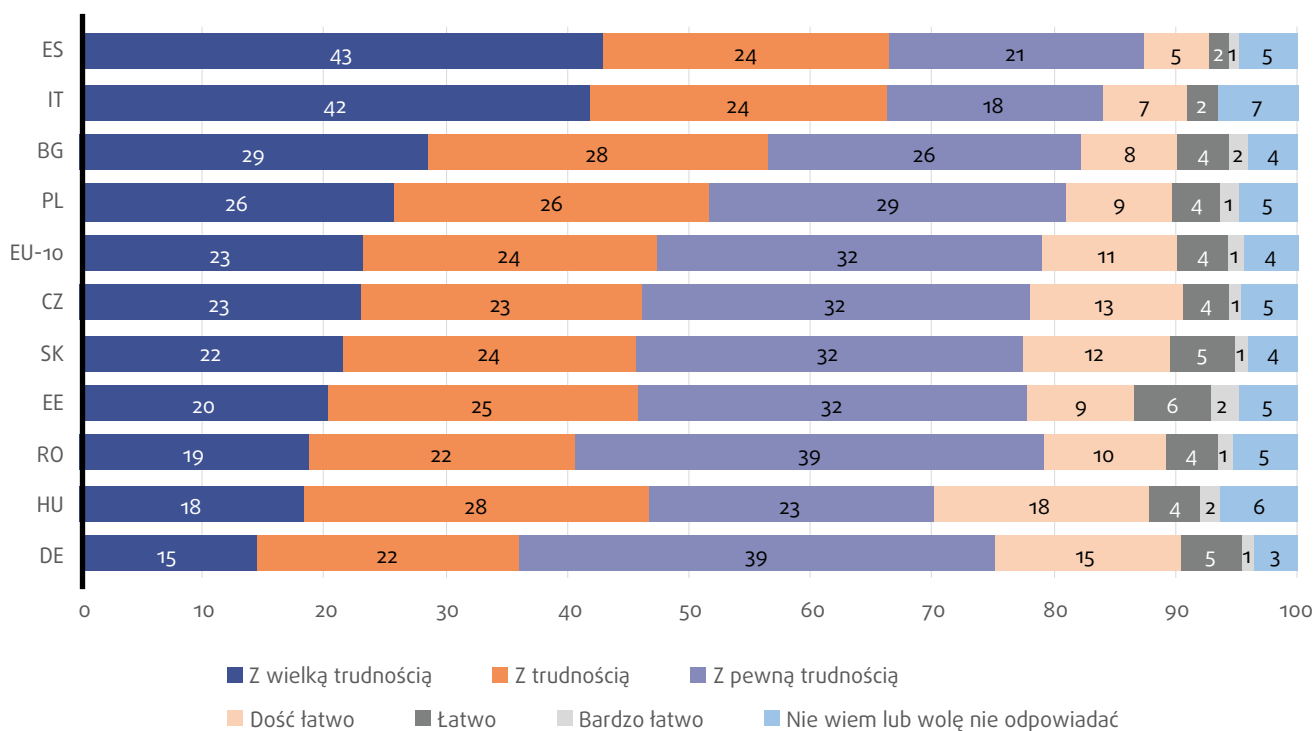
6.2 WIĄZANIE KOŃCA Z KOŃCEM

Średnio co drugi respondent w wieku 16+ twierdził, że gospodarstwo domowe może jedynie związać koniec z końcem z pewnymi lub dużymi trudnościami (47%). Dwie trzecie gospodarstw domowych doświadczyło trudności w Hiszpanii (67%) i we Włoszech (66%), a tylko jedna trzecia w Niemczech (36%).

Średnio respondenci z ograniczeniami w wykonywaniu codziennych czynności mieli większe trudności z wiązaniem końca z końcem (57%) niż respondenci bez takich ograniczeń (41%).

„Przyjechaliśmy 13 marca, a 9 maja otrzymaliśmy pierwsze płatności socjalne. Aby przetrwać w Niemczech, zbieraliśmy plastikowe butelki z kontenerów na śmieci i zwracaliśmy je do supermarketu, żeby kupić jedzenie dla dzieci”.
(Niemcy, kobieta, 35 lat)

WYKRES 17: ZDOLNOŚĆ RESPONDENTA DO WIĄZANIA KOŃCA Z KOŃCEM W PAŃSTWIE PRZYJMUJĄCYM, Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Uwagi:

^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+ (n = 13 507); wyniki ważone.

^b Pytanie brzmiało: „Biorąc pod uwagę całkowity dochód twojego gospodarstwa domowego w państwie, w którym obecnie przebywasz, czy udaje ci się wiązać koniec z końcem?” (SI06).

„Jestem zachwycona tym, jak bardzo opiekowali się nami, Ukraińcami, od początku wojny, pomagając nam i wspierając nas”.
(Rumunia, kobieta, 31 lat)

6.3 POMOC W PAŃSTWIE PRZYJMUJĄCYM

Dorosłych respondentów zapytano, czy mają rachunek bankowy w państwie, w którym obecnie przebywają. Prawie czterech na pięciu respondentów (78%) stwierdziło, że tak, a niemal co piąty respondent (19%) odpowiedział, że nie. Pozostałe 3% udzieliło odpowiedzi „Nie wiem” lub „Wolę nie odpowiadać”.

W badaniu zapytano respondentów o to, kto im pomógł od czasu ich przybycia do państwa przyjmującego. Średnio 56% stwierdziło, że pomocy udzieliły im władze. Odsetek ten był jednak niższy we Włoszech, na Węgrzech i w Rumunii. Na Węgrzech i w Rumunii najczęściej wymieniano organizacje wolontariackie jako organizacje udzielające pomocy (Węgry, 45%, Rumunia, 59%).

Ogółem co trzeci respondent (34%) otrzymał pomoc od zwykłych ludzi w państwie przyjmującym, których wcześniej nie znał. Mniej respondentów pochodzących z mniejszości etnicznych stwierdziło, że otrzymali pomoc od władz w państwie przyjmującym (47%) niż w przypadku osób o innym pochodzeniu (57%). Jednak więcej osób stwierdziło, że otrzymało pomoc od organizacji wolontariackich (42% w porównaniu z 33%) i zwykłych obywateli (40% w porównaniu z 34%).

Respondenci, którzy identyfikują się jako osoby LGBT, częściej otrzymywali pomoc od krewnych, przyjaciół i znajomych niż respondenci spoza grupy LGBT (52% w porównaniu z 35%). Częściej otrzymywali oni również pomoc od zwykłych obywateli (46% w porównaniu z 34%). Dorośli respondenci z dziećmi zgłaszali otrzymywaną pomoc od zwykłych obywateli częściej niż ci, którzy nie mają dzieci (40% w porównaniu z 26%).

TABELA 7: PODMIOTY UDZIELAJĄCE RESPONDENTOM POMOCY W PAŃSTWIE PRZYJMUJĄCYM, Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%)^{a,b}

Podmiot	EU-10	BG	CZ	DE	EE	ES	HU	IT	PL	RO	SK
Organy w państwie, w którym obecnie respondenci mieszkają	56	48	62	73	66	31	24	46	49	34	52
Krewni, przyjaciele i znajomi	35	31	38	31	39	38	33	50	36	25	38
Zwykli obywatele państwa, w którym respondenci obecnie mieszkają, a których wcześniej nie znali	34	19	32	39	29	25	24	24	33	38	43
Organizacje wolontariackie	32	38	29	30	30	30	45	27	33	59	49
Kościół lub organizacje religijne	14	8	8	14	5	15	22	29	12	33	17
Fundacje, instytucje, przedsiębiorstwa	13	12	6	6	5	12	23	10	20	35	18
Nie otrzymałem(-łam) żadnej pomocy	7	13	6	3	6	16	9	8	8	3	6
Ukraińskie organy publiczne	3	5	4	2	3	2	3	1	3	5	6

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

6.4 POCZUCIE NIESPRAWIEDLIWEGO TRAKTOWANIA

Respondentów zapytano, jak często odczuwali, że potraktowano ich niesprawiedliwie w przyjmującym ich państwie członkowskim, ponieważ pochodzą z Ukrainy.

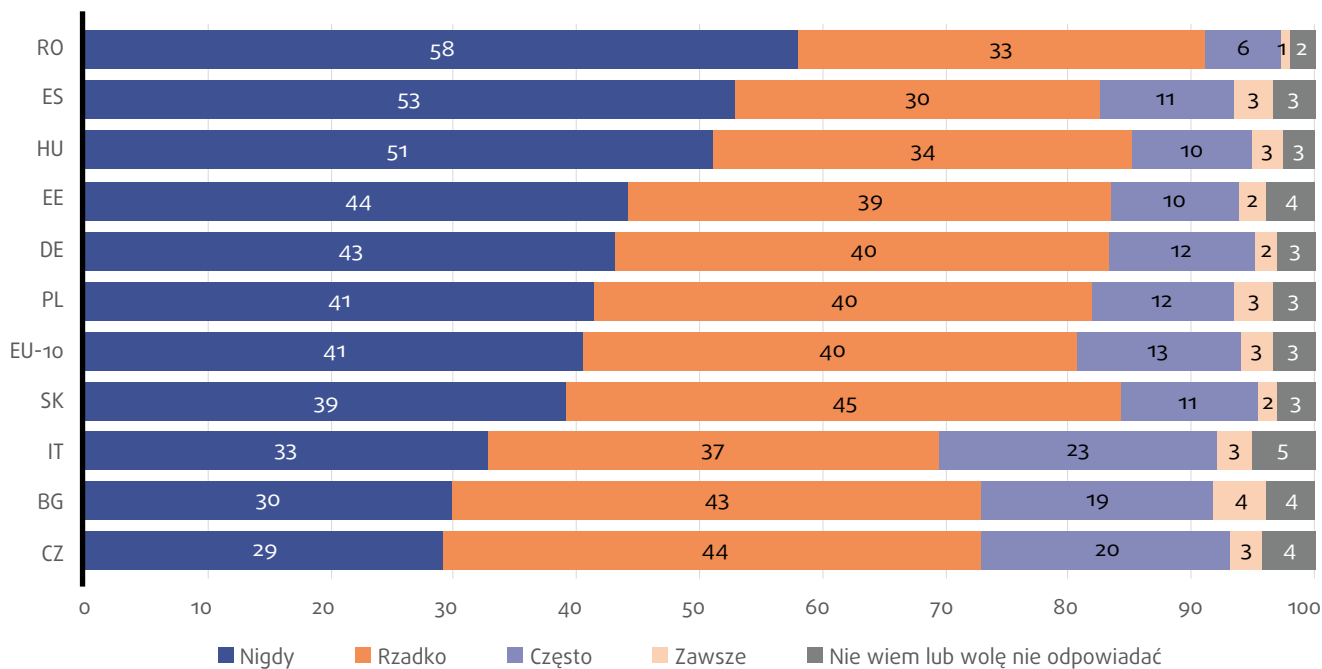
W badanych państwach członkowskich ponad ośmiu na 10 respondentów (81%) stwierdziło, że nie byli traktowani niesprawiedliwie, ponieważ pochodzą z Ukrainy, lub że zdarzało się to sporadycznie (**wykres 18**). Odsetek osób zgłaszających, że w pewnym momencie potraktowano je niesprawiedliwie, był najniższy w Rumunii (40%), Hiszpanii (44%) i na Węgrzech (46%). Średnio 16% respondentów często lub zawsze czuło, że są niesprawiedliwie traktowani. Odsetek ten był wyższy we Włoszech (26%), Bułgarii (23%) i Czechach (23%).

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 18+ (n = 13 477); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Kto po przybyciu do obecnego kraju udzielił ci pomocy? Proszę zaznaczyć wszystkie pasujące odpowiedzi” (Assist).

WYKRES 18: POCZUCIE NIESPRAWIEDLIWEGO TRAKTOWANIA WŚRÓD RESPONDENTÓW W PAŃSTWIE PRZYJMUJĄCYM, Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów (n = 13 646); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Jak często czułeś(-łaś) w państwie, w którym obecnie przebywasz, że jesteś niesprawiedliwie traktowany(-na), ponieważ pochodzisz z Ukrainy?” (DifTreat).

6.5 DZIECI NIESPRAWIEDLIWIE TRAKTOWANE ZE WZGLĘDU NA TO, ŻE SĄ Z UKRAINY

Odsetek respondentów, którzy uważali, że potraktowano ich niesprawiedliwie, ponieważ przybyli z Ukrainy, był wyższy wśród dzieci w wieku 16–17 lat (70%) niż tych w wieku 12–15 lat (47%).

„W Czechach tylko nieliczne osoby przyjmują negatywną postawę wobec Ukraińców, ale niestety więcej Ukraińców wykazuje złą postawę wobec swoich rodaków”.
(Czechy, kobieta, 31 lat)

Przypis

¹ Zob. przegląd: Komisja Europejska (2022), *Sprawozdanie w sprawie migracji i azylu*, COM(2022) 740 final, Bruksela, 6 października 2022 r.

7

ZDROWIE

- ★ Prawie jedna trzecia respondentów ocenia swoje zdrowie jako dobre lub bardzo dobre. Przeciętnie dzieci oceniają swoje zdrowie lepiej niż dorośli.
- ★ Ponad połowa respondentów cierpi na długotrwałe choroby lub problemy zdrowotne.
- ★ Prawie połowa respondentów w wieku 16+ wskazuje „trudności językowe”, a prawie jedna trzecia to, że „nie wie, dokąd się udać lub z kim się skontaktować”, jako najczęstsze problemy związane z korzystaniem z opieki zdrowotnej.
- ★ Prawie połowa respondentów od momentu przyjazdu do państwa przyjmującego często lub zawsze odczuwała przygnębienie i obniżony nastrój.
- ★ Prawie dwóch na trzech respondentów z optymizmem spogląda w przyszłość. Około jedna trzecia respondentów czuje się częścią społeczności w państwie przyjmującym.

Kącik prawny

Dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony

Artykuł 13

„2. Państwa członkowskie ustanawiają przepisy, mające na celu zapewnienie osobom korzystającym z tymczasowej ochrony niezbędnej pomocy [...] w zakresie opieki medycznej. Bez uszczerbku dla ust. 4 niezbędna pomoc w zakresie opieki medycznej obejmuje przynajmniej opiekę w nagłych wypadkach oraz podstawowe leczenie chorób.

[...]

4. Państwa członkowskie udzielają niezbędnej pomocy medycznej i innej osobom korzystającym z tymczasowej ochrony, które wymagają szczególnej pomocy, takim jak osoby małoletnie pozbawione opieki, osoby torturowane, ofiary gwałtu lub innych form przemocy fizycznej, psychicznej lub seksualnej”.

7.1 DOSTĘP DO OPIEKI ZDROWOTNEJ

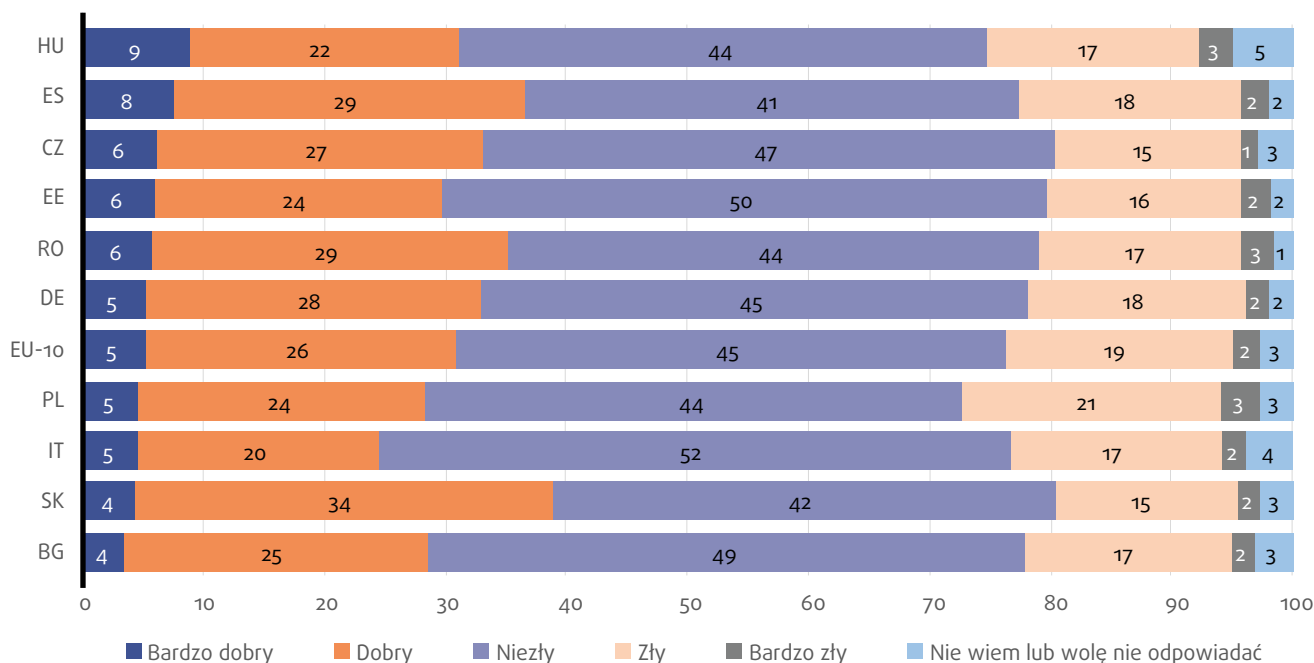
Zgodnie z art. 35 Karty każdy ma prawo dostępu do profilaktycznej opieki zdrowotnej i prawo do korzystania z leczenia na warunkach ustanowionych w ustawodawstwach i praktykach krajowych. Państwa członkowskie powinny zapewnić szeroki dostęp do świadczeń chorobowych i powiązać osoby uciekające przed konfliktem w Ukrainie z publicznymi systemami opieki zdrowotnej państwa przyjmującego – zaleca Komisja¹.

Respondenci zostali poproszeni o ocenę własnego zdrowia jako bardzo dobrego, dobrego, niezłego, złego lub bardzo złego. Średnio większość respondentów uznała swój stan za niezły (45%). Prawie jedna trzecia respondentów (31%) oceniła swoje zdrowie jako dobre lub bardzo dobre (**wykres 19**).

Więcej mężczyzn oceniło swoje zdrowie jako bardzo dobre lub dobre (39%) niż kobiet (28%).

Tylko 7% respondentów w wieku 65+ oceniło swoje zdrowie jako dobre lub bardzo dobre. Kontrastuje to z taką odpowiedzią wśród 63% respondentów w wieku 12–15 i 50% osób w wieku 16–17 lat.

WYKRES 19: SUBIEKTYWNA OCENA STANU ZDROWIA RESPONDENTÓW, Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Uwagi:

^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów (n = 13 577); wyniki ważone.

^b Pytanie brzmiało „Jaki jest twój ogólny stan zdrowia?” (DHE01).

Średnio nieco ponad połowa respondentów (52%) stwierdziła, że cierpią na długotrwałe choroby lub mają problemy zdrowotne.

W ankiecie zapytano respondentów o ich doświadczenia podczas korzystania lub próby skorzystania z usług opieki zdrowotnej w państwie przyjmującym.

Prawie połowa respondentów (47%) stwierdziła, że napotyka trudności językowe. Jest to najczęstszy problem we wszystkich krajach z wyjątkiem Estonii. Tam głównym problemem był brak wiedzy o tym, dokąd się udać i z kim się skontaktować (tabela 8).

Ogółem prawie jedna trzecia respondentów (30%) nie wiedziała, do kogo się zwrócić lub z kim się skontaktować w celu skorzystania z usług opieki zdrowotnej. Prawie jeden na pięciu respondentów uważał, że nie posiada ubezpieczenia zdrowotnego (18%).

Respondenci pochodzący z mniejszości etnicznych zgłaszali brak wiedzy, dokąd się udać lub z kim się skontaktować, rzadziej niż respondenci pochodzący z innych środowisk (20% w porównaniu z 31%). Natomiast respondenci LGBT wskazywali ten problem częściej niż respondenci spoza grupy LGBT (45% w porównaniu z 30%).

„Mieszkam z niepełnosprawnym mężem w małym miasteczku nad morzem. Tu nie ma placówki medycznej, najbliższy szpital jest bardzo daleko i nie wiemy, gdzie i do kogo możemy się zwrócić, aby otrzymać pomoc medyczną”.
(Bułgaria, kobieta, 70 lat)

TABELA 8: PRZESZKODY RESPONDENTÓW W DOSTĘPIE DO OPIEKI ZDROWOTNEJ W PAŃSTWIE PRZYJMUJĄCYM, W PODZIALE NA KRAJE (%)^{a,b}

Przeszkody	EU-10	BG	CZ	DE	EE	ES	HU	IT	PL	RO	SK
Trudności językowe	47	34	49	58	17	58	42	43	39	48	45
Nie wiedziałem(-łam), dokąd się udać/z kim się skontaktować	30	31	31	35	19	16	23	30	28	30	36
Nie mam/nie miałem(-łam) ubezpieczenia zdrowotnego	18	24	3	23	15	9	21	16	19	28	28
Nie stać mnie na opiekę zdrowotną	13	17	6	9	13	10	14	20	18	17	19
Niesprawiedliwie potraktowano mnie z powodu bycia cudzoziemcem	7	11	10	8	5	6	3	5	5	2	9
Odmówiono mi leczenia	6	4	10	7	5	4	5	7	3	2	7
Inne przeszkody	12	12	18	12	13	16	7	12	11	7	11
Nie próbowałem(-łam) skorzystać z usług opieki zdrowotnej	19	24	21	16	19	16	24	16	19	22	21

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Uwagi:

^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+ (n = 13 226); wyniki ważone.

^b Pytanie brzmiało: „Czy odkąd przyjechałeś(-łaś) do państwa, w którym obecnie przebywasz, doświadczyłeś(-łaś) któregośkolwiek z poniższych problemów podczas korzystania z usług opieki zdrowotnej lub próby skorzystania z nich?” (HeaBarr).

„Teraz wszystko jest stosunkowo dobrze, ale nie mogę poradzić sobie ze zmartwieniami, kosztarami sennymi i lękami. Chcę wrócić do domu”.

(Polska, kobieta, 19 lat)

7.2 DOBROSTAN EMOCJONALNY

Ucieczka przed wojną i przybycie do nowego kraju wpływa na dobrostan (**wykras 20**). Ogółem prawie czterech na pięciu respondentów (79%) stwierdziło, że zawsze lub często byli w stanie **jasno myśleć** od czasu przybycia do państwa przyjmującego. Respondenci identyfikujący się jako osoby LGBT czuli się tak rzadziej (66%).

Dwóch na trzech respondentów (67%) wspomniało, że zawsze lub często **dobrze radzą sobie z problemami**. Odczucia te podzielało jednak mniej respondentów LGBT (55%).

Niemal dwóch na trzech respondentów (62%) zawsze lub często **optymistycznie spogląda w przyszłość**. W ten sposób czuło się mniej respondentów LGBT (53%). Natomiast więcej respondentów ze środowisk mniejszości etnicznych czuło się w ten sposób (79%). Respondenci z dziećmi byli również bardziej optymistyczni niż ci, którzy nie mieli dzieci (67% w porównaniu z 57%).

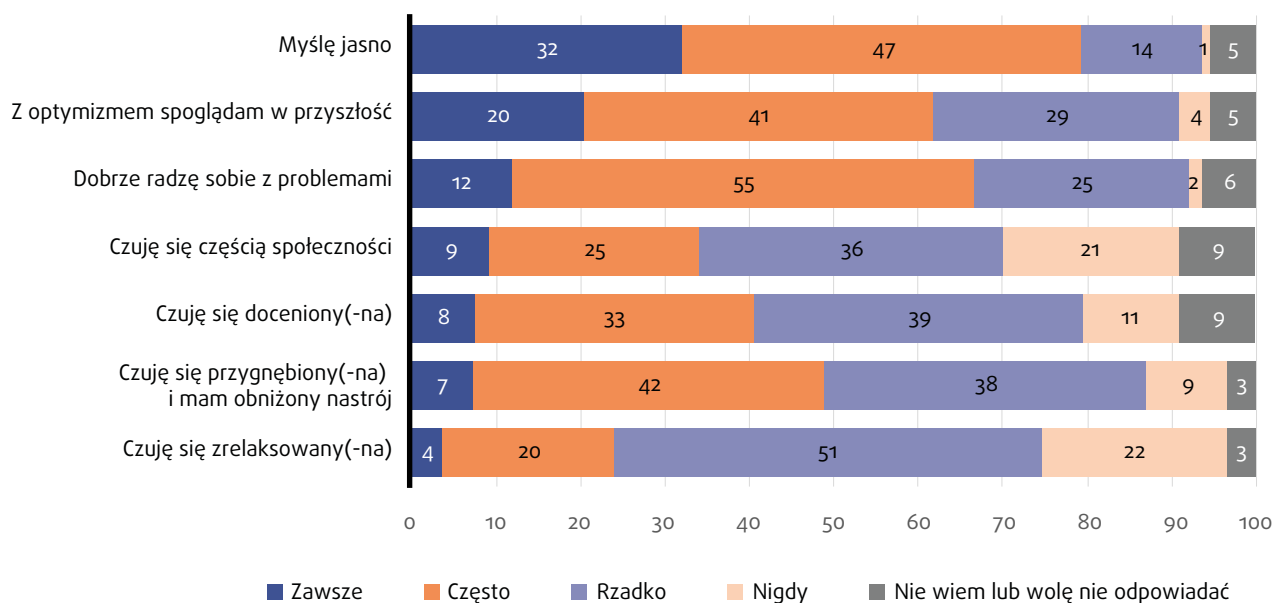
Około jedna trzecia respondentów (34%) **czuje się częścią społeczności**. W ten sposób czuło się więcej respondentów w wieku powyżej 65 lat (46%) i respondentów wywodzących się z mniejszości etnicznych (45%), natomiast mniej respondentów LGBT (25%).

Nieco ponad dwóch na pięciu respondentów (41%) zawsze lub często **czuje się docenionych**. Odsetek ten był niższy w przypadku respondentów z ograniczeniami aktywności (35%) i osób LGBT (33%).

Ogółem jedynie nieco mniej niż jedna czwarta (24%) respondentów zawsze lub często **czuje się zrelaksowana**. Podobny odsetek (22%) nigdy nie czuło się w ten sposób. Respondentki rzadziej czują się nieustannie lub często zrelaksowane niż respondenci (21% w porównaniu z 31%). Respondenci posiadający dzieci rzadziej czuli się nieustannie lub często zrelaksowani niż osoby nieposiadające dzieci (18% wobec 29%).

Prawie co drugi respondent (49%) zawsze lub często **odczuwa przygnębienie i obniżenie nastroju** od chwili przybycia do państwa przyjmującego. Odsetek ten był znacznie wyższy wśród respondentów LGBT (77%) i niższy wśród respondentów w wieku 65+ (41%). Różnice można tu zaobserwować również między kobietami (54%) i mężczyznami (35%), a także między respondentami z ograniczeniami w wykonywaniu codziennych czynności ze względu na problemy zdrowotne (58%) i osobami bez takich ograniczeń (44%).

WYKRES 20: UCZUCIA RESPONDENTÓW OD MOMENTU PRZYBYCIA DO PAŃSTWA PRZYJMUJĄCEGO (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

7.3 ZDROWIE I DOBROSTAN DZIECI

Prawie dwoje na troje młodszych dzieci (12–15 lat, 63%) i 50% dzieci w wieku 16–17 lat oceniło swój stan zdrowia jako dobry lub bardzo dobry. Łącznie 25% młodszych dzieci (12–15 lat) i prawie co trzecie dziecko w wieku 16–17 lat (30%) zgłosiło długotrwałe choroby lub problemy zdrowotne.

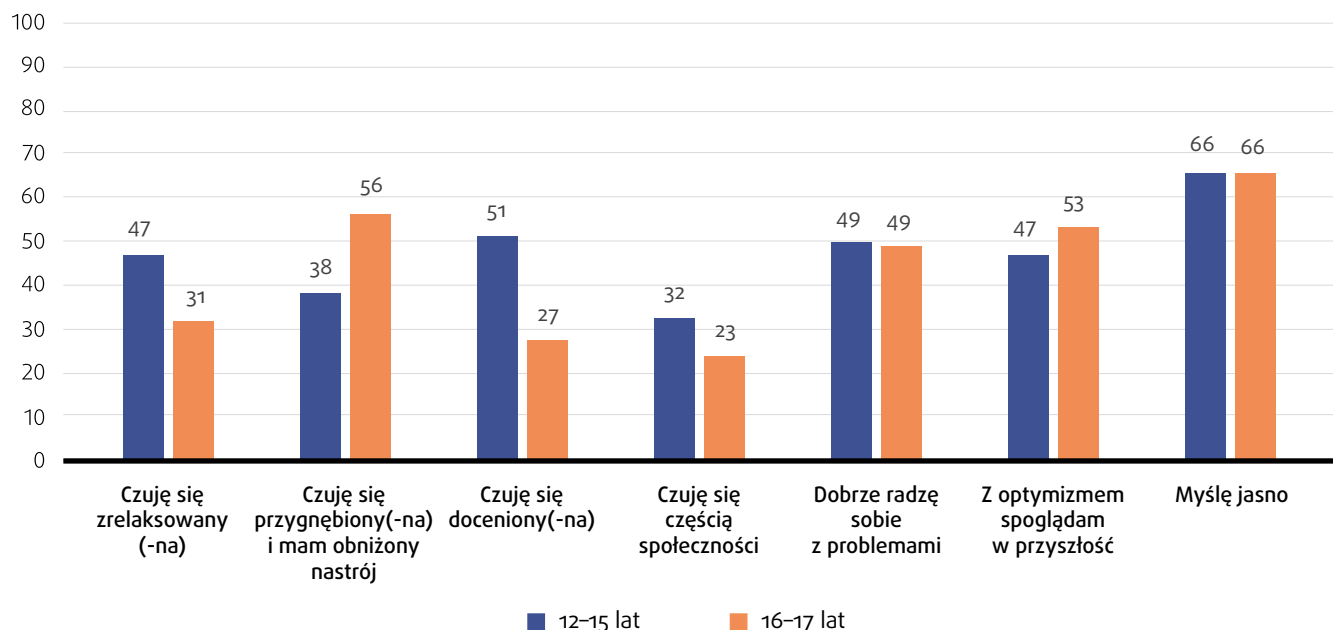
W większości obszarów objętych tym pytaniem można zaobserwować różnice między młodszymi dziećmi w wieku 12–15 lat a dziećmi w wieku 16–17 lat, zapytanymi o ich uczucia od momentu przybycia do państwa przyjmującego (wykres 21).

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 12+, UE-10 (od górnego rzędu: n = 13 244; n = 13 245; n = 13 244; n = 13 243; n = 13 243; n = 13 242; n = 13 244); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Proszę wskazać w odniesieniu do każdego ze stwierdzeń, jak często czujesz(-łaś) się w ten sposób od chwili przyjazdu do państwa, w którym obecnie przebywasz” (Feel).

WYKRES 21: STAN EMOCJONALNY DZIECI OD CZASU PRZYBYCIA DO PAŃSTWA PRZYJMUJĄCEGO, Z PODZIAŁEM NA GRUPY WIEKOWE (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród respondentów w wieku 12-17 lat, UE-10 (w wieku 12-15 lat - n = 181; w wieku 16-17 lat - n = 136); wyniki ważone.
- ^b Na wykresie pokazano odsetek respondentów, którzy odpowiedzieli „zawsze” lub „często” na pytanie: „Proszę wskazać w odniesieniu do każdego ze stwierdzeń, jak często czujesz(-łaś) się w ten sposób od chwili przyjazdu do państwa, w którym obecnie przebywasz” (Feel).

„Naprawdę tęsknię za kontaktami z rówieśnikami. Nie znam tujejszego języka i nie mogę znaleźć klubu sportowego, w którym mógłbym trenować. W Ukrainie od dziewięciu lat uprawiałem mój ulubiony sport, ale nie mam tutaj takiej możliwości. Jest mi bardzo trudno uczyć się online, nie wszystko rozumiem i nie mam podręczników. Tęsknię za moją rodziną, która pozostała w Ukrainie. Chcę wrócić do domu, do Ukrainy!!! Bardzo!!!”

(Rumunia, chłopiec, 16 lat)

Przypis

- ¹ Komisja Europejska (2022), **Przyjmowanie osób uciekających przed wojną w Ukrainie: Przygotowanie Europy do zaspokojenia potrzeb**, COM(2022) 131 final, Bruksela, 23 marca 2022 r.

8

DOŚWIADCZENIA PRZEMOCY I DOSTĘP DO SPECJALISTYCZNEGO WSPARCIA

- ★ Znaczna część osób uciekających z Ukrainy była narażona na traumatyczne doświadczenia, zwłaszcza w Ukrainie.
- ★ Incydenty, które miały miejsce w UE, pozostają w większości niezgłoszone.
- ★ Trzech na 10 respondentów w wieku 16+ (którzy doświadczyli któregokolwiek z incydentów wymienionych w badaniu) po przybyciu do państwa przyjmującego zwróciło się o wsparcie medyczne lub psychologiczne. Około jedna czwarta osób, które ubiegały się o wsparcie medyczne lub psychologiczne, nie otrzymała go.
- ★ Około połowa młodszych dzieci (12–15 lat) ma trudności ze snem lub koncentracją. Podobny odsetek stracił pewność siebie lub czuje się bezbranny.

8.1 TRAUMATYCZNE DOŚWIADCZENIA W UKRAINIE

Traumatyczne doświadczenia dotknęły wielu osób uciekających przed konfliktem w Ukrainie. W badaniu zapytano respondentów w wieku 16+ o ich doświadczenia związane z różnymi incydentami w Ukrainie od początku konfliktu w lutym 2022 r. Należą do nich incydenty, takie jak doświadczanie lub groźby strzelania, bombardowania lub ataków rakietowych, lub ukrywanie się w piwnicach i schronach przeciwlotniczych. W Ukrainie stosowano również pewne wyrażenia jako test do celów identyfikacji rosyjskich żołnierzy, szpiegów lub sabotażystów. Na przykład test wymowy słowa *palanyca* wykorzystywano jako ważny szybolet.

Prawie dwie trzecie respondentów w wieku 16+ (63%) doświadczyło w Ukrainie groźby strzelania, bombardowania lub ataków rakietowych (**wykres 22**). Ponad połowa respondentów doświadczyła ostrzału, bombardowania lub ataków rakietowych (52%). Prawie tyle samo osób musiało ukrywać się w piwnicach, schronach przeciwlotniczych lub podobnych miejscach (50%).

Prawie czterech na 10 respondentów (39%) wspomniało o poważnych trudnościach podczas wyjazdu z terytorium Ukrainy. Wymieniali strach i brak żywności lub wody, snu lub higieny. Mężczyźni częściej zgłaszali incydenty niż kobiety. Na przykład częściej zgłaszali groźbę napaści fizycznej, upokorzenie lub zastraszenie, korupcję lub szantaż, atak fizyczny, rozbój, kradzież lub oszustwo, a także uwięzienie lub areszt.

Doświadczenie gwałtu lub usiłowania gwałtu

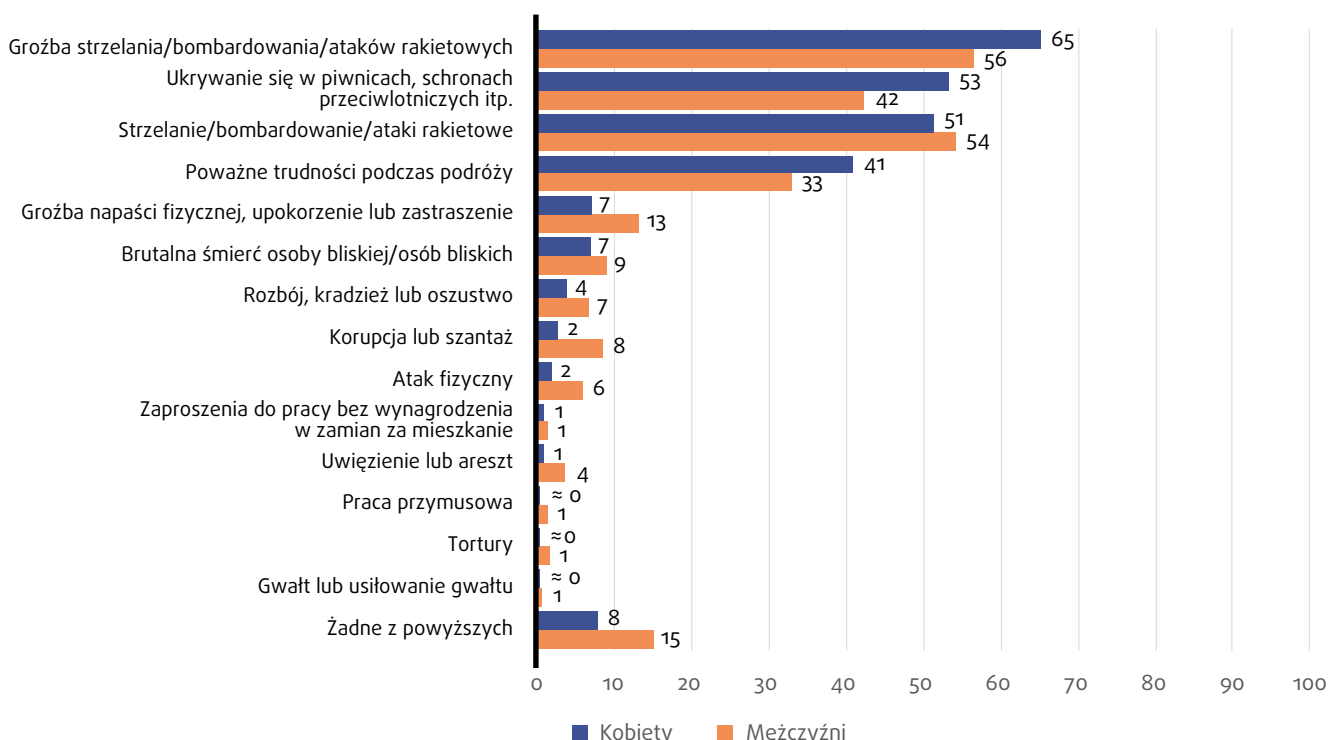
Respondentów zapytano, czy doświadczyli gwałtu lub usiłowania gwałtu. W próbie nieważonej 21 kobiet (0,18%) i ośmiu mężczyzn (0,70%) zgłosiło gwałt lub usiłowanie gwałtu w Ukrainie.

Wyniki te należy traktować z ostrożnością. Ankieta internetowa nie może w pełni uchwycić bardzo osobistych i głęboko niepokojących doświadczeń. W swojej pracy dotyczącej przemocy wobec kobiet FRA rozważa alternatywne metody gromadzenia danych w celu dalszego zbadania tych doświadczeń.

Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+, UE-10 (kobiety, n = 11 701; mężczyźni, n = 1 140); wyniki ważone.
- ^b Wykres nie obejmuje kategorii „Molestowanie seksualne” ani „Zaproszenia do świadczenia usług seksualnych” ze względu na częstość występowania tych kategorii wśród mężczyzn i kobiet wynoszącą 0%.
- ^c Pytanie brzmiało: „Poniższe pytania odnoszą się do twoich osobistych doświadczeń w Ukrainie od czasu rozpoczęcia wojny w lutym 2022 r. Czy doświadczyłeś(-łaś) którejkolwiek z poniższych? Proszę zaznaczyć wszystkie pasujące odpowiedzi” (VioUA).
- ^d Respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym suma może wynieść ponad 100%.

WYKRES 22: INCYDENTY, KTÓRYCH DOŚWIADCZYLI RESPONDENCI W UKRAINIE OD CZASU ROZPOCZĘCIA KONFLIKTU W LUTYM 2022 R., Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ (%)^{a,b,c,d}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

„Mieszkam w Polsce i jest tu wielu dobrych ludzi gotowych do pomocy. Spotkałam się jednak również z wieloma osobami, które nienawidzą i nie szanują Ukraińców i wierzą, że to my ponosimy winę za inflację i wzrost cen. Kilkakrotnie zdarzyło się, że gdy dowiedzieli się, że jestem Ukrainką, zaczęli mnie wyzywać, poniżać i obrażać. Były też nieprzychylnie propozycje od polskich mężczyzn”.

(Polska, kobieta, 39 lat)

Kącik prawny

Dyrektywa o prawach ofiar*

Artykuł 8 – Prawo do korzystania z usług służb udzielających wsparcia ofiarom

„1. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom, stosownie do ich potrzeb, bezpłatny dostęp do poufnych służb udzielających wsparcia ofiarom przed rozpoczęciem postępowania karnego, w jego trakcie i przez odpowiedni czas po jego zakończeniu”.

Dyrektywa w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi (2011/36/UE)**

Artykuł 18 – Zapobieganie

„2. Państwa członkowskie podejmują, w odpowiednich przypadkach we współpracy z właściwymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i innymi zainteresowanymi stronami – również za pośrednictwem Internetu – odpowiednie działania, takie jak kampanie informacyjne i uświadamiające, programy badawcze i edukacyjne służące podniesieniu świadomości i ograniczeniu ryzyka, by ludzie – a w szczególności dzieci – nie stali się ofiarami handlu ludźmi”.

* Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW, Dz.U. L 315 z 2012.

** Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW, Dz.U. L 101 z 2011.

8.2 TRAUMATYCZNE DOŚWIADCZENIA DZIECI

Doświadczenia dzieci w wieku 16–17 lat były podobne do doświadczeń dorosłych. Dzieci częściej jednak doświadczyły groźby strzelania, bombardowania lub ataków raketowych (74%); ukrywania się w piwnicach, schronach przeciwlotniczych lub innych podobnych miejscach (58%) oraz poważnych trudności podczas podróży, takich jak strach, brak żywności lub wody, snu lub higieny (51%).

8.3 INCYDENTY W UE

W badaniu zapytano respondentów w wieku 16+ o wszelkie incydenty, których doświadczyli po przybyciu do UE. Lista incydentów była podobna do listy dotyczącej traumatycznych incydentów w Ukrainie (zob. wykres 24). Pominięto na niej jednak „strzelanie/bombardowanie/ataki raketowe”, „groźbę strzelania/bombardowania/ataków raketowych” oraz „brutalną śmierć co najmniej jednej osoby bliskiej”.

Średnio trzy na cztery osoby (75%) nie doświadczyły żadnych incydentów. Łącznie 14% wspomniało o strachu, braku żywności lub wody, snu lub higieny; 6% wymieniło groźbę napaści fizycznej, upokorzenie lub zastraszanie, a 3% wspomniało o zdarzeniach przestępczych, takich jak rozbój, kradzież lub oszustwo.

Respondenci z mniejszości etnicznej lub wyznaniowej częściej wspominali negatywne doświadczenia w UE niż inni respondenci. Na przykład respondenci LGBT (23%), Żydzi (22%) i osoby wywodzące się z mniejszości etnicznych (22%) częściej wymieniali poważne trudności. Łącznie 16% respondentów LGBT, 14% respondentów będących Żydami i 11% respondentów z mniejszości etnicznych wspomniało o groźbie napaści fizycznej, upokorzeniu i zastraszaniu. Respondenci ci byli również bardziej narażeni na ataki fizyczne z bronią lub bez (7%).

8.3.1 Zgłaszanie incydentu

Respondentów w wieku 16+, którzy doświadczyli jakiegokolwiek incydentu w UE, z wyjątkiem poważnych trudności podczas podróży, zapytano, czy zgłosili go policji lub innemu organowi bądź organizacji.

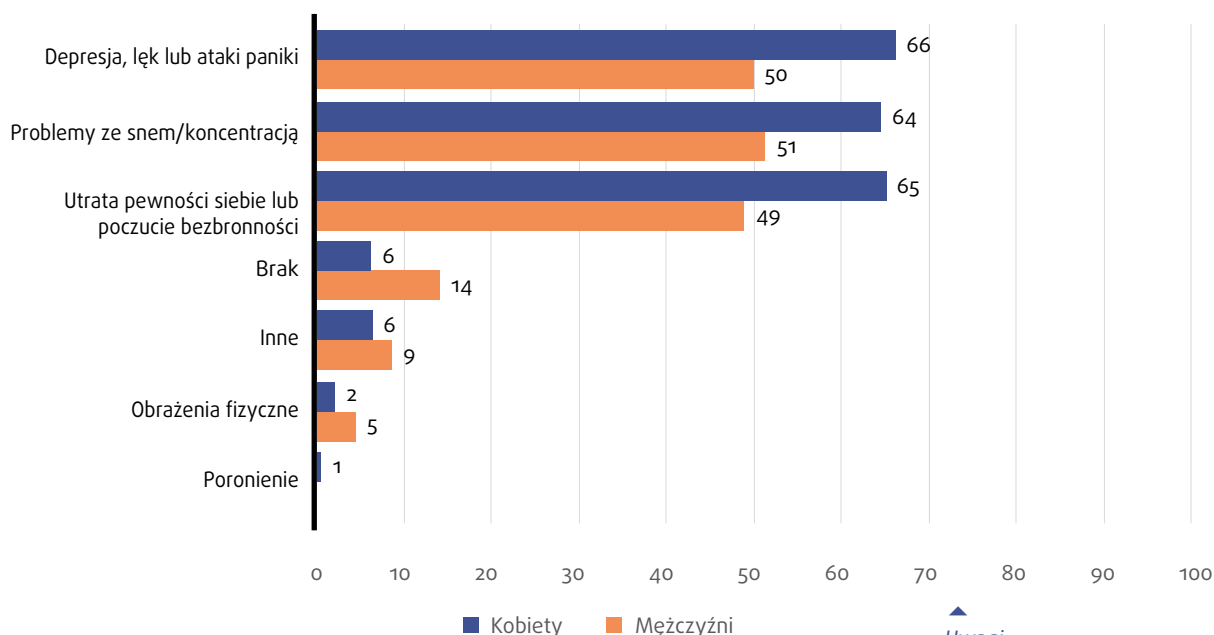
Większość incydentów (71%), które w UE dotknęły respondentów w wieku 16+, nie została zgłoszona nikomu. Jedynie 16% tych incydentów zgłoszono organom policyjnym lub innym, a 12% – organizacji udzielającej pomocy.

8.3.2 Wpływ na dobrostan

Traumatyczne doświadczenia mogą mieć długotrwały wpływ na dobrostan psychiczny i zdrowie. Respondentów w wieku 16+, którzy od początku wojny doświadczyli któregoś z wymienionych incydentów, zapytano, czy ucierpieli z ich powodu (wykres 23).

Prawie dwie trzecie respondentów stwierdziło, że doświadczyli depresji, lęku lub ataków paniki (62%), trudności ze snem lub koncentracją (61%), utraty pewności siebie lub poczucia bezbronności (61%). Częstość występowania tych problemów była większa wśród kobiet niż mężczyzn. Mężczyźni częściej wspominali o urazach fizycznych niż kobiety (5% w porównaniu z 2%). Tylko 6% kobiet i 14% mężczyzn stwierdziło, że incydenty nie miały dla nich konsekwencji.

WYKRES 23: KONSEKWENCJE INCYDENTÓW, JAKICH OD POCZĄTKU KONFLIKTU W UKRAINIE RESPONDENCI DOŚWIADCZYLI W INNYM KRAJU, Z PODZIAŁEM WEDŁUG PŁCI (%)^{a,b,c,d}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

W porównaniu z respondentami spoza grupy LGBT respondenci, którzy zidentyfikowali się jako osoby LGBT, w sposób dysproporcjonalny doświadczyli depresji, lęku lub ataków paniki (80% w porównaniu z 62%), trudności ze snem lub koncentracją (78% w porównaniu z 60%) oraz utraty pewności siebie lub poczucia bezbronności (81% w porównaniu z 60%) w wyniku incydentów. Ponad 14% respondentów pochodzących z mniejszości etnicznych odniosło obrażenia fizyczne, w porównaniu z mniej niż 3% respondentów z innych środowisk.

Respondenci w wieku 65+ byli rzadziej narażeni na depresję, lęk lub ataki paniki (46%, w porównaniu z 64% w przypadku osób w wieku 18–64 lat i 16–17 lat). Osoby te rzadziej odczuwały trudności ze snem lub koncentracją (50% – w porównaniu z 63% w przypadku osób w wieku 18–64 lat i 54% w przypadku osób w wieku 16–17 lat). Były one również mniej narażone na utratę pewności siebie lub poczucie bezbronności (41% – w porównaniu z 64% w przypadku osób w wieku 18–64 lat i 60% w przypadku osób w wieku 16–17 lat).

Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+, którzy doświadczyli jakiegokolwiek incydentu w innym miejscu niż Ukraina od rozpoczęcia konfliktu w tym kraju, UE-10 (n = 11 189); wyniki ważone.
- ^b Na wykresie nie przedstawiono kategorii odpowiedzi „Wolę nie odpowiadać” i „Nie wiem”.
- ^c Pytanie brzmiało: „Czy borykałeś(-łaś) lub borykaś się z którymkolwiek z poniższych problemów w wyniku incydentów, jakich doświadczyłeś(-łaś) od czasu wybuchu wojny w lutym 2022 r.?” (VioCons).
- ^d Respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź, w związku z czym suma może wynieść ponad 100%.

Kąt prawny

Dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony

Artykuł 13 ust. 4

„Państwa członkowskie udzielają niezbędnej pomocy medycznej i innej osobom korzystającym z tymczasowej ochrony, które wymagają szczególnej pomocy, takim jak osoby małoletnie pozbawione opieki, osoby torturowane, ofiary gwałtu lub innych form przemocy fizycznej, psychicznej lub seksualnej”.

„Wojska rosyjskie zniszczyły moje miasto, moje mieszkanie, moją przyszłość, moje marzenia i moją równowagę psychiczną. Byłem dwukrotnie ranny. Często myślę o samobójstwie. Nie mam wiary w przyszłość. Odczuwam strach przed zakupem czegoś. Stan apatii w obliczu wszystkiego. Od początku wojny nic mnie nie cieszy”.
(Estonia, mężczyzna, 33 lata)

Wiele wycierpeliśmy w Ukrainie, z trójką dzieci: ostrzał, ukrywanie się w piwnicy, bez gazu, wody i prądu, bo rosyjskie wojsko zbombardowało słupy energetyczne, trudna ewakuacja pod ostrzałem rosyjskich wojsk, przejście przez pole minowe ustawione przez rosyjskie wojsko". (Hiszpania, kobieta, 34 lata)

8.3.3 Wsparcie medyczne lub psychologiczne

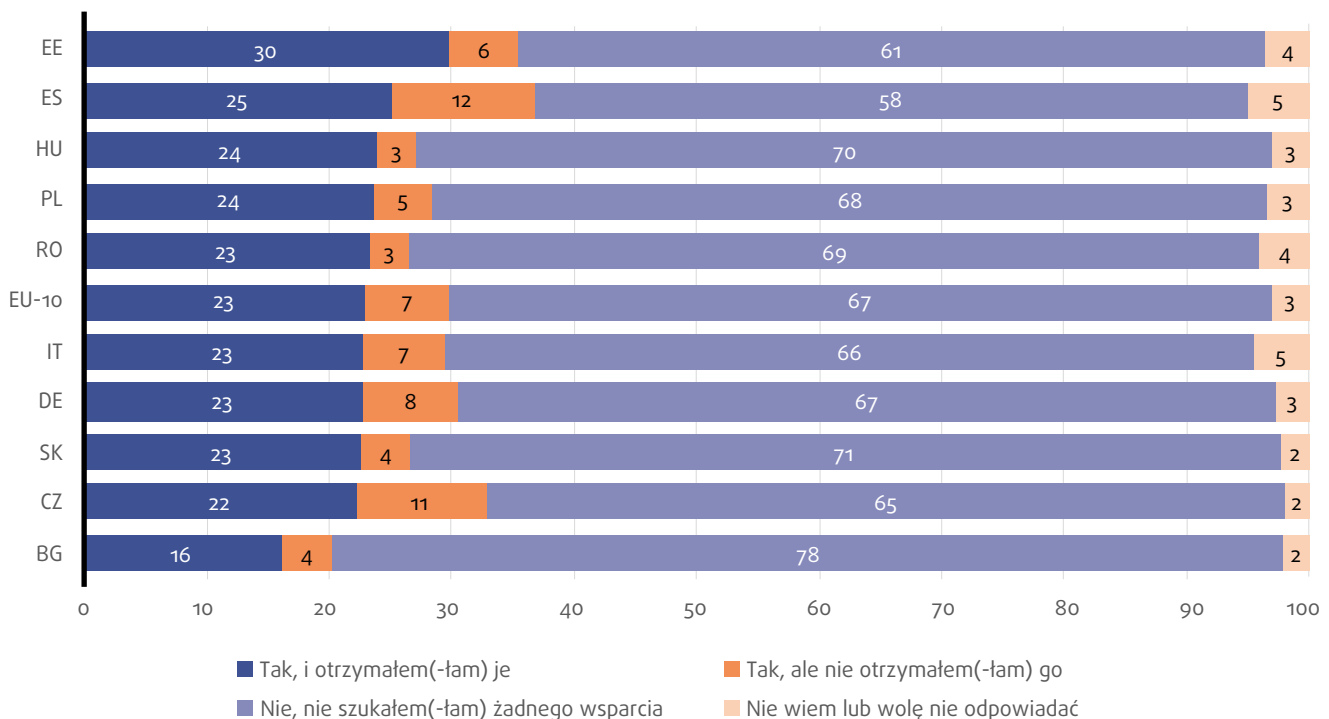
W badaniu zapytano respondentów w wieku 16+, czy ubiegali się o wsparcie medyczne lub psychologiczne od chwili przybycia do państwa przyjmującego. Ogółem 30% respondentów ubiegało się o wsparcie (wykres 24), a ponad trzech z czterech respondentów (78%) otrzymało je.

Istnieją jednak zauważalne różnice między poszczególnymi krajami. Na przykład odsetek osób, które otrzymały wsparcie medyczne lub psychologiczne, był niższy w Czechach (68%) i Hiszpanii (69%). Z kolei w Rumunii i na Węgrzech odsetek ten był znacznie wyższy (w obu przypadkach 88%).

O wsparcie medyczne lub psychologiczne zwróciło się mniej młodszych respondentów (11% osób w wieku 16–17 lat, 29% osób w wieku 18–64 lat oraz 49% osób w wieku 65+). Spośród nich jeszcze mniej zgłosiło otrzymanie pomocy (46% osób w wieku 16–17 lat; 77% osób w wieku 18–64 lat oraz 85% osób w wieku 65+).

Respondenci pochodzący z mniejszości etnicznych, którzy szukali wsparcia medycznego lub psychologicznego, mieli mniejsze szanse na otrzymanie tego wsparcia niż respondenci pochodzący z innych środowisk (66% w porównaniu z 78%).

WYKRES 24: RESPONDENCI, KTÓRZY UBIEGALI SIĘ O WSPARCIE MEDYCZNE LUB PSYCHOLOGICZNE I KTÓRZY OTRZYMALI JE OD CHWILI PRZYJAZDU DO PAŃSTWA PRZYJMUJĄCEGO, Z PODZIAŁEM NA KRAJE (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Uwagi:

^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 16+, którzy doświadczyli jakiegokolwiek incydentu od początku konfliktu w Ukrainie (n = 11 184); wyniki ważone.

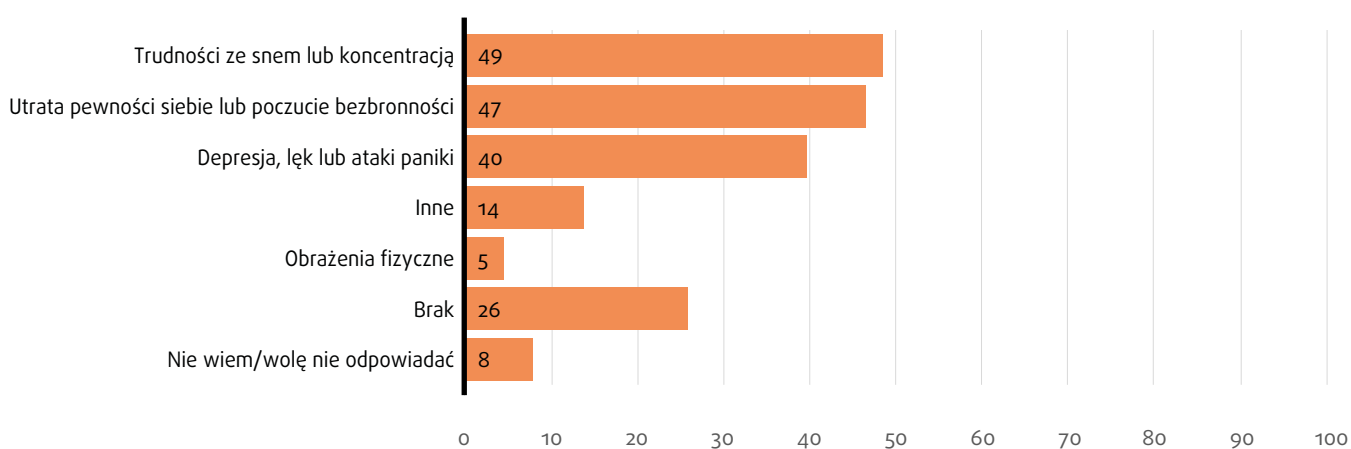
^b Pytanie brzmiało: „Czy po przybyciu do państwa, w którym obecnie przebywasz, szukałeś(-łaś) wsparcia medycznego lub psychologicznego?” (SpeSup).

8.4 DZIECI BORYKAJĄCE SIĘ Z PROBLEMAMI

W badaniu nie pytano młodszych dzieci (w wieku 12–15 lat) o ich doświadczenia związane z przemocą, aby uniknąć ryzyka wtórnej traumatyzacji. Dzieci zapytano jednak, czy doświadczyły pewnych problemów od czasu rozpoczęcia konfliktu w Ukrainie w lutym 2022 r. (wykres 25).

Prawie połowa młodszych dzieci (12–15 lat) stwierdziła, że ma trudności ze snem lub koncentracją (49%) oraz skarżyła się na utratę pewności siebie lub poczucie bezbronności (47%). Czworo na 10 dzieci wspomniało o depresji, lęku lub atakach paniki. Jednak więcej niż co czwarta osoba nie wskazała, że cierpi na którykolwiek z tych problemów.

WYKRES 25: PROBLEMY, KTÓRYCH DZIECI W WIEKU 12–15 LAT DOŚWIADCZYŁY OD POCZĄTKU KONFLIKTU W UKRAINIE (%)^{a,b}

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Od czasu przybycia do państwa przyjmującego tylko 7% młodszych dzieci (w wieku 12–15 lat) otrzymało pomoc od psychologa szkolnego, a 7% – od psychologa spoza szkoły.

▲
Uwagi:

- ^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 12–15 lat, UE-10 (n = 181); wyniki ważone.
- ^b Pytanie brzmiało: „Czy doświadczyłeś(-łaś) którekolwiek z poniższych problemów od początku wojny w Ukrainie? Proszę wybrać odpowiedzi, które obejmują czas w Ukrainie i w UE od rozpoczęcia wojny w lutym 2022 r.” (VioConsChild).

Załącznik: Próba badawcza

Całkowita próba badawcza składa się z 14 685 respondentów, których kwestionariusze spełniały kryteria jakości.

Kobiety stanowią 91% próby (zob. [tabela 9](#)). Nierównowaga płci odzwierciedla niedostateczną reprezentację mężczyzn w populacji docelowej. Nierównowaga ta wynika z faktu, że w stanie wojennym większość mężczyzn w wieku 18–60 lat, będących obywatelami Ukrainy, objęto zakazem podróży za granicę.

Średni wiek osób w próbie badawczej to 40 lat. Obejmuje ona głównie osoby w wieku produkcyjnym (18–64 lat).

TABELA 9: RESPONDENCI WEDŁUG WIEKU I PŁCI W PODZIALE NA KRAJE (%) ORAZ CAŁKOWITA LICZEBNOŚĆ PRÓBY W POSZCZEGÓLNYCH KRAJACH^{a,b}

Kraj	W wieku 12–17 lat		W wieku 18–64 lat		Wiek 65+		Inne	Całkowita liczebność próby
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni		
BG	1%	1%	82%	10%	5%	2%	0%	646
CZ	2%	1%	87%	9%	1%	0%	0%	671
DE	1%	1%	85%	10%	2%	1%	1%	2 989
EE	1%	1%	86%	9%	2%	1%	0%	749
ES	2%	1%	85%	10%	2%	1%	0%	1 219
HU	1%	0%	82%	12%	2%	3%	1%	310
IT	3%	1%	88%	6%	2%	1%	0%	189
PL	1%	1%	90%	5%	3%	1%	0%	5 164
RO	1%	1%	85%	8%	3%	1%	0%	1 488
SK	2%	2%	88%	7%	2%	0%	0%	1 260
EU-10	1%	1%	87%	8%	2%	1%	0%	14 685
Całkowita liczebność próby	181	138	12 768	1.112	346	101	39	14 685

Źródło: FRA, Badanie dotyczące Ukrainy, 2022

Uwaga:

^a Wartości uzyskano spośród wszystkich respondentów w wieku 12+, którzy dostarczyli kwestionariusz spełniający kryteria jakości; wyniki nieważone.

^b Kategoria „Inne” odnosi się do respondentów, którzy określili swoją płęć „inna”. Ze względu na niewielką liczebność próby kategoria ta nie jest podzielona według wieku.

Ponad sześć na 10 (64%) kobiet w wieku 18+ miało pod opieką dzieci poniżej 18. roku życia mieszkające razem z nimi w tym samym mieszkaniu w państwie przyjmującym. Odsetek ten był niższy wśród mężczyzn (47%).

Ogółem 66% osób dorosłych w próbie posiada wykształcenie wyższe (licencjackie lub wyższe), 18% ukończyło szkolenie zawodowe lub kształcenie i szkolenie techniczne i zawodowe, 9% posiada ogólne wykształcenie średnie, a 5% – średnie I stopnia lub niższe.

Spośród wszystkich respondentów, którzy odpowiedzieli na pytanie dotyczące przynależności do grupy mniejszościowej, około 4% identyfikuje się jako osoby LGBTI, 3% jako Żydzi, a 2% jako mniejszość pod względem koloru skóry, pochodzenia etnicznego lub religii.

Około 39% respondentów stwierdziło, że doświadczyli ograniczeń w wykonywaniu codziennych czynności w ciągu ostatnich sześciu miesięcy.

„Pragnę bardzo podziękować wszystkim ludziom, których spotkaliśmy na naszej drodze, za pomoc”.

(Słowacja, kobieta, 27 lat)

Zgromadzone dane zostały dokładnie sprawdzone. Kontrole obejmowały też weryfikacje „przekraczających dozwoloną prędkość”. Są to respondenci, którzy wypełnią ankietę zbyt szybko, nie poświęcając wystarczającej ilości czasu na przeczytanie pytań. Zweryfikowano również niespójne wewnętrznie odpowiedzi, odpowiedzi mające na celu zakłócenie wyników itp.

Wyniki opublikowane w niniejszym sprawozdaniu opierają się na liczbie 14 685 respondentów, których kwestionariusze spełniały kryteria jakości. Próba obejmuje 2 691 nieukończonych kwestionariuszy w celu ujęcia wszystkich dostarczonych informacji. Kwestionariusze te zostały wzięte pod uwagę, ponieważ nie pominięto w nich więcej niż 200 z 288 zmiennych zawartych w kwestionariuszu. Wielkość próby różni się między poszczególnymi pytaniami z tego powodu oraz dlatego, że niektóre pytania dotyczyły jedynie respondentów w określonym wieku.

Jak skontaktować się z UE

Osobiście

W całej Unii Europejskiej istnieje kilkaset centrów Europe Direct. Adres najbliższego centrum można znaleźć na stronie: european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_pl.

Telefonicznie lub pisemnie

Europe Direct to serwis informacyjny, który udziela odpowiedzi na pytania na temat Unii Europejskiej. Można się z nim skontaktować:

- dzwoniąc pod bezpłatny numer telefonu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (niektórzy operatorzy mogą naliczać opłaty za te połączenia),
- dzwoniąc pod standardowy numer telefonu: +32 22999696,
- za pomocą formularza: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_pl.

Wyszukiwanie informacji o UE

Online

Informacje o Unii Europejskiej są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu Europa (european-union.europa.eu).

Publikacje UE

Publikacje UE można obejrzeć lub zamówić na stronie: op.europa.eu/pl/publications.

Większą liczbę egzemplarzy bezpłatnych publikacji można otrzymać, kontaktując się z serwisem Europe Direct lub z lokalnym centrum dokumentacji europejskiej (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_pl).

Prawo UE i powiązane dokumenty

Informacje prawne dotyczące UE, w tym wszystkie unijne akty prawne od 1951 r., są dostępne we wszystkich językach urzędowych UE w portalu EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

Otwarte dane UE

Portal data.europa.eu zapewnia dostęp do otwartych zbiorów danych pochodzących z instytucji, organów i agencji UE. Dane te można pobierać i wykorzystywać bezpłatnie, zarówno do celów komercyjnych, jak i niekomercyjnych. Portal umożliwia również dostęp do wielu zbiorów danych z krajów europejskich.

EUROPEAN UNION AGENCY
FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

PROMOWANIE I OCHRONA PRAW PODSTAWOWYCH W UE —

Rosyjska napaść zbrojna na Ukrainę była początkiem scen niespotykanych w Europie od dziesięcioleci. Spowodowała śmierć, ogromne zniszczenia i niedające się opisać cierpienie. Wywołała również masowy przepływ ludzi, jakiego nie widziano od czasów drugiej wojny światowej. Aby ich chronić, UE uruchomiła unijną dyrektywę w sprawie tymczasowej ochrony. Tym samym wszystkie państwa członkowskie UE są zobowiązane do zapewnienia ochrony osobom przesiedlonym z Ukrainy. W sprawozdaniu tym przedstawiono wyniki przeprowadzonego przez FRA w 2022 r. badania internetowego, w którym wzięły udział osoby przesiedlone z Ukrainy. W badaniu uwzględniono 10 krajów UE, które przyjęły dużą liczbę osób objętych tymczasową ochroną: Bułgarię, Czechy, Estonię, Hiszpanię, Niemcy, Polskę, Rumunię, Słowację, Węgry i Włochy. Swoimi opiniami dotyczącymi przyjazdu do UE i osiedlenia się w niej podzieliło się około 14 685 respondentów. Dzięki ich przemyśleniom możemy zyskać unikalny wgląd w doświadczenia i odczucia, w tym te związane z przemocą.

Wyniki badania ilustrują również wyzwania nieodłącznie związane z zastosowaniem instrumentu tymczasowej ochrony w sytuacji, która prawdopodobnie będzie miała długofalowy wpływ na ludzi i nasze społeczeństwa.

FRA – AGENCJA PRAW PODSTAWOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wiedeń – Austria

Tel. +43 158030-0 – faks +43 158030-699

fra.europa.eu

 facebook.com/fundamentalrights

 twitter.com/EURightsAgency

 linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

Urząd Publikacji
Unii Europejskiej